

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2018. SZEPTEMBER–OKTÓBER | 74. ÉVF. 7–8. SZÁM

ELKEZDŐDÖTT
AZ ISKOLA

MARTON ÁRPÁD

Az első fájdalom

Éppen negyven éve már –
negyven éve egyre fáj.
Első nap az iskolában.
A lépcsőház kapujában
sorakozó, osztálynévsor,
csupa ismeretlen és zord
kihívás és feladat,
csengő hangja riogat.
Ismerkedsz a felnőtt renddel,
komor, sötét barlang elnyel,
és csak fönt, a padban ülve
döbbersz rá a súlyos bűnre:
még csak meg sem ölelgetted,
észre is csak alig vetted
integető anyukádat.
Marcangol az első bánat.
Meg ne lássák! Nagyfiúsan
könnyeidet nyeled búsan,
és az első uzsonnádat
- az sem számít, ha kiszárad –
nem eszed meg. Hogy is ennéd,
hisz ez az egyetlen emlék,
amely kezenyomát őrzí,
magányodat elkendőzi.
Ím, az első életecke...

Kicsöngetés végre lesz-e,
mulasztásod hogy bepótold,
Anyukádat körbecsókd,
nem számít, ha mások látnak,
nem félnek sírni a bátrak!
És ez első búcsúban
mennyi minden benne van!
Csalódás és férfibú,
mit, arasznyi kisfiú,
most ízleltél első ízben,
s keserősége a szívben
ott lüktet már minden órán,
léted minden fordulóján.
Hányszor elfog az a vágy,
jöjjön már az anyukád,
vigasztaljon, fogjon kézen,
sétáljatok haza szépen.
Mígnem aztán egy napon
könnyed nyeled egy padon.
Csengő berreg, kapu dördül,
láthatatlanul átgördül
szíveden sok vaskerek.
Nem jön. Nem hagyja az ég.
Nem vigasztal többé téged.
Eltűnik a ködben végleg.

Elköszönés

Szöveg: **Balatoni Kinga Cecília**

Kedves Olvasók!

Közel 6 év és 44 lapszám után búcsúzom Önöktől, pedagógusoktól, és búcsúzom az *Új Közneveléstől*.

2013-ban a *Köznevelés* jogutódjaként, de az azt megelőző *Néptanítók Lapja* szellemében indult útjára e folyóirat. A minisztérium felkérésére az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet keretén belül egy olyan szerkesztőbizottság kezdte meg az együtt gondolkodást – többek között *Aczél Petra*, *Gloviczki Zoltán* és *Ötvös Zoltán* részvételével –, akiknek hite, elkötelezettsége, embersége és tudása igazi erőt jelentett, az általuk felvázolt jövőkép pedig mindannyiunk számára biztató volt. *Hoffmann Rózsa* akkori oktatási államtitkár és *Kaposi József* akkori intézeti főigazgató megbízásából én kaptam azt a nemes feladatot, hogy főszerkesztőként összefogva ezt a csapatot és összegyűjtve a különböző tudomány- és szakterületek tartalmait és szempontjait, Önök elé tárjam lapszámokba rendezve mindazt, ami pedagógusi munkájukat napról napra segíteni tudja. Öröm volt ez a munka: együtt gondolkodni, tanulni, alkotni és természetesen Önöket szolgálni.

Főszerkesztőként mindvégig az a meggyőződés vezérelt, hogy erős pedagógusképzésre van szükség, a végzett pedagógusoknak azonban bizalom, szabadság és alkotótér szükségeltetik. Kreatív gyereket csak kreatív pedagógus tud kibontakoztatni. Egy oktatási folyóiratnak pedig nem lehet több a feladata, mint hogy a pedagógust a munkájához nélkülözhetetlen információkkal ellássa, és lehetőségeket kínáljon fel neki az önfejlesztésre a szakmáján belül és kívül egyaránt. Hinni kell benne, biztatni, és – tehermentesítve őt – elé tárni a gazdag tartalmakat, hiszen – bár a tantervek, tankönyvek, tanrendek és „tan-csodadolgok” szerepe elvitathatatlan – mégiscsak a pedagógus személyisége, hite és lelkesedése által gazdagodik a gyermek.

Ennek szellemében adom át e pozíciót utódomnak a népoktatási törvény megszületésének és a *Néptanítók Lapja* elindulásának 150. évfordulóján.

Megköszönve eddigi bizalmukat és visszajelzéseiket, tisztelettel:

Balatoni Kinga Cecília
volt főszerkesztő

Budapest, 2018. augusztus 6.

Új Köznevelés magazin

Alapító: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Kiadó: Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (EKE OFI)
Felelős kiadó: Dr. Liptai Kálmán, az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Felelős szerkesztő: Kamp Alfréd, az EKE OFI tankönyvkiadási igazgatója

Főszerkesztő: Indri Dániel
Olvasószerkesztő: Földes Zsuzsanna
Tördelőszerkesztő: Pattantyus Gergely

Hirdetés: koznevel@ofi.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:
koznevel@ofi.hu (Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.)

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.
Levelezési cím: EKE OFI, 1581 Budapest, Pf. 14.
E-mail: koznevel@ofi.hu
Honlap: folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevel

Layout-tervek: Salt Communications Kft.
Címoldal: Pressmaster/Shutterstock.com
Fotók: Shutterstock.com

ISSN 2064-0625

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Balatoni Kinga Cecília: Elköszönés

AKTUÁLIS

- 3 A 2018/2019-es tanév fontosabb napjai
- 8 IX. Nemzeti Tanévnyitó: Kásler Miklós, az emberi erőforrások miniszterének köszöntője
- 10 Önbeteljesítő jóslat-e az automatizáció?
- 17 Konferencia az új Nemzeti alaptanterv (Nat) tervezetéről

OKTATÁS-NEVELÉS

- 21 Górcső alatt a gyermekírás – avagy hogyan segít a grafológia a pedagógiának
- 32 Vezetők körében... Vezetői klubok működtetése
- 40 Nyilvános a 2018-as ökoiskolai címpályázat eredménye
- 41 Megújuló örömforrás – Interjú Tóthné Timár-Geng Csillával
- 43 Irodalmi élményfoglalkozások – Irodalomterápia-alapú akkreditált továbbképzés pedagógusoknak

A MI VILÁGUNK

- 47 Évfordulók
- 50 ArtPad – Drámával és játékkal a korai iskolaelhagyás ellen
- 52 Marton Árpád versei
- 54 Iránytű
- 56 Pályázat

A 2018/2019-es tanév fontosabb napjai (kivonat)

Összeállította: **Indri Dániel**

Forrás: A 2018/2019. tanév rendjéről szóló 13/2018. (VI. 14.) EMMI rendelet (*Magyar Közlöny*, 85. szám, 2018. június 14.)

Színkódok, jelölések, rövidítések:

- A tanév főbb időpontjai, szünetek
- TÉMAHÉT** – Az EMMI által javasolt három témahét kitűzött időpontjai
- DIFER, NETFIT, MÉRÉS** – Mérésekkel, felmérésekkel, értékelésekkel kapcsolatos időpontok, feladatok
- ARANY, HÍD** – Az Arany János programokkal és a Hídprogramokkal kapcsolatos események, feladatok
- VIZSGA** – A felvételi és érettségi vizsgákkal kapcsolatos események, feladatok
- Piros betű** – ünnepek, munkaszüneti napok, valamint ledolgozandó munkaszüneti napok
- OH** – Oktatási Hivatal

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Szeptember 3.		Első tanítási nap
Szeptember 10-ig	ARANY	Az oktatásért felelős miniszter pályázatot hirdet az Arany János Tehetséggondozó Programba, az Arany János Kollégiumi Programba, valamint az Arany János Kollégiumi-Szakközépiskolai Programba történő jelentkezésről.
Szeptember 30-ig	VIZSGA	Az OH a honlapján közlemény formájában nyilvánosságra hozza a középfokú iskolák tanulmányi területeinek meghatározási formáját.
Október 12-ig	DIFER	Az iskola felméri azon első évfolyamosok körét, akiknél indokolt a DIFER-vizsgálat.
Október 13.		Szombati munkanap (október 22., hétfő ledolgozása)
Október 12–29.	VIZSGA	Őszi írásbeli érettségi vizsgák
Október 20-ig	VIZSGA	A középfokú iskolák a középfokú intézmények felvételi információs rendszerében – az OH által közzétett közleményben foglaltak szerint – meghatározzák tanulmányi területeiket, és rögzítik a felvételi eljárásuk rendjét tartalmazó felvételi tájékoztatójukat. A középfokú iskolák, kollégiumok nyilvánosságra hozzák a honlapjukon a felvételi tájékoztatójukat.
Október 23.	ÜNNEP	Október 23. (kedd) – nemzeti ünnep
Október 26-ig	DIFER	Az iskola jelenti az OH-nak a DIFER-vizsgálatban érintett tanulók létszámát.

Október 29. – november 2.		Őszi szünet Az őszi szünet előtti utolsó tanítási nap 2018. október 26. (péntek), a szünet utáni első tanítási nap 2018. november 5. (hétfő). November 1. (csütörtök) – mindenszentek
Október 31-ig	VIZSGA	Az általános iskola tájékoztatja a 8. évfolyamos tanulókat a felvételi eljárás rendjéről.
November 8–23.	VIZSGA	Őszi szóbeli érettségi vizsgák
November 10.		Szombati munkanap (november 2., péntek ledolgozása)
November 16-ig	VIZSGA	Az OH közlése a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumi központi írásbeli felvételi vizsgát szervező gimnáziumok, továbbá a 8. évfolyamosok számára központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények jegyzékét.
November 23-ig	MÉRÉS	Az iskola megküldi az OH részére a május 15-i idegen nyelvi méréshez, a május 29-i országos méréshez, valamint a május 15-i célnyelvi méréshez szükséges adatokat.
November 30-ig	DIFER	DIFER-mérés, 1. évfolyam
December 7-ig	VIZSGA	A tanulók jelentkezése a központi írásbeli felvételi vizsgára közvetlenül a központi írásbeli felvételi vizsgát szervező – az Arany János Tehetséggondozó Programra történő pályázat benyújtása esetén a pályázatban megjelölt – intézménybe.
December 11-ig	ARANY	Pályázatok benyújtása az Arany János Tehetséggondozó Programra
December 12-ig	VIZSGA	A központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények jelentik az OH-nak a hozzájuk a központi írásbeli felvételi vizsgákra jelentkezők alapján a feladatlapigényüket.
December 27. – január 2.		Téli szünet A téli szünet előtti utolsó tanítási nap 2018. december 21. (péntek), a szünet utáni első tanítási nap 2019. január 3. (csütörtök). December 25. (kedd) – karácsony December 26. (szerda) – karácsony Január 1. (kedd) – újév
Január 9. – április 26.	NETFIT	A tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálata (NETFIT), 5–12. évfolyam
Január 18-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programba tartozó intézmények megszervezik a találkozást a programba jelentkezőkkel.
Január 19.	VIZSGA	Az általános felvételi eljárás kezdete. Központi írásbeli felvételi vizsgák az érintett 6 és 8 évfolyamos gimnáziumokban. Központi írásbeli felvételi vizsgák a 9. évfolyamra és az Arany János Tehetséggondozó Programba jelentkezők számára.

Január 25-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programba tartozó intézmények megszervezik a találkozást a programba jelentkező, a pótló írásbelin részt vett tanulókkal.
Január 28-ig	ARANY	Pályázatok benyújtása az Arany János Kollégiumi Programra
Január 25.		Az első félév vége
Február 1-ig		Az iskola értesíti a tanulókat/szülőket az első félév tanulmányi eredményeiről.
Február 7-ig	VIZSGA	A központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények az OH által meghatározott módon értesítik az írásbeli eredményéről a tanulókat.
Február 8-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programban részt vevő intézmények a pályázatok eredményéről – egymás egyidejű előzetes értesítésével és az oktatásért felelős miniszter bevonásával – értesítik a tanulókat/szülőket és az általános iskolákat.
Február 18-ig	VIZSGA	Az általános iskola továbbítja a tanulói jelentkezési lapokat a közép fokú iskoláknak, a tanulói adatlapok első példányát pedig az OH-nak. (A 6 és 8 évfolyamos gimnáziumba történő jelentkezésről a tanuló közvetlenül is megküldheti a jelentkezési lapot a gimnáziumnak, a tanulói adatlapot az OH-nak.)
Február 18-ig	VIZSGA	Jelentkezés a rendészetért felelős miniszter által fenntartott rendészeti szakgimnáziumokba
Február 21. – március 14.	VIZSGA	Szóbeli meghallgatások az általános felvételi eljárás keretében
Február 25. – március 1.	TÉMAHÉT	Pénzügyi és vállalkozói témahét
Március 18-ig	VIZSGA	A közép fokú iskola nyilvánosságra hozza a jelentkezők felvételi jegyzékét.
Március 15.	ÜNNEP	Március 15. (péntek) – nemzeti ünnep
Március 18–22.	TÉMAHÉT	Fenntarthatósági témahét
Március 21–22.	VIZSGA	A tanulói adatlapok módosításának lehetősége az általános iskolában
Március 25-ig	VIZSGA	Az általános iskola eddig az időpontig elzárva őrzi az eredeti, korábban beküldött tanulói adatlap második példányát. A módosító tanulói adatlapot ekkor kell megküldeni az OH-nak.
Március 28-ig	VIZSGA	Az OH elektronikus formában megküldi a közép fokú iskoláknak a hozzájuk jelentkezettek listáját ábécésorrendben.
Március 28-ig	HÍD	A Klebelsberg Központ kijelöli a Köznevelési Hídprogramot a következő tanévtől megvalósító közép fokú intézményt vagy intézményeket, és erről tájékoztatja az általános iskolákat. A szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, valamint az agrárpolitikáért felelős miniszter kijelöli a Szakképzési Hídprogramot a következő tanévtől megvalósító közép fokú tagintézményt vagy intézményeket, és erről az OH-n keresztül tájékoztatja az általános iskolákat.

Április 8–12.	TÉMAHÉT	Digitális témahét
Április 9-ig	VIZSGA	Az OH a módosító tanulói adatlapok alapján kiegészíti a jelentkezők listáját.
Április 12-ig	VIZSGA	A közép fokú iskola igazgatója az ideiglenes felvételi rangsort megküldi az OH-nak.
Április 18. – április 23.		<p>Tavaszi szünet</p> <p>A tavaszi szünet előtti utolsó tanítási nap 2019. április 17. (szerda), a szünet utáni első tanítási nap 2019. április 24. (szerda).</p> <p>Április 19. (péntek) – nagypéntek Április 21. (vasárnap) – húsvét Április 22. (hétfő) – húsvét</p>
Április 23-ig	VIZSGA	Az OH kialakítja a végeredményt az igazgatói döntések és tanulói adatlapok egyeztetése alapján, és elküldi a közép fokú iskoláknak (egyeztetett felvételi jegyzék).
Április 30-ig	VIZSGA	A felvételt hirdető közép fokú iskolák megküldik a felvételről vagy az elutasításról szóló értesítést a jelentkezőknek és az általános iskoláknak.
Május 1.	ÜNNEP	Május 1. (szerda) – a munka ünnepe
Május 2.		<p>Utolsó tanítási nap a közép fokú iskolák utolsó, befejező évfolyamán. Kivéve:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rendészeti szakköznevelők: május 24. (két tanéves képzés esetén) – honvédelmi szakköznevelők: május 24. – szakköznevelők iskolákban fél éves, másfél éves, két és fél éves képzésben vagy keresztfél éves oktatásban, egész számú tanéves képzésben részt vevő tanulók részére: január 4. – a két évfolyamos részsakköznevelésekre való felkészítést folytató szakiskolákban és a Szakköznevelési Hídprogram keretében részsakköznevelésekre való felkészítést folytató szakköznevelőiskolákban: május 31.
Május 3–24.	VIZSGA	Írásbeli érettségi vizsgák
Május 6–17.	VIZSGA	Rendkívüli felvételi eljárást kell tartani, ha az általános felvételi eljárás keretében a felvehető létszám 90%-ánál kevesebb tanulót vettek fel.
Május 6. – augusztus 31.	VIZSGA	A közép fokú iskola igazgatója rendkívüli felvételi eljárást írhat ki.
Május 15.	MÉRÉS	A két tanítási nyelvű általános iskolákban célnyelvi mérés, 6. és 8. évfolyam
Május 17-ig	VIZSGA	A rendkívüli felvételi eljárást meghirdető iskola igazgatója dönt a felvételi kérelmekről.
Május 22.	MÉRÉS	Idegen nyelvi mérés (angol, német), 6. és 8. évfolyam
Május 29.	MÉRÉS	Országos kompetenciamérés, értékelés (szövegértés, matematika), 6., 8. és 10. évfolyam

Május 31-ig	NETFIT	Az iskola feltölti a NETFIT-rendszerbe a mérés eredményeit.
Június 1-ig	VIZSGA	A benyújtott kérelmek alapján lefolytatott jogorvoslati eljárás befejezése a fenntartónál
Június 2.	ÜNNEP	Pedagógusok napja
Június 5-28.	VIZSGA	Szóbeli érettségi vizsgák
Június 9.	ÜNNEP	Pünkösöd (vasárnap)
Június 10.	ÜNNEP	Pünkösöd (hétfő)
Június 12-ig	MÉRÉS	Az iskola megküldi az OH-nak a május 22-i idegen nyelvi mérésben, valamint a május 15-i célnyelvi mérésben részt vett tanulók és intézmények adatait, továbbá az eredményeket közzéteszi saját honlapján.
Június 14.		Utolsó tanítási nap
Június 17-ig	HÍD	<p>Az általános iskola értesítést küld a tanulóról a tanuló állandó lakhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal, valamint a Klebelsberg Központ részére, amennyiben kezdeményezi a tanköteles tanuló felvételét a Köznevelési Hídprogramba. A Klebelsberg Központ kijelöl legalább egy, a megye területén működő Köznevelési Hídprogramban részt vevő köznevelési intézményt, amely a tanulót felveszi tankötelezettségének teljesítése érdekében.</p> <p>Az általános iskola értesítést küld a tanulóról a tanuló állandó lakhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal részére, amennyiben kezdeményezi a tanköteles tanuló felvételét a Szakképzési Hídprogramba. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal kijelöl legalább egy, a megye területén működő Szakképzési Hídprogramban részt vevő középfokú intézményt, tagintézményt, amely a tanulót felveszi tankötelezettségének teljesítése érdekében.</p>
Június 20-22.		Beiratkozás a középfokú iskolákba, valamint a Köznevelési és a Szakképzési Hídprogramba az iskola igazgatója által meghatározott időben
Július 24. - augusztus 9.		Beiratkozás a honvédelemért felelős miniszter fenntartásában lévő, kizárólag a honvédelemért felelős miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítésekre való felkészítést folytató szakképző iskolába
Augusztus 1-31.		Beiratkozás a rendészetért felelős miniszter által fenntartott rendészeti szakgimnáziumokba
Augusztus 31-ig		Pótbeiratkozás a Köznevelési és a Szakképzési Hídprogramra

IX. Nemzeti Tanévnyitó

Kásler Miklós, az emberi erőforrások miniszterének köszöntője
Esztergomban 2018. augusztus 31-én

Szeretettel köszöntöm kedves mindnyájukat a határon innen és a határon túl! Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm Erdő Péter bíboros urat, esztergombudapesti érseket. Megkülönböztetett szeretettel köszöntöm a diákokat, pedagógusokat és a szülőket.

Az idők rostáján visszavonhatatlanul követik egymást az évek, benne az évszakok. Ismét lepergett egy önfeléd nyár, és kezdődik egy újabb tanév. A tudás évszaka új és gyönyörű világra nyit ajtót, feltárul az ismeretek birodalma.

Kedves Diákok!

Az iskola kapuján beléphetek, összegyűjthetitek és élvezhetitek a tudás gyümölcseit, amelyeket évezredek generációi halmoztak fel. Meg kell ismernetek az értékeket, meg kell tanulnotok gondolkodni. Hogy el ne tévedjete, egyértelmű fogalmakat kell használnotok. Különböztessétek meg a jót a rossztól, az emberit az embertelentől!

Egy tanév sokkal többről szól, mint az iskolai tananyagról, házi feladatokról és dolgozatokról. Amit az iskolában kaptok, azt sosem fogjátok elfelejteni, és úgy emlékeztetek életek delén, hogy fontos volt minden itt töltött perc.

Gyönyörködjete a magyar kultúrában. Legyetek világhírű művészek, sportolók, ha tehetségetek és szorgalmatok lehetővé teszi, a diákolimpiák matematikai, kémiai, fizikai, földrajzi versenyek győztesei. De ez nem mindig lehetséges. Az igen, hogy testben és lélekben emelkedjete. A gondolatok, az érzések, az emberi szellem és kultúra örök változásai között találkozhatok az örök értékekkel, amelyek fennmaradtak a változó korok divatjain, talmi és értéktelen áramlatain. Így lesz életrajzok alapja, amire építhetete.

Mindezeket fellelhetete a családok, közösségek, nemzetek emberi vagy emberekhez méltatlan sorában, azaz a történelemben. Nemcsak a történelem eseményei és sorsfordulói fontosak, hanem annak a megértése is, hogy mi miért következett be, és minek mi lett a következménye. Figyeljete, gondolkodjatek, és aszerint éljete! Fogadjatek szeretettel az először iskolába jövöket, segíssétek át őket a kezdeti nehézségeken, társaknak tekintsétek őket, miként ők is ezt teszik majd az utánuk jövökkel.

Ifjú Barátaim!

A 21. században már szinte mindent meg lehet találni az interneten. De van valami, amire az internet nem tud megtanítani. Ez pedig az, hogyan kell gondolkodni, értékesen élni! Nem ér semmit, ha megtanuljátok

Vörösmarty Mihály verseit, de nem érzitek át annak valódi művészi szépségét, gondolatait. De ha megértitek Radnóti sóhaját: „*ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj, s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály*”, akkor megértitek azt, hogy Vörösmarty szellemisége, gondolatai tovább éltek, és erőt adtak a másik géniusznak, és ha megértitek, nektek is erőt adnak.

Önmagában kevés az, ha megtanuljuk, hogy Szent István 997-től uralkodott, és hogy szuverén keresztény államot és egyházat hozott létre. Tudnotok kell, hogy miért hogyan, és mi lett az eredménye, miért maradt fenn a mai napig. Tudnotok kell, hogy a kereszténységgel emelkedett szakrális magasságokba ősi kultúránk, belőlük alakult ki életrajzunk, küldetésstudatunk, jogrendünk. Ma is magyarként élhetünk, miközben államok alakultak és szűntek meg körülöttünk. Rajtatok múlik, hogy a napjainkban ismét emelkedő nemzet újra betöltse hagyományos küldetését, a Kárpát-medence népeinek békés együttélését és fejlődését.

Nem elég, ha megtanuljátok a természet alkotóelemeit és az élőlények szerveit, de tudnotok kell, hogy az ember több, mint egy élőlény, mert gondolkodik, lelke és hite van.

Arra kérlek titeket, hogy igyekezzete mindig a dolgok és események mögé látni, felfedezni a sokszor nem nyilvánvaló összefüggéseket!

Tiszteljete és nagyon szeressétek szüleiteket, hiszen az életet köszönhetete nekik! Tiszteljete tanáraitokat, mert ők a tudást, a szebb életet nyújtják át nektek! A kormány is hálás nekik, és köszöni az ország nyilvánossága előtt, hogy az egyre magasabb támogatással jól sáfárkodnak, a változó értékű pénzt örök értékekbe és a jövőnkbe fektetik. Szeressétek a magyar nemzetet, a hazátokat, mert belőle lettete, benne élte, benne teljesegete ki, legyetek hívei rendületlenül!

Kedves Pedagógusok!

Önök rendkívül nehéz, de nagyon felemelő hivatást választottate. Arra tették fel az életüket, hogy a világra csodálkozó gyermeki érdeklődésre nem lankadó szeretettel pontos válaszokat adjanak, az ifjúság tudásszomját kielégítsék, gondolatvilágukat a tudomány ismereteivel töltsék meg, szemléletüket az európai, keresztény és magyar hagyományok, kultúra, életmódjukat az emberhez méltó, embert nemesítő életforma irányába segítsék.

Önök nehéz helyzetben vannak, hiszen hazánk utolsó 100 éves történetében legalább öt véres fordulat következett be, legalább ötször döntötték romba gazdaságunkat, csonkították meg országunkat és népünket, legalább ötször kényszerítette ránk idegen ideológiá-

Fotó: kormány.hu

kat. Nemzetünk egy részének nem adatott meg Tamási Áron vágya, hogy azért legyen a világon, hogy valahol otthon legyen benne.

Sokszor hoztunk áldozatot magunkért és Európáért, a magyar és az egyetemes értékekért és a kereszténységért. Sokszor kivéztünk, fogytunk, de Márait megidézve „mindig új élet lesz a vérből”. A múlt század izmusainak brutalitása és az elmúlt évtizedek tétova útkeresése, bizonytalanságai után 2010-től kiteljesedett politikai önállóságunk, 2014-től gazdasági emelkedésünk. A legnehezebb feladat még ránk vár. Nemzeti szuverenitásunk tőlünk várja saját hagyományaink, kultúránk arányos gyakorlását, továbbfejlődésének és virágzásának biztosítását.

A magyar kultúra – hasonlóan a nemzethez – sok gyökérből táplálkozott, minden értéket befogadott, és ezáltal lett az egyetemes kultúra jellegzetes kincse, nem pótolható drágaköve. Tanítani megterhelő öröm. Nevelni nehéz, ha foglalkozásnak tekintik. Én arra kérem Önöket, hogy hivatással tanítsanak és neveljenek! A gyermekek, akiket Önökre bízta, a mi jövőnket jelentik. Ők a jövő magyarsága, közülük kerülnek ki a jövő munkásemberei, kimagasló tudósai, művészei, mesterei, az odaadó családanyák és családapák, az idősödő szüleikről gondoskodó gyermekek. Az Önök küldetése az, hogy a tehetség irányultságát és minőségét felfedezzék, segítsék szárba szökkenését.

Önöknek példát kell mutatniuk hitből, hazaszeretetből, ember- és család szeretetből, emberi tartásból, felelősségtudatból, erkölcsből, problémafelvetésből és megoldásból.

Kedves Pedagógusok!

Mindig idézzék meg Szabó Dezsőt: „*minden magyar felelős minden magyarért*”, bárhol és bárhogy éljen, bárhogy gondolkodjon, bárhonnán származzon. Az Önök igazi elismerése tanítványaik tisztelete és szeretete, amit Önök elnyerhetnek. Az igazi öröm tanítványaik kibomló és kiteljesedő értelme, igazi eredménye tanítványaik értékes és emberhez méltó élete, nemzetünk ismételt felemelkedése. Ezt várjuk a Nattól. A legkiválóbbak készítették elő a szakmai javaslatot. Mi észrevételeinkkel, javaslatainkkal, elvárásainkkal, Önök

szakértelemmel és tapasztalattal, erkölcsi támogatással járulnak hozzá. Így mindnyájan alkotótársak lehetünk.

Nem feledkezem meg az iskolai dolgozókról, a titkárokról, szertárosokról, könyvtárosokról, takarítókról sem, mert ők teszik lehetővé, hogy egy iskola működhessen.

A kormány az oktatás tárgyi feltételeit folyamatosan javítja, az idei tanévben 190 milliárd forinttal többet költ erre a célra. Az oktatás tartalmát azonban Önök határozzák meg.

Kedves Szülők!

Az elismerés és a köszönet az első szavam Önökhöz. Önök vállalták a felelősséget, nehézségeket és a pótolhatatlan örömet és boldogságot, hogy isteni parancsból és szép emberi vágyakból egy új minőséget hozzanak létre. Az idők végtelen mélységétől a jelenig generációk hosszú sora teljesítette be sorsát és küldetését. Az Önök szövetsége, a család a legértékesebb szövetség, mert belőle épül fel a nemzet, mert benne fogan és születik meg a jövő.

A magyar nép családszerető. Egyedülálló, hogy 1100 év alatt megharmincszorozta önmagát, és ma is a Kárpát-medence legnépesebb nemzete. Megértette a család fontosságát és értékeit. Óvta és vigyázta a család szentségét, ha kellett, tízezrek és százezrek áldozták életüket gyermekeikért és a családokból képződő jövőért, a magyar nemzetért.

Csak a családban képes a gyermek feloldódni a biztonságban és az önfeláldozó szeretetben. Így tapasztalja meg, hogy a szeretet mindent megbocsát, mindent eltűr, és soha nem szűnik meg. A családi szeretetből kristályosodik ki és szilárdul meg a minden ártó befolyással dacoló biztonság, alakul ki a jellem és az emberhez méltó identitás.

Kedves Szülők!

Minden további új élet újabb boldogság. Az élet alkonyát nem a vagyon, az értéktelen hatalom, az elmúlt dicsőség vagy az élvezhetetlenné vált élvezetek, hanem a szép és boldog életet élő gyermekek látványa és a tágra nyílt szemekkel kérdező unokák nyüzsgése koronázza meg.

Kedves Mindnyájan!

A kormány egyetlen feladata és célja, hogy az egész magyar nemzet érdekeit képviselje, fennmaradását biztosítsa, a nép jólétét emelje, szellemi felvirágzásának körülményeit biztosítsa. Szunnyadó szellemi energiáink szabad kifejtésének lehetősége biztosított, alapja rendíthetetlen. De minősége nem a kormánytól függ. Elsősorban gyarapodó családainktól, elhivatott pedagógusainktól és reményteljes ifjúságunktól függ. Csak rendületlenül oktatni, óvó szeretettel nevelni és rendületlenül tanulni kell.

Ora et labora! A nemzet javára, a Teremtő és teremtmény dicsőségére.

Önbeteljesítő jóslat-e az automatizáció?

Az automatizáció lehetséges munkaerőpiaci hatásairól készített hazai kutatást 2016 végén az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. A kutatás eredményét bemutató tanulmány arról ír, hogy jelenlegi ismereteink szerint 55 szakma automatizálható valamilyen szinten. Hogy egy ilyen megállapítás, de általában a robotizáció ténye mennyiben befolyásolja a pályaválasztást, arról kérdeztünk meg szakértőket.

Összeállította: **Iványi-Szabó Rita, Balatoni Kinga Cecília**

Az automatizáció munkaerőpiaci hatásai

Forrás: Nábelek Fruzsina – Sturcz Anikó – Tóth István János: *Az automatizáció munkaerő-piaci hatásai. Járási munkaerő-piacok automatizációs kitettségének becslése.* Budapest: MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2016 (MKIK GVI Kutatási Füzetek 2016/4).

A tanulmányt rövidítve közöljük. Teljes terjedelmében az alábbi linken olvasható:

www.gvi.hu/kutatas/483/az_automatizacio_munkaero_piaci_hatasai

Bevezetés

A digitalizációs korszak vagy az új ipari forradalom (*Digital Era, New Industrial Revolution*) új jelenségeket hoz magával a nemzetgazdaságok munkaerőpiacain. Korábban is meg lehetett figyelni a képzett munkaerő iránti kereslet növekedését és bérelőnyét a képzetlen munkaerőhöz képest. De itt másról is van szó: a digitalizáció által érintett szakmákban a szakmataralom gyors átalakulásáról; a képzett és képzetlen munkaerő reálbére közötti növekvő ollóról; az automatizálás eredményeként a közepesen képzett munkaerő iránti kereslet csökkenéséről. Ezekkel együtt *a változások sebessége* is újdonságnak számít: a technológiai fejlődés eredményeképpen egyes iparágakban szinte egyik évről a másikra átalakul a munkaerőpiac képzettség szerinti összetétele, változik a képzett és képzetlen munkaerő iránti igény. (...)

A komputerizáció hatása a négyféle munkahelyi feladatra a feladatmodell szerint

	Rutinfeladatok	Összetett feladatok
Kognitív (interaktív, analitikus) feladatok		
Példák	<ul style="list-style-type: none"> • adatrögzítés • számítás • ismétlődő ügyfélszolgálati feladatok 	<ul style="list-style-type: none"> • hipotézis felállítása/tesztelése • orvosi diagnózis felállítása • szakszövegírás • mások meggyőzése / sales tevékenység
Számítógép szerepe	HELYETTESÍTŐ	KIEGÉSZÍTŐ
Manuális feladatok		
Példák	válogatás/szortírozás gyártósori munkavégzés	portaszolgálat fuvarozás
Számítógép szerepe	HELYETTESÍTŐ	KORLÁTOZOTTAN HELYETTESÍTŐ / KIEGÉSZÍTŐ

1. Az automatizálás hatása a munkaerőpiacra

A technikai fejlődés miatti várható csökkenő munkaerő-kereslet az ipari forradalom óta foglalkoztatja a tudományt, ám az ezzel kapcsolatos aggodalmak a 21. századig alaptalannak bizonyultak. Az új ipari forradalom (*Digital Revolution, Fourth Industrial Revolution*) azonban előrevetíti számos eddig nem gépesíthetőnek, illetve programozhatónak vélt feladat vagy akár teljes foglalkozás széles skálájának automatizálását is, amit a magas képzettségű munkaerő iránti kereslet növekedése kísér. (...)

A technológiai változások kétféle módon hatnak a foglalkoztatásra: az egyik hatás az úgynevezett **kreatív rombolás** (*creative destruction*), mely ott következik be, ahol a technológia kiváltja az élő munkát, így a munkaerő-kínálatot más területekre kell a továbbiakban koncentrálni. Másrészt az így felszabaduló munkaerőt a nagy termelékenységű ágazatok szívják fel. Ez az ún. **kapitalizációs hatás** (*capitalisation effect*). Kérdéses, hogy a két ellentétes irányba ható folyamat közül melyik lesz az erősebb a jövőben (Frey-Osborne, 2013).

Az automatizáció munkaerőpiacra gyakorolt lehetséges negatív hatása abban az esetben jön létre, ha a kreatív rombolás erősebben érvényesül, mint a kapitalizációs hatás. Ha a nagy termelékenységű ágazatok nem képesek felszívni az automatizálás hatására felszabaduló munkaerőt, a jövőben akár a foglalkoztatottság jelentős mértékű csökkenésével is számolhatunk. A kapitalizációs hatás növelésének eszköze lehet a munkavállalók alkalmazkodóképességének, rugalmasságának javítása az oktatás minőségi fejlesztésén és az oktatási kiadások relatív növelésén keresztül. (...)

2. Az automatizáció hatásainak vizsgálata

Az automatizálás két fontos részhalmaza a **logikai alapú** és a **percepciós, az érzékeléshez, észleléshez kötődő** automatizálás. Az előbbihez olyan ismétlődéssel járó feladatok kötődnek, mint például a gyári munkák nagy része vagy a hitelbírálat. A fizikai és szellemi percepciós feladatok jóval összetettebbek, komplex kommunikációs készséget, szakértői hozzáértést igényelnek.

Autor és szerzőtársai (2001, 2003) a „feladatmodell” (*task model*) megalkotásakor hasonló szempontok alapján négy kategóriába sorolják a munkahelyi feladatokat: **rutin-** és **összetett** (*nonroutine tasks*) feladatok, ezeken belül pedig megkülönböztetnek **kognitív** és **manuális** tevékenységeket. Másrészt az osztályozásuk másik szempontja az, hogy az adott feladat számítógéppel helyettesíthető-e, vagy a számítógép csak kiegészítő szerepet kaphat a feladat megoldásában. Állításuk szerint a leginkább a rutinfeladatok automatizálhatóak, a legkevésbé pedig a manuális nem rutinfeladatok, mint például a fuvarozás vagy a portaszolgálat. Az előbbieknél a számítógépek tökéletes helyettesítőként, utóbbiaknál legjobb esetben is csak kiegészítőként szolgálnak. (...)

Frey és Osborne (...) arra tesznek kísérletet, hogy megbecsüljék, az egyes foglalkozások az Egyesült Államokban mekkora valószínűséggel automatizálhatóak.

Elfogadják azt az állítást, mely szerint a rutinfeladatok teljes mértékben leprogramozhatóak, hozzátevé, hogy a Machine Learning (ML) és a Mobile Robotics (MR) eredményeiből kiindulva olyan feladatok is automatizálhatóvá válhatnak a jövőben, melyeket Autorék a nem rutin kategóriába soroltak. Véleményük szerint azonban maradnak olyan tevékenységek, melyek gépesítése bizonyos technikai akadályokba (*engineering bottlenecks*) ütközik.

E tevékenységeket a szerzők három területbe sorolják: a **manipulációs és észlelési** (*manipulation and perception tasks*) feladatokba, a **kreatív intelligenciát igénylő** (*creative intelligence tasks*) feladatokba; illetve a **szociális intelligenciát igénylő** (*social intelligence tasks*) feladatokba. Az észlelési feladatok, állítják a szerzők, még mindig próbára teszik a robotokat, főleg ha azokat rendezetlen munkakörnyezetben kell végrehajtaniuk. Ugyanebből fakad az emberekkel szembeni hátrányuk a manipulációs tevékenységeket illetően is, ugyanis a robotok nehezen tudják kezelni a szabálytalan formájú tárgyakat. A kreativitást igénylő feladatok kapcsán a legnagyobb akadályt az jelenti, hogy magát a kreativitást nehéz meghatározni, ebből kifolyólag pedig szinte lehetetlen leprogramozni az ilyen jellegű feladatokat. Ugyanez vonatkozik a szociális intelligenciát követelő tevékenységekre, melyeknek szintén sok olyan eleme van, amely nehezen artikulálható. Következésképpen azon foglalkozások, melyek során első-sorban ilyen típusú feladatokat kell végezni, kevésbé veszélyeztetettek az automatizációval szemben, mint azon szakmák, ahol ezek háttérbe szorulnak, vagy csak marginális szerepük van. (...)

A foglalkozásalapú (*occupation based*) megközelítéssel áll szemben az úgynevezett **feladatalapú** (*task based*) megközelítés. Utóbbi szintén a „feladatmodell” tekinti alapnak, ugyanakkor figyelembe veszi, hogy az egyes foglalkozásokon belül is lehetnek eltérő munkakörök, ilyen módon pedig különböző feladatok. (...)

Arntz és szerzőtársai amellet érvelnek, hogy sokkal valószínűbb egyes feladatok automatizálása, mint akár teljes foglalkozásoké, hiszen a foglalkozások mögött komplex feladatkörök állnak, melyek az egyes szakmákon belül is eltérhetnek. (...)

A szerzők feltételezése szerint azon munkakörök vannak leginkább kitéve a gépesítésnek, melyek nagy arányban tartalmaznak könnyen automatizálható feladatokat, illetve megfordítva: a nehezen automatizálható feladatokat tartalmazó munkakörök a legkevésbé érintettek. (...)

A legtöbb automatizálás által érintett dolgozó Németországban és Ausztriában (12-12 százalék), a legkevésbé pedig Dél-Koreában és Észtországban (6-6 százalék) található. Az országok közötti eltérések a szerzők szerint alapvetően három tényezőre vezethetők vissza:

- (1) országokénti különbségek a munkahelyi szervezetben;
- (2) különbségek az új technológiák alkalmazásában;
- (3) a munkavállalók képzettsége.

Az első tényező kapcsán elmondható, hogy azon országokban, ahol nagy hangsúlyt kap a munkahelyi kommunikáció, a dolgozók nagy része általában a kisebb mértékben automatizálható kategóriában található. Másfelől az is megfigyelhető, hogy az infokommunikációs (IKT) technológiákat korán átvevő államok is jobb helyzetben vannak, mint a késői adaptálók. Végül elmondható, hogy az oktatás szerepe meghatározó az automatizálás negatív munkaerőpiaci hatásai szem-

pontjából. A szerzők szerint *minél képzetesebb ugyanis egy munkavállaló, annál kevesebb eséllyel dolgozik olyan munkakörben, amely a későbbiekben automatizálásra kerülhet.*

A fentebb felvázolt két megközelítés ugyanabból a modelltől kiindulva, módszertanilag más-más utat választva eltérő eredményekre vezetett. Fontos kiemelni, hogy a nagy automatizálási valószínűség, legyen szó akár feladatról, akár teljes foglalkozásról, nem jelenti azt, hogy a jövőben feltétlenül sor kerül a gépesítésre. A jogi szabályozások és az egyes országok foglalkoztatáspolitikája, valamint a technológiai fejlődés korlátai mérsékelhetik az automatizálás lehetséges (negatív) hatásait. *A szakértők egy dologban azonban egyetértenek, az oktatás és képzettség egyre jelentősebb szerepet játszik a munkahelyek teremtésében és megtartásában. A magasan képzettek ugyanis sokkal gyorsabban és hatékonyabban képesek alkalmazkodni a munkaerőpiaci változásokhoz.*

3. Létező automatizációs technológiák a különböző szektorokban

Elemzésünk a szakmaalapú megközelítést használja, a szakirodalommal szemben azonban az automatizálhatóság fogalmát a lehető legszűkebb értelemben használjuk. (...)

Az automatizálhatónak értékelhető szakmák kiválasztása során olyan technológiákat vettünk figyelembe, amelyek túl vannak a tesztelésen, és tömegesen alkalmazhatók bármely országban, és/vagy elterjedésükkel, népszerűbbé válásukkal csökkenőben van az adott szakmában foglalkoztatottak száma. Az automatizáció által leginkább érintett foglalkozások az irodai adminisztráció, a feldolgozóipar, illetve építőipar és a logisztika területén találhatók.

A számítástechnika eleinte csupán kiegészítette az irodai adminisztrációt, mára azonban a különböző, adatgyűjtésre, -rögzítésre és -feldolgozásra kifejlesztett szoftverek lehetővé teszik teljes munkafolyamatok, például a számlázás, a beszerzésekkel kapcsolatos kalkulációk, a bérszámfejtés, a nyilvántartások kezelése vagy a könyvelés teljes kiváltását.

Az ipari szektorban az egyre inkább terjedő robotizáció az, ami egyre inkább képes az emberi munkaerő helyettesítésére. Az *International Federation of Robotics (IFR) World Robotics* tanulmánya szerint 2014-ben 29 százalékkal nőtt az ipari robotok eladása. A robotok legnagyobb piaca Ázsia. A roboteladások 70 százaléka pedig öt országba irányult, Kínába, Japánba, az Egyesült Államokba, Dél-Koreába és Németországba, de növekvő piacnak számít Dél-Ázsia is. Európában Olaszország a második legnagyobb vásárló, majd Franciaország, Spanyolország, Nagy-Britannia. Kelet-Közép-Európában Csehországban és Lengyelországban nőtt a robotok száma 2014-ben, míg a többi országban nem tapasztaltak növekedést. Az ipari robotok eladásában a legnagyobb növekedést az autóiparban és a villamos- és elektronikai iparban érték el.

A feldolgozóiparon belül az élelmiszeriparban lehetséges több alapvető élelmiszer, így a zöldségek és gyümölcsök, illetve a hús feldolgozásának teljes automatizálása egészen az ételek tartósításáig és csomagolásáig. A feldolgozóiparban emellett megoldott olyan feladatok automatizálása, mint a festés, a fényezés, a lakkozás, valamint az anyageltávolítással járó folyamatok (csiszolás, sorjázás, marás, fúrás). A textiliparban a bonyolultabb munkafolyamatok robotizálása is lehetséges, így például 2015 végén az Adidas a németországi Ansbachban megnyitotta első teljesen automatizált cipőgyárát, ahol minden részfolyamatot robotok végeznek. A cipőgyártás területén emellett újdonságot hozhat a nagyobb márkák által már alkalmazott, akár egyedi igényekhez is igazítható, 3D nyomtatással történő cipőgyártás.

Az építőipari munkafolyamatok automatizálásában Ázsia jár az élen. A betongyártás, téglagyártás is gépesítésre került, valamint kész téglaelemeket/paneleket gyártanak, ami képes a kőművesség kiváltására. Az acélbeton elemek összeállítása, építése is automatizált módon, de még emberi irányítás alatt zajlik. Ezenkívül elterjedtek még az automatizált burkolási, falépítési és tetőfedési technológiák, illetve létezik olyan robot, amely emeletenként épít meg egy épületet. Mindez az építőipari munkák jelentős részének automatizálását teszi lehetővé, bizonyos feladatok esetében az emberi munkaerő teljes kiváltásával, más feladatoknál pedig az emberi munkaerőigény jelentős csökkenésével.

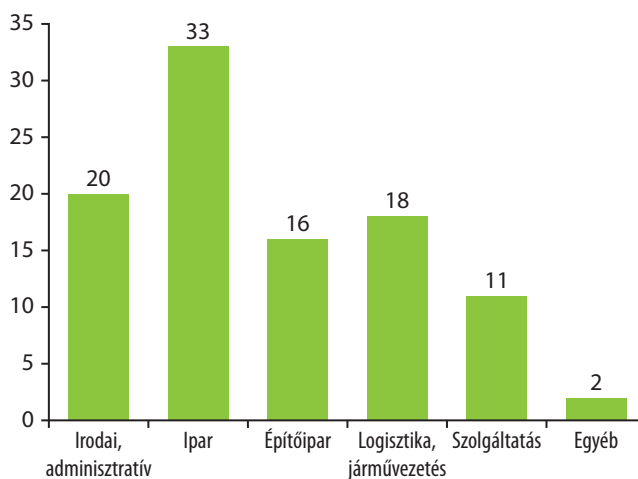
A logisztika területén egyre többször alkalmaznak csomagoló- és rakodórobotokat. Az Amazon több raktárban használ robotokat az internetes rendelésekkel összekötve keresésre, rakodásra, szállításra és az áruk előkészítésére. A szállítmányozáshoz köthető járművezetés területén is megoldott az önvezető járművek működtetése a kötött pályás járművek esetén.

A kereskedelemben az értékesítés és a pénztárosok munkaköre kiváltható az internetes értékesítés és az önkiszolgáló pénztárak által. A Szilícium-völgyben található Fellow Robots nevű cég kifejlesztett egy olyan robotot (OSHbot), ami tájékoztatást nyújt a vásárlóknak az üzletben megtalálható termékek pontos helyéről is. A vendéglátásban egyes helyeken már megjelentek a recepción és a pincérként alkalmazott robotok. Az általános vélemény egyelőre azonban az, hogy nem helyettesíthetik teljes mértékben az embereket, mert a vendéglátás olyan terület, aminél nagy jelentősége van az emberi interakciónak. A szolgáltatások területén egyre elterjedtebbek a takarításban, illetve a ház körüli munkákban alkalmazható robotok. Szintén a ház körüli emberi munka lecsökkenésének irányába hat az ún. okosházak megjelenése.

A nemzetközi irodalom foglalkozásbesorolása és a fenti tapasztalatok figyelembevétel alapján a következő lépésként áttekintettük a magyarországi FEOR-jegyzéket, és a szakmák közül kiválasztottuk azokat, amelyeket a nemzetközi irodalom úgy ír le, hogy ezek nagy valószínűséggel automatizálhatók lesznek a nem olyan távoli jövőben.

A fentiek alapján Magyarországra vonatkozóan a FEOR-jegyzék alapján 55 szakmát ítéltünk a meglévő automatizációs technológiák alapján potenciálisan automatizálhatónak. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ezek a szakmák mindegyike a következő 5–15 évben meg fog szűnni, hanem csupán azt, hogy ezekben a szakmákban az automatizálás nagyobb erővel lesz jelen, mint más szakmákban, a szakmákhoz tartozóan több feladat elvégzését és nagyobb valószínűséggel fogják robotok átvenni, mint más szakmáknál. Az itt dolgozók tehát a többi szakmában dolgozóknál az automatizálás oldaláról sokkal nagyobb kihívásnak lesznek kitéve, mint a más szakmákban dolgozók.

A kiválasztott szakmák 33 százaléka ipari szakma, 20 százaléka irodai, adminisztratív jellegű, 18 százaléka a logisztikához és járművezetéshez kapcsolódik, 16 százaléka építőipari, 11 százaléka a szolgáltatásba, 2 százaléka pedig az egyéb kategóriába tartozik.

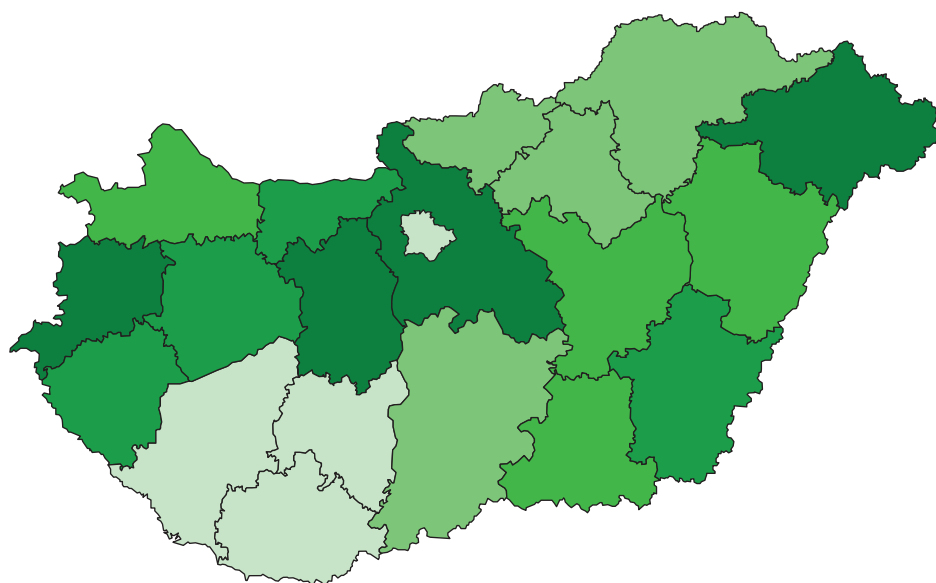
Az automatizálás által várhatóan inkább érintett szakmák Magyarországon iparáganként az összes kiválthatóhoz (N = 55) viszonyítva (százalék)

Irodai adminisztratív

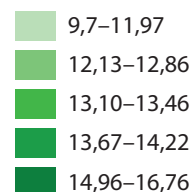
- Adatrögzítő, kódoló
- Gépíró, szövegszerkesztő
- Könyvelő (analitikus)
- Bérelszámoló
- Pénzügyi, statisztikai, biztosítási adminisztrátor
- Készlet- és anyagnyilvántartó
- Szállítási, szállítmányozási nyilvántartó
- Könyvtári, levéltári nyilvántartó
- Humánpolitikai adminisztrátor
- Iratkezelő, irattáros
- Utazásszervező, tanácsadó

Feldolgozóipar

- Húsfeldolgozó
- Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító
- Tejfeldolgozó, tejtermékgyártó
- Pék, édesiparitermék-gyártó
- Szűcs, szőrmefestő
- Tímár
- Bórdíszműves, bőröndös, bőrtermékkészítő, -javító
- Cipész, cipőkészítő, -javító

Időpont: 2015. év
Területi szint: Megyék
Csoportosítás: Egyenlő elemszám
Csoportok száma: 5
Létrehozta: Mabelek Fruzsina

Az automatizálható munkahelyek aránya megyénként, százalék

- Famegmunkáló
- Bútorasztalos
- Kádár, bogsnár
- Nyomdai előkészítő
- Könyvkötő
- Festékszóró, fényező

Építőipar

- Kőműves
- Gipszkartonozó, stukkózó
- Épületasztalos
- Építményszerkezet-szerelő
- Szigetelő
- Tetőfedő
- Burkoló
- Festő és mázoló
- Úvegező

Szolgáltatások

- Bolti pénztáros, jegypénztáros
- Üzemanyagtöltő állomás kezelője
- Kalauz, menetjegyellenőr
- Intézményi takarító és kisegítő
- Kézi mosó, vasaló
- Kézi csomagoló
- Gyorséttermi eladó
- Ablaktisztító

Járművezetés, -kezelés, szállítás, rakodás

- Köztisztasági, településtisztasági gép kezelője
- Daru, felvonó és hasonló anyagmozgató gép kezelője
- Targoncavezető
- Mechanikaigép-összeszerelő
- Villamosvezető
- Metróvezető
- Mozdonyvezető
- Rakodómunkás
- Pultfeltöltő, árufeltöltő
- Hulladékosztályozó
- Villamosberendezés-összeszerelő

4. Adatok

(...) Az elemzés előző részében leírtak szerint az adatbázisban szereplő 483 foglalkozásból 55-öt ítéltünk olyanoknak, amely munkafolyamatainak többsége a ma a világon bárhol használatos technológiák alapján gépekkel kiváltható, vagyis automatizálható. Utóbbi szakmákban összesen több mint félmillióan dolgoznak (513 433 fő). *Több mint félmillió foglalkoztatottat érinthet tehát becslésünk szerint az automatizálhatóság miatti technológiai váltás a jövőben Magyarországon.* (...)

Az automatizálhatónak ítélt szakmák közül a legtöbben intézményi takarító és kisegítő (74 479 fő), rakodómunkás (53 941 fő) és mechanikaigép-összeszerelő (31 738 fő) munkakörben dolgoznak. A legtöbb automatizálható szakmában dolgozó munkavállaló Budapesten (139 288 fő), a legkevesebb (5016 fő) pedig Nógrád megyében dolgozik. Fontos hangsúlyozni, hogy a ma már alkalmazott technológiákat vettük figyelembe, tehát a jövőben még több foglalkozást (és ezáltal több foglalkoztatottat) fog érinteni az automatizálás Magyarországon és világszerte. (...)

5. Eredmények

Az automatizálható munkahelyek aránya az összes foglalkoztatotthoz viszonyítva országosan 12 százalék. Budapest esetében az arány 10 százalék, a vidék esetében pedig 13 százalék, azaz az automatizálás foglalkoztatottságra gyakorolt hatása nagyobb mértékben fog érvényesülni a vidéki járásokban, mint a fővárosban.

Az automatizálhatóság szempontjából legkevesébé érintett megye Tolna, Baranya és Csongrád megye, ahol ez a munkahelyek 11 százalékát érintheti. A potenciálisan automatizálható munkahelyek aránya Komárom-Esztergom (15 százalék), Jász-Nagykun-Szolnok (15 százalék), Pest (17 százalék) és Fejér (19 százalék) megyékben a legmagasabb. (...)

Az egyes megyéken belül az automatizálhatóság szempontjából nagy a szórás a járások között: a megyéken belül vannak kiemelkedően magas automatizálhatósági aránnyal rendelkező járások, míg más járások a legkevésbé érintettek közé tartoznak. (...)

Az automatizálható munkahelyek aránya a foglalkoztatottak körében, valamint az aktív korú népesség körében nem mutat szignifikáns összefüggést a járás fejlettségével. (...)

6. Automatizációs kitettségi index (AKI)

(...) Az automatizálás potenciális negatív hatásainak leginkább kitett megye Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, (...) Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megye. A legkevésbé kitett megyék (...) Komárom-Esztergom, Veszprém és Győr-Moson-Sopron megyék. (...) (A főváros kitettsége közepes – sem túl magas, sem túl alacsony – mértékű.) (...)

Vélemények ▶▶▶▶

Dr. Ábrahám László, a Magyar Innovációs Szövetség elnökségi tagja

A robotok értünk vannak, nem ellenünk

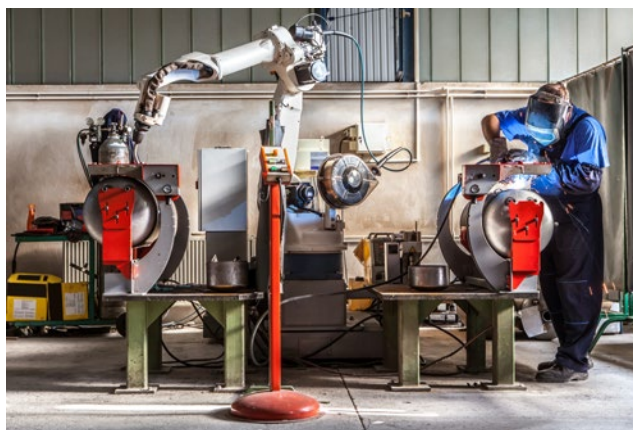
Sokak állítják, hogy a robotok megjelenésével az emberi munkavégzés feleslegessé válik. A félelmet hangoztatók viszont arra már nem mindig térnek ki, hogy a néhány évtizeden belüli változás eredményeként az emberi élet minősége ugrás-szerűen javulhat, és új munkahelyek is létrejöhettek. Mindenesetre a kérdés jogos: milyen utat válasszon a jövő nemzedéke a robotizálással, automatizálással kapcsolatban? Korlátozza a technikai fejlődést a meglévő emberi státusz védelme érdekében, vagy alkalmazkodjon a megváltozó körülmények, így a munkaerőpiac kihívásaihoz? Dr. Ábrahám László, az Együtt a Jövő Mérnökeiért Szövetség elnöke, a Magyar Innovációs Szövetség elnökségi tagja fejt ki véleményét a dilemmával kapcsolatban.

Először is tisztázzuk, hogy mi is a robot, mert a hétköznapi és műszaki értelemben vett definíció és értelmezés eltérő lehet. Hétköznapi értelemben véve elsőként nagy valószínűséggel az emberre emlékeztető humanoid robotra gondolunk a szó hallatán, ám a robotoknak ennél sokkal több megjelenési formájuk van. A műszaki megközelítés szerint robotok az olyan programozható gépek is, amelyek képesek a környezet információinak feldolgozására, parancsok végrehajtására és műveletek elvégzésére. Így műszaki értelemben már például egy CNC-eszterga is robot, noha még nem teljesen önálló, és ezért igényli az ember támogatását – ugyanakkor már gyorsabban és jobban dolgozik, mint egy esztergályos. További példa lehet a robotika világából, hogy az autópárhuzamban már nincs kézi hegesztés, mert azt robotkarok végzik hegesztőfejfel, sokkal jobb minőségben és gyorsabban, mint az ember.

7. Következtetések

(...) Az összes foglalkoztatott között a kiváltható munkahelyek arányának vizsgálata arra mutat, hogy az automatizálás azokat a térségeket fogja erősebben érinteni, ahol a foglalkoztatottsági ráta magasabb. Ezekben a térségekben a felszabaduló munkaerő más munkakörben történő felszívása jelentkezik elsődleges feladatként. Ugyanakkor jellemzően a legkevésbé fejlett járások esetében számolni kell azzal is, hogy az álláskereső meglévő magas aránya mellett az automatizálás az adott járás munkaerőpiaci szerkezetéből következően a foglalkoztatottság további csökkenéséhez vezethet. Ez pedig azzal jár, hogy ezekben a járásokban a munkanélküliek és közfoglalkoztatottak az automatizáció kibontakozó hatásaival párhuzamosan várhatóan nehezebben tudnak a jövőben elhelyezkedni a versenyszektorban.

Továbbá számos olyan fejlett technológiai megoldás is létezik, amely a fentiek szerint robotnak tekinthető. Így például ma egy számítógép néhány hangkártyával és persze egy jó szoftverrel már vevőszolgálati feladatokat tud ellátni, munkahelyet vált ki, miközben hétköznapi értelemben véve még közel sem robot. Az elektronikai gyárakban pedig olyan célgépek dolgoznak, amelyek sok ezer alkatrészt ültetnek be óránként, de a közutadatban azokat sem tekintik robotoknak, bár önállóan dolgoznak, és sok-sok operátor munkáját végzik el.

A rohamos fejlődést látva valószínűsíthető, hogy néhány évtized múlva a fent említett robotok és célgépek miatt kevesebb munkahely lehet, de ez nem feltétlenül jelent majd rosszat! Ez olyan társadalmi kihívás lesz, amely az emberi alkalmazkodástól kezdve a tanuláson keresztül az emberiség fejlődéséig bezárólag minden területet megváltoztat majd. A technológiai innováció ugyanis nem csak feleslegessé tehet bizonyos munka-

köröket. A munkalehetőségek terén fellépő veszteséget a jobb életkörülmények kompenzálják, illetve a megszűnő „emberi” szakmákból új iparágak, humánusabb munkakörök szülehetnek. Viszont fontos elvárás – akár a közeli, akár a távoli jövőre nézve –, hogy az automatizált gépsorok, a robotok mögött mindig ott álljon az ember, aki a folyamatot – még a mesterséges intelligencia megszületését követően is – ellenőrzi, irányítja.

Számomra nem az a kérdés, hogy a ma rutinszerűen ismétlődő munkákat hamarosan kiváltják-e az automatizáció virágai, a robotok, hanem az, hogy az oktatásunk, a képzésünk mennyire tud ezeknek a kihívásoknak megfelelni. Nem az a kérdés, hogy mikor jelennek meg az emberszabású robotok, hanem hogy mikor lesz egy közjegyző ingatlan-adásvételi szerződése is automatizálható, amely így talán gyorsabb és hibamentesebb is lenne...

Természetesen mindenkiben ott motoszkál a félelem: akkor mindent a robotok fognak végezni? És velünk, emberekkel mi lesz? A robotokat meg kell tervezni a legkülönbözőbb feladatokra. Ezt ember tudja csak még nagyon sokáig. Programot kell hozzájuk írni a legkülönbözőbb feladatokra. Ez is emberi munka lesz. A robotokat karban kell tartani, és ez sem automatizálható, igaz, az állapotfigyelő rendszerekkel növelhető a hatékonyságuk.

Akkor mit tanuljanak a mai diákok, ha a jövőbeli munkájukat elveszik a gépek? Bármivel foglalkoznak is majd a fiatalok a jövőben, bizonyos tevékenységekről soha nem szabad lemondaniuk: a tanulásról; evidens dolgok megkérdőjelezéséről; a csapatban való gondolkodásról; a nyitottságról és a kreativitásról.

Ezzel a csomaggal mindig ott lehet lenni a fejlődés és a fejlesztés élvonalában. A világvégét kiáltóknak pedig egy személyes megjegyzésem van: azért a helyzet nem annyira aggasztó, mert az ember génjeiben kódolva igényli az emberi közeledést. Talán éppen ezért a legjobb kávéautomaták sem irtották ki a kávéházakat, ahol udvarias pincérek igyekeznek a vendégek kedvében járni...

A robotika az oktatásban

A hazai és a nemzetközi köznevelésben is aktuális trend a programozás (lásd pl. www.hirmagazin.sulinet.hu/hu/evilag/bett-showrozat-2). Bár a programozás úgy is tanulható, hogy a tanulók alkalmazásokat vagy játékokat készítenek, kétségtelenül látványos és népszerű manapság a robotprogramozás. A robotika megjelenését a köznevelésben az teszi lehetővé, hogy az ehhez szükséges eszközök ára egyre kedvezőbb. Kaphatók gyermekeknek gyártott robotok, drónok és olyan rendszerek is, amelyekből egy robot vagy más érdekes tárgy szerelhető össze „fedélzeti számítógép”, szenzorok, motorok, ledek felhasználásával.

A fiatalabb tanulókkal a robotprogramozás, a szabályok felállítása sok esetben egy blokkprogramnyelv segítségével történik, ami gyakran egy „felnőtt” (hivatásos programozók által is alkalmazott) programnyelv egyszerűbb, grafikus megjelenítéssel változata. Népszerű blokkprogramnyelv például a Blockly (www.developers.google.com/blockly/) vagy a Scratch (www.scratch.mit.edu/).

A robotikának és az összeszerelhető elektronikai játékoknak számos előnye van: olyan készségeket fejlesztenek, mint a kreativitás, a problémamegoldás és az algoritmikus gondolkodás. Ezenfelül egy modern tárgyi környezet elemeit modellezik, hiszen a gyermekek építhetnek fotocellás ajtót, tolatóradart vagy éppen fény felé forduló napelemet.

Hazánkban a *Digitális Oktatási Stratégia* (www.kormany.hu/download/0/cc/d0000/MDO.pdf) tűzte ki célul, hogy 5–8. évfolyamon jelenjen meg a *blokkalapú programozás, a szenzorok kezelése, az összetett szabályozás, a robotprogramozás*.

A stratégia a digitális kompetenciát fejlesztő beavatkozásokkal a fiatalok versenyképességét kívánja növelni. Az automatizáció mind a fizikai, mind a szellemi foglalkozásokat érinti: ha nem is fognak helyettünk robotok dolgozni a közeljövőben, az ismétlődő, könnyen algoritmizálható tevékenységeket minden bizonnyal egyre nagyobb mértékben fogják kiváltani automatizmusok. Egyre több munkakörben elvárás már ma is a digitális eszközhasználat: egyesek programozzák és üzemeltetik őket, mások a felhasználói felületeken keresztül kerülnek velük kapcsolatba.

Ezenkívül arra is számíthatunk, hogy egyes szakmákon belül eltolódnak a hangsúlyok az olyan tevékenységek felé, amelyekben mi, emberek jobbak vagyunk, mint a robotok. Ilyen készségek a komplex problémák megoldása és a döntéshozatal, az emberi kommunikáció és az empátia, az együttműködés vagy éppen a művészi tevékenységek és a kreativitás. Ha úgy tetszik, a robotok arra ösztönöznek bennünket, hogy minél inkább emberi önmagunkra találjunk.

Konferencia az új Nemzeti alaptanterv (Nat) tervezetéről

Tanulás újratöltve – A tartalomfejlesztés új lehetőségei címmel rendezett szakmai konferenciát az új Nat tervezetét kidolgozó Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoport az egri Eszterházy Károly Egyetemen.

Szöveg: **Hegedűs Mihály** | Fotó: Szántó György

Csépe Valéria, Bódis József, Horváth Péter

A konferenciát **Liptai Kálmán**, az Eszterházy Károly Egyetem rektora nyitotta meg. Felidézve általános iskolás éveit, elmondta, az első négy osztályt leginkább játékkal töltötte, s nem is vette észre, hogy közben számtalan dolgot megtanult – például a szorzótáblát. Ugyan a gyertyaállás vagy éppen a bukfenc miatt sosem volt jeles bizonyítványa, de kifejezetten örül annak, hogy a most zajló projektek megerősítik abban, hogy akkor gyerekként ő is ügyes volt, csak másképp, mint a többiek – mondta, utalva ezzel a Komplex Alapprogramra, melynek célja a differenciált, személyközpontú nevelést-oktatást lehetővé tevő módszertani kultúra megerősítése.

Bódis József oktatási államtitkár köszöntőjében elmondta: az új alaptanterv tervezetét, amely augusztus vége óta mindenkinek a rendelkezésére áll, professzionális csapat készítette. A kutatócsoport nyitott minden szakmai véleményre, mert azoktól csak jobb lehet a gyermekeink jövőjét sok évre meghatározó, új Nemzeti alaptanterv. Végül megköszönte Csépe Valéria professzionális munkáját, és arra kért minden résztvevőt, hogy álljanak hozzá pozitívan az új Nathoz.

A Nat készítőinek szemléleti, elvi és tartalmi sikon is meg kellett fogalmazniuk az elképzeléseiket, s ezek közül a szemléleti változás az egyik legfontosabb – mondta **Horváth Péter**, a Nemzeti Pedagógus Kar elnöke, és egykori fizikatanárát idézte: „A világ minden tudását nem lehet megismerni, de törekedni kell rá.” Hangsúlyozta azt is, hogy teljességgel egyetért azzal a törekvéssel, hogy az általános iskola első négy éve a készségfejlesztésről szóljon.

Nem szokványos módon indult **Csépe Valéria** akadémikus, az EKE-Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoport szakmai vezetőjének előadása: a közönség nem kis meglepetésére Pink Floyd *The Wall* című slágere hangzott el. „A számmal nem arra szeretnénk utalni, hogy nem kell oktatás, hanem arra, hogy most nem ilyen oktatást szeretnénk” – utalt a film fő üzenetére Csépe Valéria. Elmondta, hogy a „legjobb” alaptantervet lehetetlen elkészíteni, ezért egy „elég jó” megalkotására törekedtek, amelynek fő célkitűzése, hogy olyan gyerekeket neveljünk fel, akik értően tudnak alkalmazkodni. Továbbá hogy jó legyen tanulni az iskolában, ahol jó, ha van játék, de nem csak játék van.

Azt próbálták megfogalmazni a Nat tervezetében, hogy mi történjen az osztályteremben. Tanulásközpontú iskolát képzeltek el, amelyben az érzékelésen és az észlelésen van a hangsúly, ahol a tudás – mely az ismeretek és a készségek együttese – megszerzéséhez minden érzékszervünkre szükség van. A tudomány formálja a gondolkodást, a Nat emberképe azonban a teljes ember, így a művészeteknek – amelyek a megélt megfoghatatlan világát jelentik, s amelyekben az élmény segíti az emlékezést – szintén fontos szerepet szán. A professzor asszony felsorolta, mi mindent határozott meg a Nat új tervezete, melynek a tudás és a tudásalkalmazás egyaránt fontos része. A megfogalmazott összetett célok: eredményesség, harmónia, versenyképesség és méltanyosság. Jelenségalapú tudásszervezést szeretnének, a tanulási területek érintkezésével, átfedésével.

Juhos István, az EKE-Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoport okostanterv-fejlesztési vezetője előadásában az aktuális trendekről és a belőlük fakadó lehetőségekről beszélt. A Nat-tervezet „Digitális kompetenciák” című fejezetében megfogalmazott állításokat vizsgálta meg a tananyag, a tanterv és a tanulás viszonylatában. Beszélt az okostelefonok előnyeiről és hátrányairól. Kiemelte az Okosappok hasznát a tanulási folyamatban, melyet látványos példákkal is illusztrált az emberi test felépítését interaktívan bemutató, valamint kémiai kísérleteket lehetővé tevő alkalmazásokkal. Kitért a közösségi tananyagokra is, mint például a GeoGebra, de említette a hivatalosan ellenőrzött nemzeti tananyagok gyűjtőhelyét is, a Nemzeti Köznevelési Portált (NKP). Az iskola kibővül az online térrel és a közösségi tanulással. Előadását egy ismert mondással zárta: „Nem azt akarom, hogy tanulj, hanem azt akarom, hogy akarj tanulni.” Ebben pedig a digitális technológia nagy hasznunkra lehet – tette hozzá.

Halász Gábor, az EKE-Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoport implementációs vezetője elmondta: az implementáció kétféle terepen működik. Egyrészt egy már bejárattott úton, új kerettervek bevezetésével, másrészt az oktatásban részt vevők változásán keresztül, ami már sokkal nehezebbnek tűnik, mert speciális implementációs tudást és eszközrendszer igényel, hiszen nem kezelhető a klasszikus közigazgatási-tanügyi igazgatási, végrehajtási logika szerint. Egy kínai oktatáskutató szerint az implementációt a madár, a rovar és a hal szemével egyszerre kell vizsgálni. A madár összefoglaló képet lát, a rovar a kis részleteket, a hal pedig érzékeli az egésznek az áramlását. Halász Gábor makro- és mikroperspektívából elemezte az iskolák jelenlegi oktatási gyakorlatait, innovációs aktivitását, és megmutatta, hogy a sokféleség miatt egy fejlesztés implementációja rendkívül összetett feladat. Fontos tehát típusokba sorolni az iskolákat, hogy hatékonyan működhessen a gyakorlatban az implementáció, melynek egyik legfontosabb tényezője az idő dimenziója. Ebbe beletartozik a szakpolitika által történő ütemezés, a horizontális terjesztés, a szervezeti és egyéni tanulás időigénye, sőt beszélhetünk az első néhány év implementációs gödörnek is nevezett nehézségeiről. „Egy iskolarendszer minősége nem lehet jobb az ott tanító pedagógusok minőségénél” – hívta fel a figyelmet az idézettel arra, hogy hiába készítünk bármilyen alaptantervet, ugyanolyan fontos, hogy a pedagógusok

eszközökhöz, módszerekhez, képzésekhez, új, szemléletformáló gondolatokhoz jussanak. Halász Gábor kitért a tantervkészítés komplexitására és arra az igényre is, hogy empirikus felmérésekkel lenne jó megvizsgálni, hogyan készítik a helyi tanterveket az iskolák, mert az új Nat implementációjának ez az egyik kulcskérdése.

Pajtókné Tari Ilona, az EKE oktatási, képzésfejlesztési és tanulmányi ügyekért felelős rektorhelyettese szerint az egyén egyre magányosabbá válik a változó világban. De vajon hogyan tud erre reagálni a társadalom? Ennek egyik eszköze a végzettség nélküli iskolaelhagyás visszaszorítása. A tekintélyelvű, autokrata, énközpontú és tanárközpontú oktatás ellentétéként fogalmazódott meg a Komplex Alapprogram, amelyben a nevelési elvek alapját a közösségi kapcsolatok, a közösségben tanulás, a kooperatív módszerek és a Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban (DFHT) módszertana képezi. A nevelésnek itt is fontos szereplője a tanár, de nincsen alá-fölé rendeltség, a diák és a tanár egyenrangúak. A rektorhelyettes részletesen bemutatta a Komplex Alapprogram céljait: a lemorzsolódás megelőzését, pedagógiai módszerek kidolgozását, valamint a pedagógusi szemléletváltást. Ismertette a projekt öt alprogramját: a Művészet-, Testmozgás-, Logika-, Digitális és Életgyakorlat-alapú Alprogramot. Előadásában a szakmai támogatás rendszerére és annak elektronikus felületeire is kitért. Elmondta, hogy a Komplex Alapprogram jelenleg a pilot, iskolai kipróbálási szakaszánál tart.

Az Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoport küldetése a magyar köznevelés tartalmi megújításának szakmai támogatása. Ennek keretében olyan fejlesztési feladatokat lát el, amelyek megalapozzák a bizonyított tudományos eredmények gyakorlatba való átültetését, a tanítás és tanulás innovatív átalakulását, segítve ezzel Magyarország köznevelésének rugalmas alkalmazkodását a társadalmi és gazdasági elvárások gyors változásához.

A kutatócsoport feladata, hogy az oktatás-nevelés korszerű tartalmát meghatározni képes valamennyi terület – az oktatáskutatástól a tanulástudományokig – hozzájáruljon Magyarország alap- és középfokú oktatásának felemelkedéséhez. Küldetése, hogy a nevelés és oktatás alapelveinek, általános kereteinek, konkrét oktatási és fejlesztési feladatainak és nevelési céljainak korszerű továbbfejlesztésére tudományosan megalapozott, adatokkal, elemzésekkel alátámasztott konkrét és koherens javaslatot dolgozzon ki, és tegye a szakpolitika és az érintettek (pedagógusok, tanulók, szülők) számára hozzáférhetővé.

Sipos Imre, az EKE Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (EKE OFI) főigazgatója előadásában elmondta: az a szerencsés helyzet alakult ki az oktatásirányítás munkája nyomán, hogy Egerben központosan egy akár „Nemzeti Pedagógiai Intézet”-nek is nevezhető konglomerátum – hiszen az EMMI felügyelete alatt az egri egyetemen futó projektek és az EKE OFI határozzák meg az irányt annak, hogy a köznevelésben mit hogyan mikor és milyen eszközökkel kell tanítani. Ezután összefoglalta a 2013-tól folyó tankönyvfejlesztés fontosabb lépéseit, és bemutatta a tartalomfejlesztés új modelljét, amelyet az NKP mint digitális keretrendszer fog össze. Ismertette az Újgenerációs tankönyvek legfontosabb jellemzőit, valamint a tankönyv- és taneszközhasználat átfogó kutatását. Az EKE OFI emellett szakmailag és módszertanilag is támogatja a pedagógusokat az új taneszközök használatában. Az okostankönyvek fejlesztéséről elmondta: ezek komplex digitális tananyagcsomagok lesznek, amelyek segítik az önálló tanulást, és bárhol bármilyen eszközön elérhetőek lesznek. Beszélt az okostankönyvek felhasználási lehetőségeiről és a digitális tartalomfejlesztés technológiai oldaláról, megemlítve az okosfeladatokat, a digitális kiegészítőket, a webdesign, a CSS és a HTML nyelv hozzáadott tulajdonságait, valamint a tankönyv- és feladatszerkesztő modult. Eddig 60 db okostankönyv készült el, melyek ki próbálására a fenntartó engedélye után először szűkebb körben kerül majd sor egyes iskolákban.

Csépe Valéria a konferencia zárásában egy személyes emléket elevenítette fel: akkor kezdte el foglalkoztatni az új alaptanterv kérdése, amikor egy írószobában döbbenten vette észre, hogy az elsős gyerekeknek készült órarendben napi 8-9 rubrika volt hagyva a tanóráknak. Elmondta: mindenkinek hálás az oktatásirányításból, amiért hagyták őket dolgozni. Reményét fejezte ki, hogy abból, ami egy kerekasztal-beszélgetésnek indult, majd projektte nőtte ki magát, egy új oktatási rendszer lehet a közeljövőben. Hangsúlyozta, hogy nem titok, kik készítik az új Natot, és név szerint bemutatta a fejlesztésben részt vevő vezető kollégáit. Végül arra buzdította a hallgatóságot, hogy töltsék le a honlapról, olvassák el, majd véleményezzék a tervezetet.

Itt van az ősz, itt van újra, lehet menni múzeumba!

A tavaszi osztálykirándulásokon túl is van élet a múzeumokban? A Múzeumi à la carte szerint igen! A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ által működtetett adatbázis ugyanis tálcán, illetve a mai igényekhez igazodva online kínál a pedagógusok számára aktuális információkat több száz hazai muzeális intézmény múzeumpedagógiai és kiállítási kínálatáról.

A pedagógusok a Múzeumi à la carte-nak köszönhetően a különféle múzeumi honlapokon vagy Facebook-profilokon történő keresgélés helyett egyetlen felületen találhatnak a hazai muzeális intézmények programkínálatára (közel 1000 kiállítás és több mint 2500 múzeumpedagógiai foglalkozás) vonatkozó, releváns információkat.

A múzeumok által folyamatosan frissített adatok közötti navigálást az óvodás korosztálytól a felsőoktatásban tanulókig terjedően korosztályra, tantárgyra, régióra vagy speciális célcsoportra vonatkozó keresőszűrők könnyítik meg. A muzeális intézményben teljesíthető iskolai közösségi szolgálatról, múzeumi szakkörökről, szünidei táborokról, illetve ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódó múzeumi közönségprogramokról is képet kaphatunk.

A kompetenciafejlesztést és a gyerekek tanulási kedvét nagyban támogató, iskolán kívüli múzeumi foglalkozásokra történő felkészüléshez is segítséget nyújt az adatbázis, ahol a hazai muzeális intézmények által a pedagógusoknak szervezett továbbképzésekről szóló információk is megtalálhatóak.

Egy nemzetközileg is elismert informatikai fejlesztésről van szó (2016-ban 22 uniós tagország 43 kulturális jó gyakorlatának egyike a Múzeumi à la carte volt), mely felhasználóbarát, okostelefonra optimalizált, valamint akadálymentesített formában is elérhető.

A Múzeumi à la carte egyszerű megoldásokat kínál egy nagyszerű étlapról, s mindezt néhány kattintással: www.muzeumiprogram.hu

A 2013 óta működő Múzeumi à la carte továbbfejlesztésére 2018 nyarán a „Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek” című, EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001 azonosítójú kiemelt projekt „A mi múzeumunk” című múzeumi komponensének keretében került sor. A projekt kétmilliárd forint európai uniós forrásból valósul meg 2017. február 1. és 2020. január 31. között a Széchenyi 2020 program keretében a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár konzorciumi együttműködésében. A projekt szakmai megvalósítói elkötelezték az esélyegyenlőség szerepének növelése, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása és a kulturális javakhoz való egyenlő hozzáférés lehetőségének megteremtése mellett.

**KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
MEGBÍZÁSÁBÓL AZ EURÓPAI UNIÓ
TÁMOGATÁSÁVAL.**

**MÚZEUMI ÉS KÖNYVTÁRI
FEJLESZTÉSEK MINDENKINEK
EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001**

A MI MÚZEUMUNK
MÚZEUMI ÉS KÖNYVTÁRI FEJLESZTÉSEK MINDENKINEK

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Górcső alatt a gyermekírás – avagy hogyan segít a grafológia a pedagógiának

A grafológiát nem régen ismerik el hivatalosan tudományként, de lenyűgöző, hogy rövid története alatt milyen hatékonyvá vált a gyermek- és felnőttírások megfejtésében. Dolgozatomban a kisebb és nagyobb diákok soraiból kiolvasható tulajdonságok megismerésére szeretném felhívni a pedagógusok és más, a gyermekek mentális és lelki fejlődésével foglalkozó szakemberek figyelmét.

Szöveg: **Papp Zsuzsanna** tanár, grafológus

Már nem kérdés, hogy a grafológusok nemzedékei által megvizsgált, több tízezer írásminta elég megbízható alapot ad a különböző fejlődési szakaszokban lévő gyermekek lelki életének, képességeinek, adottságainak, problémáinak feltárásához. A ránk bízott gyermekek papírra vetett írásából, rajzaiból messzemenő következtetéseket vagyunk képesek levonni e tudomány segítségével. A grafológia azt vizsgálja az írásban, ami a tanult sztenderdtől eltér. A gyermekírásban is azt figyelheti meg a hozzáértő, hogy milyen jegyek térnek el a sztenderdtől. Így feltárhatók pl. a tanulási zavarok, a beilleszkedési problémák, a nyílt vagy rejtett agresszió, a szorongás stb. De nagyszerűen bevált eszköze a pályaválasztási döntések meghozatalának is.

Tanulmányomban az 1.-től a 8. osztályig ívelő fejlődési szakaszok írásban megjelenő sajátosságait vizsgálom, és mutatom be közérthető módon, hogy a grafológiában járatlan, de nyitott és érdeklődő pedagógusok is használhassák. **Az írás fejlődésének egyes fázisai feltárják a gyermek ezzel párhuzamos érési és fejlődési folyamatait.** A vizsgálódó számára nagyon fontos az írás keletkezési körülményeinek ismerete, az írószer fogásának megfigyelése, az írófelület, az íróeszköz minősége. Figyelembe kell venni a gyermek nemét, korát, jobb- vagy balkezesességét, a tanult írás (c-s kötéses / Virágvölgyi-féle dőlt / idegen országbeli) sztenderdjét.

A vizsgálódást a **kisiskoláskorban** kezdjük. Lássuk, mit ír erről a korszakról a pszichológia:

*„Az óvodáskor végével, 6-7 éves korban látványos változáson mennek keresztül a gyermekek. Testmagasságuk megnő... Mozgáskoordinációjuk javul, kitartóak a különböző sporttevékenységekben. Finommozgásuk precízebbé válik, a kéztőcsont becsontosodik, ezzel képessé válnak az írástanulásra. Az iskolaérettség fontos követelménye a megfelelő figyelmi kapacitás és a kialakult teljesítménymotiváció. Az eriksoni fejlődéslélektan szerint a **kisiskoláskor** (6–12 év) a fejlődés azon szakasza, ahol a legfontosabb kompetencia a **teljesítmény elérése**. Alsó tagozatban a gyermekek buzgón igyekeznek megfelelni a követelményeknek. Ilyenkor nagy szükségük van az elismerésre és a bátorításra a pedagógusoktól, a szülőktől és egymástól is. Ha ez elmarad vagy nem megfelelő, komoly kisebbségi érzés alakulhat ki bennük. (...) A gyermekkel szemben támasztott túlzott maximalizmus, képességeivel szembeni eltúlzott elvárás komoly teljesítményszorongást okozhat. (...) Az iskolakezdéssel egyidejűleg lazul a gyermekek családi kötöttsége. Fokozatosan egyre több időt töltenek a kortárs közösségben, ahol megélik az egyenjogúság érzését. Játékkedvük változatlan, de minőségében átalakul. A szerep- és szabályjátékokon keresztül a kapcsolatokban szerzett élmények játszódnak le, miközben kialakul a **szabálytudatuk**...” (Bojti 2014).*

Első osztály

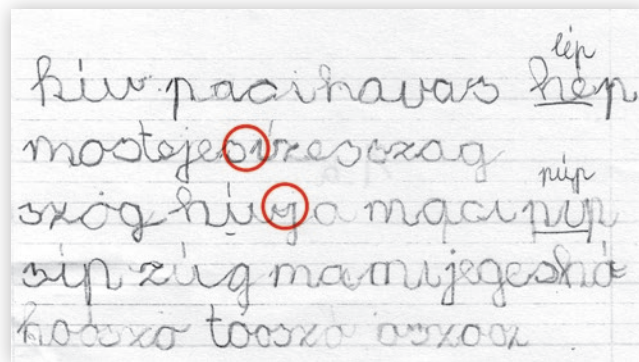
Az **első osztály** végére a gyermekek többsége jól követi a tanult sztenderd írást. A tanító irányításával elsajátították a betűk megformálásának módját, kapcsolásukat, szavakká formálásukat. A legtöbb gyerek ekkor még nagyon sztenderdkövető, igyekszik megfelelni a tanító elvárásainak, bár csírájában már megjelenhetnek a személyiségükből fakadó jelzések (túlzott görcsösség, nagy nyomás agresszióra hajlamos gyermeknél; lapított, a sztenderdnél kisebb és nyomottabb *a* és *o* betűk, mint az én kifejezésének eszköze a szorongó gyermeknél).

A tanév második félévében a már ismert betűk leírásakor (**1.a minta**) jól látható, hogy a labilis fiúgyermek írása görcsös, tele van csomókkal, reszketeg vonalakkal, nem tudja tartani a vonalas füzetben a határokat. Nem hagy szóközöket, ami a túlzott támaszigényt jelzi. A mintán is jól látható, hogy az írás nyomatéka (az erő, az akarat és az energiaszint) az írásfolyamat során nemcsak hogy ingadozó, de teljesen le is csökken. Ezt mutatja a fénymásolt lap elhalványodása.

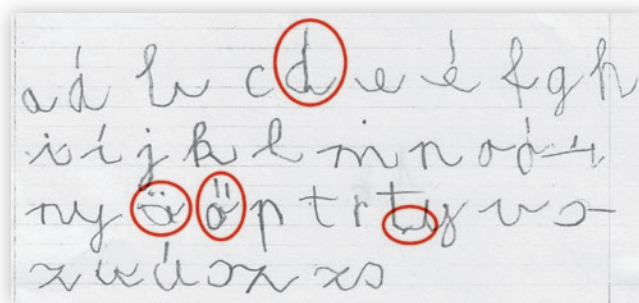
Az **1.b mintán** még jobban látszik, hogy az ábécé betűit leíró kisfiú nagyméretű betűi teljesen eltévednek a vonalak között, sokszor egész zónákat lép át; írásrutinja nagyon alacsony szintű. A görcsők, szakadozások, reszketeg vonalak, az átírások komoly belső feszültségről, félelmekről, mentális képességeinek gyengeségéről adnak hírt.

A neveket leíró kislány pontosan, precízen, gondosan formálja vonalait, és teljesen betartja a vonalközök határait (**1.c minta**). Az életerős, magabiztos kislány arányos, egyenletes nyomású írása, a vonalképzés egyenletessége megfelelő kontrolltevékenységre utal. Esztétikus, arányos, sztenderdkövető írása alapján bejósolható a továbbiakra a fegyelmezett, gondos munkára törekvés és a jó teljesítmény.

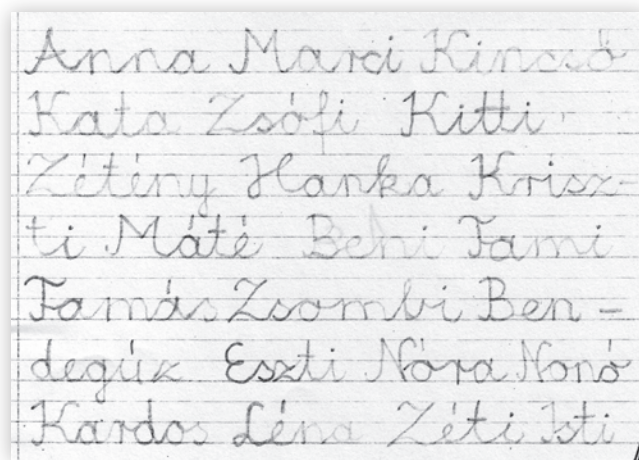
A nagyon gyenge képességű kisfiú félórás tanítói segítséggel megírt sorain jól látható a görcsösség, a vonalhatárok átlépése, az irreálisan nagy oválképzés, a ráírás. Szúrós végvonalai indulatot, türelmetlenséget jeleznek. Lassú mozgásán látszik, hogy az írás megterhelő a számára; nem törekszik sem esztétikumra, sem pontosságra. Esetében komoly fejlesztő munkát kell végezni az írástanulás folyamatában (**1.d minta**).

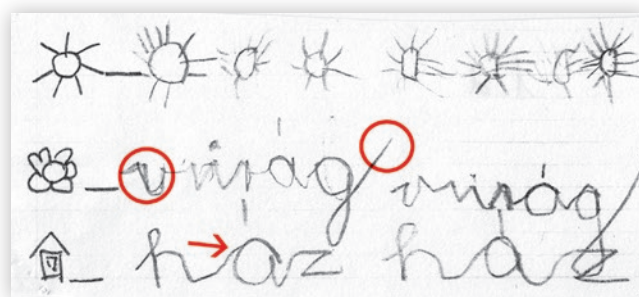
1.a minta

1.b minta

1.c minta

1.d minta

Második osztály

A **második osztály** végére az írást rutinosabban végzi a gyermek, nem figyel már annyira görcsösen a betűalakításra, inkább a szövegre koncentrálnak. Feltűnő lehet az írás méretének, térfoglalásának megváltozása, különösen sima papírlapon. A sima fehér lap a grafológia térszimbolikája szerint a világot szimbolizálja, s az arra vetett sorokból az író személy a világban való térfoglalási igényéről ad információt. A **2.a-b mintán** két 2. osztályos kislány írása látható. Ugyanannyi idő alatt ugyanolyan hosszú szöveg leírása volt a feladat. Az első írás bátorságot, pozitív érzeteket, önbizalmat sugároz. A harmonikus, kiegyensúlyozott, önbizalommal teli gyermek természetes térfoglalási igényét mutatja a lapon való szabad kalandozás, a lap kitöltésének igénye. A szorongóbb, visszafogottabb gyermek nem használja ki a lehetőségeket, igyekszik észrevétlen maradni, „behúzódni a csigaházba”. A kisebb térfoglalás, a felső margóhoz való tapadás a biztonságra vágyást és a segítség igényét is jelzi. Beszűkültséget, szerénységet, visszafogottságot, netán a külvilágtól való félelmet, passzivitást sugároz. A magabiztos, életteli, jó énjű kislány nemcsak megtartja, hanem kicsit nagyítja is a betűnagyságot, míg a szorongó gyermek beszorítja írását a lap felső széléhez, mert az jelent számára igazodási pontot. Írásának mérete kicsiny, a sztenderdnél jóval kisebb, betűi 1,5-2 milliméteresek.

Elaludt a család. Későn elviedt
Apu is, Anyu is, a gyerekek is.
Csak úgy kaphadták maguk
ra a ruhájukat, mégis késve
indultak. Először Apu rohant
el, aztán Anyu a két gyerekkel.
De akkor már nem sok hiba
volt a nyolc órának.

2.a minta

Már ekkor észrevehetőek a diszgráfia és diszlexia, illetve a személyiség diszharmoniajának jegyei is: sok tévesztés, reszketeg vonalvezetés, ráírás, betűk elhagyása, majd későbbi pótlása; nyomatékositás indokolatlan helyeken; a vonalközök figyelmen kívül hagyása; az elválasztástól való tartózkodás, emiatt tömörülés; a betűk túlfutása; a rövid és hosszú magánhangzók keverése; bizonytalan térkezelés, két betű összeolvasztása. Figyelemzavarra, koncentrációhiányra utalnak az elmaradó ékezetek, és jól láthatók a monotonabb munkákban való türelmetlenség, sietség, az elhanyagolás jelei (**2.c-d minta**).

Első osztályban meg-
tanultál olvasni ír-
ni. Már tudod, hogy
beszédünket és i-
rásunkat mandatok
tagoljuk. Írásban a
mandatot nagy kez-
dőbetűvel írjuk. A
mandat végére írás-
jelet (. ? !) tesszünk.
írás, írás, írás, írás,
írás, írás, írás, írás

2.c minta

lele lele lele lele lele
lele lele lele lele lele
lele lele lele lele lele
lele lele lele lele lele

2.d minta

Elaludt a család. Későn elviedt Apu is, Anyu is,
a gyerekek is. Csak úgy kaphadták magukra a ruhá-
jukat, mégis késve indultak. Először Apu rohant el,
astán Anyu a két gyerekkel. De akkor már nem sok
hiba volt a nyolc órának.

2.b minta

Tollbamondás

Allt az erdőben egy óriási
 tölgyfa. Eppen ott ahol két
 magas hegyről csobogó két kicsi
 patak összefutott. Azért nőtt
 olyan éppen ilyen nagyra mert
 két patak öntözte gyökerét. Három
 ember nem ölelhette át törzsét
 nem lehetett hozzá hasonlót találni
 mert a nagy hegyekben sem. Itt
 pedig ahol meglassusott a
 patak vize olyan volt a sudár
 gyertyafák és fuzfák között

3.a minta

Harmadik osztály

Harmadik osztályban már megjelenik az írásban, hogy hogyan helyezik el magukat a gyerekek a világban; tisztán látható az oválokból (*o, a* betűk) az önértékelés, az énézet. A harmadik osztálytól az egészségesen fejlődő gyermek írása gördülékeny, lazuló, már a szövegre és nem az írástechnikára koncentrálnak. Nagyon jó szellemi képességekre utalnak a határozottan formált, erősen hurkos *l* betűk (**3.a minta**).

A másik harmadikos kislány szintén nagyon jó mentális képességekkel bír: magasak, kiírtak az *l* betűi, ami a szellemi információkra való nyitottságot mutatja, ugyanakkor zárt, introverzióra hajlamos (nagyon szűk *m* és *n* betűk). Szűk, inkább magasra törő vonalvezetés jellemzi. Nagyon magas és hosszú ékezetek az igen erős kontrolltevékenységet mutatják (**3.b minta**).

Mindkét írásban megfigyelhető a gyermekek szellemi és ösztönkésztetésének iránya a zónák arányaiból: a szellemiséget képviselő felső zóna a hurkok és törzsvonalak helye, az ösztönéletet jelképező pedig az alsó hurkok és szárok helye. Elég korán kimutatható a humán és reál irányultság is: a 3.a minta tulajdonosa humán (gömbölyded, kerek betűformálás, lazább vonalvezetés, lágyabb ívek), illetve a 3.b mintát készítő lány reál (zárt, szűk betűformák, elliptikus *a* és *o* betűk, inkább fel- és lefelé irányuló hurkok, szárok) beállítódása. Ugyanakkor a 3.a mintán jól látszik a normál kontroll (ügyesen, pontosan kitett ékezetek, áthúzá-

Allt az erdőben egy óriási tölgyfa. Eppen ott ahol két magas
 hegyről csobogó két kicsi patak összefutott, ezért nőtt
 olyan éppen ilyen nagyra, mert két patak öntözte gyökerét,
 három ember nem ölelhette át törzsét, nem lehetett hozzá
 hasonlót találni a magas hegyekben. Itt meglassusott a patak
 vize olyan volt a sudár gyertyafák és fuzfák között
 mint ha az erdő ottja lett volna, ezért mesze
 kiűjtötte, és utjából eltakarodtak a kisebb fák.
 A szűk távolságban is csodálva körutálták mint
 gyermekek a mesélő nagyapót.

3.b minta

sok), míg a 3.b minta nagyon erős, szinte vésett ékezetek megnövekedett és görcsös önkontrollról vallanak.

A 3.a mintán barátságosságot jeleznek a kissé szétnyíló *m* betűk, míg a 3.b minta tulajdonosa zárkózottsága mellett szinte irreális vezetési igénnyel bír, amit a *t* betűk nagyon magasra tett és erőteljes áthúzásai mutatnak.

A 3.a minta tulajdonosa egészséges énképpel bír: *a* és *o* betűi gömbölydedek, kerekék, a 3.b minta készítőjének horpadt, szűk ovál betűi szorongást, feladattudatot, megfelelni vágyást üzennek. A 3.a minta gördülékeny, egyenletes vonalvezetésű, a 3.b minta tele van a kötővonalakra, vagyis a lényegtelen elemekre való áthelyezett nyomatékkal.

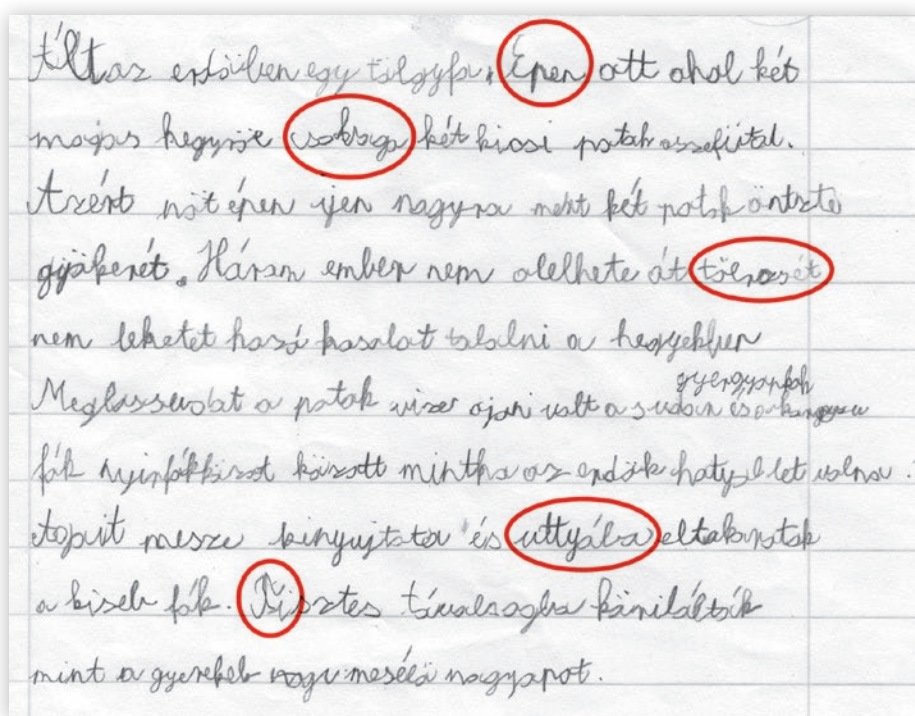
A **diszlexia-diszgráfia**, a különböző deviáns magatartások jelei (értő, profi fejlesztés hiányában) itt már erőteljesen megjelennek, kimutathatók. A diszlexiások hibái többnyire az észlelés hibáiból adódnak, és elég jellegzetesek: betűkihagyás, szótagcsere, ékezetek hiánya, hasonló formájú vagy hangzású betűk – pl. *d* és *b* vagy *j* és *ly*, zöngés-zöngétlen mássalhangzó párok – felcserélése, keverése, az ékezet rossz helyen való kitétele vagy elhagyása, betűelhagyás. Ezenkívül a helyesírás nagyon alacsony színvonala árulkodhat a részképességzavarról. Deviáns gyerekeknél az agresszió nyílt vagy rejtett formája, a hipermotilitás, a figyelemzavar is megjelenik, melyek háttérben szorongás, belső és külső konfliktusok állhatnak (**3.c minta**). Ha ezzel a jelenséggel találkozik a pedagógus, feltétlenül jelezze a szakembereknek! Ekkor a korai fejlesztés még „csodákat tehet”, később már nagyon nehéz javítani a részképességzavart.

Negyedik osztály

A **negyedik osztályos** gyerekeknél már jól megfigyelhető az írásrutinjuk, ekkorra már elsősorban a tartalomra koncentrálnak.

„Nyolcéves kor fölött, a kilencedik életévben jelentős fordulat következik be a gyermek fejlődésében. Megváltozik a viszonya a külvilághoz, a valósághoz. Magatartásában és gondolkodásában egyaránt természetessé válik, hogy az ő szempontján kívül van más érvényes szempont is, és hogy egy szituáció egyidejűleg több szempontból mérlegelhető. Ezt a jelenséget nevezi a gyermeklélektan decentralálásnak. A prepubertás korú gyerek energikusan törekszik arra, hogy a valóságnak minél tágabb tartományait vegye birtokába. Érdeklődő, kíváncsi, minden újra nyitott. Mintha minden energiáját mobilizálná új ismeretek megszerzésére, új készségek begyakorlására” (Mérei et al. 1990, II: 58).

A lányok serdülése korábban kezdődik, ezért jól megfigyelhető, hogy a pszichoszexuális érés következtében írásukban a humán jelleg dominál. A testi változásokkal együtt jár a szexualitáshoz való viszony kifejezetten: az ösztönéletet jelképező alsó hurkok erőteljesebbé válnak, az érzelmi hullámzásokat hullámos sorok jelzik, az ébredező öntudat gömbölyded és viszonylag nagy ovál betűket eredményez. Feltűnőek a nagy és telt felső hurkok, melyek a felső zónában helyezkednek el a képzelet és fantáziatévékenység megnövekedésének szimbólumaként, de mivel megmaradnak a felső zónában, az elképzelést még nem követi cselekvés. Ez inkább az ábrándozás jelenségét erősíti (**4.a minta** – negyedik kislány írása).

3.c minta

hogy a legjobbakat főképp nekem nekik
 és lehet hogy megtetszik nekik vagy
 nem, úgy a legjobb olvasni ha hango-
 san olvasunk mert ha megakadunk
 akkor kitudjuk javítani mert ha ma-
 gunkba olvasunk akkor ha eltéveszt-
 jük akkor nem vesszük észre. Szerin-
 tem ottol kéne olvasni mert ottol
 nem zavarna senki mert ha iskolában
 olvasunk akkor nem az olvasmányok
 vagyunk elfogva a szünetbe hanem a
 játékokba. Én van amikor íratunk ve-
 lük dolgozatot valamikor nem. Mert
 ha íratok megtudom hogy elolvasták
 vagy nem olvasták. De nem baj ha
 nem íratok velük mert ha tudom
 hogy nekik tetszik akkor biztos hogy
 elolvasták. Szerintem mindegy hogy
 mikor adja le a filmet mert a film

4.a minta

A kötelező olvasmányok...
 A kötelező olvasmányok szerintem
 kellene hogy a gyerekek okosodjanak
 Ha én lennék tanár akkor
 ajánlom mindenkinek a Kínéske-
 reső kishódmon és a Tüskés
 című könyveket. A könyveket
 hogy olvassák a gyerekek
 úgy énnem el hogy sámonlómon
 azt hogy tingleg olvasták-e
 a könyvet és amikor
 olvassák, mert jegyre megy
 akkor rajonnak hogy

4.b minta

A kisfiúk világában megjelennek az elfojtá-
 sok, a szorongás, a sexualitással kapcsolatos
 feszültségek, emiatt az alsó hurkok, száraz
 leszűkülnek, rövidülnek, szakszóval szub-
 limálódnak. Az ovál betűk összeszűkülnek,
 torzulnak, reszketegebbek. Írásuk elsősorban
 a felső szárazban, hurkokban bővül; jellemző-
 en fel-le csapó vonalak és szűk vagy szűkülő
 ovál betűk találhatók benne. Mivel kötődési
 problémák is felléphetnek náluk, megjelenik
 a betűkötés változatossága: hol összekötik a
 betűket, 4-5-öt is, hol pedig a szavakon belül is
 különírják őket. A függetlenedési vágyat a na-
 gyobb sortávolságok, fehér felületek mutatják.
 A szavak és a sorok szintjén is szellősebb az
 írás (**4.b minta** – negyedik kisfiú írása).

A deviáns gyerekeknél viszont nagyon jelen-
 tős az írásromlás: csúnya, szinte olvashatat-
 lan az íráskép, az egyes betűk torzak, erősen
 szögesebb az írás, a végvonalak szúrósak,
 hegyesek, mutatva az elfojtott agressziót, a
 belső feszültségeket (**4.c minta** – negyedik
 diszlexiás fiú írása).

hogy a kötelező olvasmányokat
 szerintem egyenlőre Barát,
 Nél, Jóljelsor, Fél Berek,
 Delfin könyvek, két
 darab, a gyufa árú, ha
 ha én lennék a tanár
 akkor én beírném hogy
 olvasnának a gyerekek
 ha úgy Birtat-nam
 öbet hogy olvasnának
 jó történeteket adnék.
 nem osztályonként
 ha nem hogy én
 hogy én döntsem.

4.c minta

Ötödik osztály

Az **ötödikes korosztály** pszichológiai jellemzői:

„A 9-10 éves kor valóban viszonylag derűs, nyitott korszaka az életnek. A gyerekeknek jók a kapcsolatai az egykorú társaival, szüleivel, nevelőivel. Az emlékezeti teljesítmények is jók ebben a korban. A prepubertásos gyerek gyűjt és építkezik. Közelebről és pontosabban: az énjét építi kívülről merített anyaggal. A prepubertás korban válik igazán belsővé a gyermekben a szüleitől és nevelőitől kapott értékrendszer. A külső eredetű tilalom vagy szabály ekkor érlelődik saját meggyőződéssé. Felnőtt személyek, tanárok, nevelők felé gyakran sokszor tiszteletet, néha rajongást éreznek. Ez keveseknek jut osztályrészül, de a kitüntetett személy nagyon fontossá válik életükben – egy behatárolt időre. Az egyik jellegzetesség az ingadozó, kettős viszonyulás a gyermeki léthez. Egyszerre szeretne kisgyerek maradni, és nagy lenni. Még nem felnőtt akar lenni, inkább a kamaszokat irigyli, és fél is tőlük.

A 9-10 éves kor a nagy gyűjtések időszaka. A gyűjtésben hangsúlyt kap a szabályokhoz való igazodás és főleg a rendezés szükséglete.

A korszak jellemzője a kalandkeresés, a rendkívüli események és helyzetek iránti vonzódás. Rendkívülit keresnek, de olyat, ami elvileg lehetséges, ami nem mese, nem varázslat” (Mérei et al. 1990, II: 65).

Az ötödikes korosztály írásában egyre jobban elkülönül a lányos és fiús írásforma. A lányok megnövekedett érzelmessége, pozitív beállítódása gömbölyded, jól formált, gördülékeny írásban mutatkozik meg. Az ötödikes lány írását vizsgálva (**5.a minta**) erősödő önbizalom olvasható ki a szavakban egyre nagyobbodó méretű betűkből és a dinamikus írástempóból. Szépen formált *a* és *o* betűk, enyhe jobbra dőlés, nyitottság felé induló *m* és *n* betűk sorakoznak, mely írásjellemzők a nőiesedő, érzelemgazdag személyiség jellemzői. Az ilyen korú lányok általában hajlamosak a hangulatingadozásra, de amilyen gyorsan jön, olyan gyorsan el is múlik az indulat.

A fiúk írásában nő a linearitás; a fel-le csapongó vonalvezetés, az oválok szűkülése és becsavarodása az instabil énképről, a hely- és identitáskeresésről szól. A hegyes végvonalak erősödő kritikusságot jeleznek, a magasra húzott *t*-áthúzások vezetési és dominanciaigényről tanúskodnak. A vitális és lelki energiák hullámzásának jeleként visszatér az erős, de változékony intenzitású írásnyomaték. Az álló írás a lassan kialakuló racionalitás jele (**5.b minta** – ötödikes fiú írása).

Törlőmondás

A téli este:
Szívesen emlékszem vissza arra, amikor a kandalló mellett, könyvel a kezünkben töltöttük el a hosszú téli estét. Milyen kellemes is volt a fűtött szobából, az ablak mögül lenni a hideget. Néztük ahogy a faágak csontáig fagyok a dermesztő hidegben. Gyenkor a kavargó hópehelyek, szinte vonzák a tekintetet. Az egyik este meghitt hangulatát, az is fokozta, hogy anyu meggyeslepénnyel és finom süttel lept meg bennünket.

5.a minta

Törlőmondás
4 téli este

Szívesen emlékszem vissza arra amikor a kandalló mellett könyvel a kezünkben töltöttük el a hosszú téli estét. Milyen kellemes is volt a fűtött szobából az ablak mögül lenni a hideget. Néztük ahogy a faágak csontáig fagyok a dermesztő hidegben. Gyenkor a kavargó hópehelyek szinte vonzák a tekintetet. Az egyik este meghitt hangulatát az is fokozta, hogy anyu meggyeslepénnyel és finom süttel lept meg bennünket.

5.b minta

Hatodik osztály

A hatodik osztályosok pszichológiai jellemzői:

Jellemzően 12 éves korban a lányok és fiúk elkülönülése a legszembetűnőbb.

„A prepubertásos gyerekek nagy szüksége van rá, hogy legyen tükre, mert az megerősíti abban, hogy van független élete. (...) Képesek igazi együttműködésre, mások jogainak tiszteletben tartására, a maguk alkotott szabályok megtartására, illetve kölcsönös megegyezés alapján való megváltoztatására. Stabil informális kiscsoportok tudnak kialakulni ebben a korban, ha lehetőséget adunk a gyerekeknek ilyenek létrehozására” (Mérei et al. 1990: 61, 64).

Ez a példaképesítés időszaka. A közösségi kapcsolatok iránti vágy és a közösség alkotott szabályokhoz való igazodás szükséglete és képessége igen jó talajt jelentenek a prepubertáskorú számára szervezett kis közösségek kialakulásához (szakkörök, sportegyesületek, érdeklődési körök). Nagy lelkesedéssel vetik bele magukat a számukra kibontakozási lehetőséget nyújtó munkába; elfogadják a közösség szabályait, képesek maguk terveket készíteni, projekteket létrehozni egyénileg és csoportokban is. Ha azonosulnak egy közösséggel, képesek még saját határaikat is átlépni.

Ez az életkori szakasz a csoportalakítás kora.

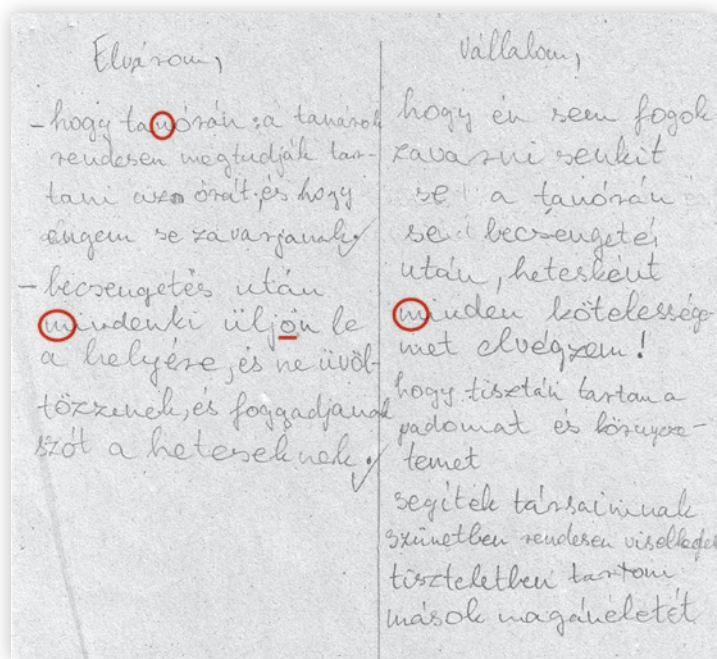
„A lánycsoportokra jellemző a rivalizálás, gyakran klikkesednek, intrikálnak, kinevetnek másokat. Gyakoriak a csoporton belüli veszekedések. Érzelmi labilitásuk fokozott ingerlékenységben, az érzelmi állapotuk gyakori változásaiban jelenik meg. A fiúkra a tagokat óvó-védő, közös céllal létrehozott hierarchikus csoportosulások jellemzőek. Ezekben a csoportokban

már felosztják egymás között a funkciókat, a tagok között erős rivalizálás van, és megkövetelik a csoportnormák és csoportszabályok betartását. Érzelmi labilitásuk agresszív magatartásban nyilvánul meg, ami főként a bizonytalanságok, gátlások és szorongások kompenzálásából fakad.

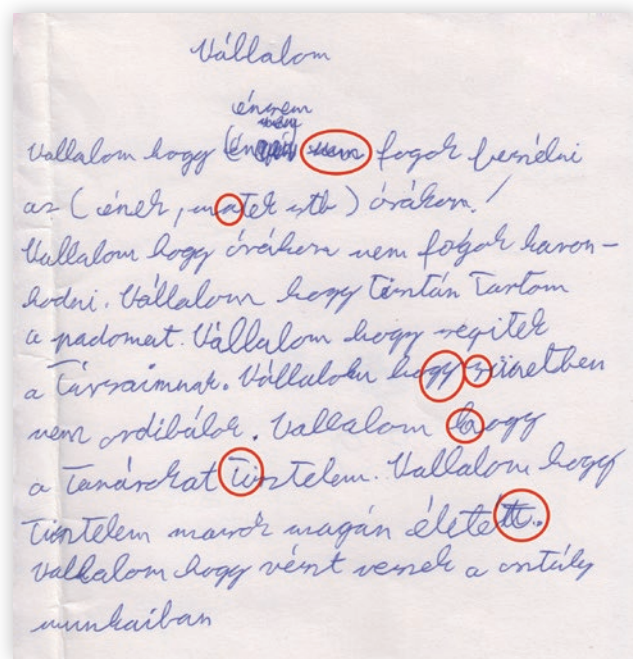
Ebben a korszakban végbemegy az érzelmi differenciálódás, kialakulnak az önértékeléssel, önmeghatározással kapcsolatos érzelmek (szemérem, szégyen, büszkeség), fejlődik a kritikai és erkölcsi érzék, fokozódik az empátia. Erősödik a külvilág megismerésének és a saját tapasztalatok gyűjtésének vágya, kialakul az absztrakt fogalmi gondolkodás” (József 2011).

Ennek a korosztálynak az írásában jellemzően felerősödnek a szociabilitásjegyek: a gördülékeny vonalvezetésű *m* és *n* betű a jó diplomáciai érzéket, barátságosságot, nyitottságot és jóindulatot jelzi. A jó közösségi kapcsolatokban élő, jól beilleszkedő, jól alkalmazkodó gyerek írásában pozitív jegyként láthatók az arányos szó- és sorközök, a pozitív kötővonalak, az egyenletes írásnyomaték (**6.a minta** – hatodikos kislány írása).

Ebben a korban azonban – főleg a fiúk írásában – megjelennek a nyugtalanság, szorongás, feszültség jegyei, melyek sűrű, feketének tűnő, zsúfolt írásban érhetőek tetten. Rengeteg látszólagos kapcsolódás van a betűk között; sok a szúrós, kemény vonal; horpadtak az oválok; nagyon erős, de hullámzó az írásnyomás; a konfliktusgerjesztő viselkedést az összegabalyodó sorok mutatják. Sokszor jelenik meg irreális vezetési igény, főleg olyan fiúknál, akik mindennél jobban szeretnék magukra irányítani a figyelmet, még akkor is, ha szellemileg nem képesek a vezérségre (**6.b minta** – hatodikos fiú írása).

6.a minta

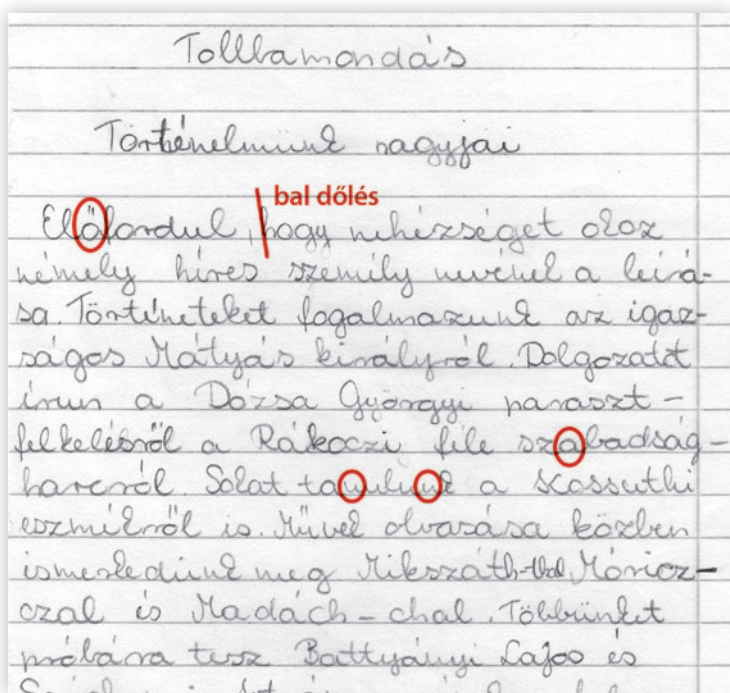
6.b minta

Hetedik osztály

A hetedik osztályosok pszichológiai jellemzői:

Ebben a korban (általában 13 évesen) a serdülőkori változások egyre inkább módosítják a személyiséget és így az írást is. Előtérbe kerülnek a tudattalan szimbólumok, erősödik az önkifejezés, ugyanakkor feltűnő lehet a világtól való elfordulás, a rejtőzködés is.

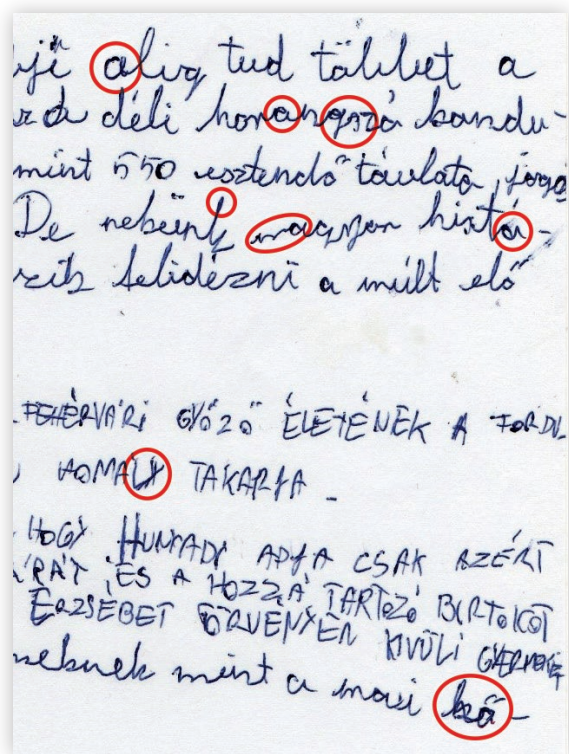
„A gyors növekedés miatt a serdülőkorú fiatal addig harmonikus mozgása összerendezetlen lesz, s megváltozik a tükröben rá visszatekintő kép is. A gyermekkorban megszilárdult énkép széttöredezik, s ott marad a kérdés, »Ki vagyok én?«. A nemi éréssel együtt jár a párkapcsolati kísérletezés, ez pedig a kortárs csoportokban konfliktusokat okozhat. A kudarcúró képesség is csökken, ezért az indulati kitörések gyakorivá válnak. A lelki instabilitás, a testi változások, a környezeti visszajelzések gyakran negatív előjele szorongást, depresszív hangulatot okozhat. A fiatalnak választ kell találni a »Ki vagyok én?« kérdésre; új énképet kell kialakítania önmaga és mások számára is, s ezért megkezdődnek a kísérletezések. A serdülő »originalitásra« törekszik, s mivel eredeti akar lenni, tagadni kezdi az addig megszokottat: vagyis a szülői példát, ezért aztán folyamatosan lázong. Összességében ezek a lelki folyamatok az értékbizonytalanság állapotát tükrözik. A serdülés viharos évei nem cél nélküliek. Új énképnek, én-identitásnak, »énideálnak« kell kialakulnia, s mindez nem jár konfliktusok nélkül. A fiatalnak új modelleket kell találnia, újra ki kell vívnia helyét a különböző csoportokban, meg kell tanulnia a párkapcsolat kialakítását és fenntartását, s pályát, pályairányt kell választania. Mindez csak akkor lehet eredményes, ha sikerül integrálnia a múltat, jelent és jövőt; így lesz képes megtalálni és kivívni a társadalomban felnőtt helyét” (Izsó 2008).

7.a minta

Fentiek miatt ennek a korosztálynak a legváltozatosabb az írása, hiszen ahány gyerek, annyiféle érési fok, érési szint. Van, aki nagyon hamar átvészeli ezt a korszakot, mint a **7.a mintát** jegyző kislány írásában látható: rendezett, áttekinthető, tiszta, világos íráskép szép o és a betűkkel, sztenderdkövető, de már kissé egyéniesedő jelleggel.

A lányok írásában a fészekforma, a gömbölyűség dominál a nővé formálódás, az alkalmazkodás és a befogadás jeleként. Gyakran dől jobbra az írásuk, szociábilisabbak, érzelmeik vezetik őket. Megnövekszenek az ovál betűk, jelezve, hogy megnő az önbizalmuk. Készségesek, udvariasak, együttműködőek, különösen komoly, felelősséget kívánó feladatoknál. Egész személyiségük nőiesse válik; boldogan foglalkoznak kisgyerekekkel, érdeklődéssel fordulnak a humán területek felé. Szeretik a mozit, a zenét, a festészetet, szívesen foglalkoznak kézművességgel, de boldogan csatlakoznak táncklubokhoz, színjátszókörokhöz is. Jellemzően a sztárok csillogó világa vonzza őket, és szívesen olvasnak szerelemről, párkapcsolatokról szóló romantikus könyveket. Sokat foglalkoznak a külsejükkel. Jellemzően törekszenek a szép külalakra, az esztétikumra, ezért írásuk is megtelik szépnek szánt írásjelekkel. Sokszor szív alakú ékezeteket, kis pontokat tesznek ki írásjelnek; kedvelik a színes tollakat, ceruzákat, írásaik emlékkönyvekre emlékeztetnek. Nincsenek olyan erős belső feszültségeik, mint a fiúknak, hiszen könnyen „szerelmesek” lesznek, így a pozitív érzelmi állapot gyakoribb a körükben. Igaz, érzelmi hullámzások is előfordulhatnak, de ezek hamar lecsengenek; könnyen fordulnak másfelé. Nagyon fontos számukra a külvilág visszajelzése, emiatt az m és n betűik nyitottabbá válnak. Mivel a jó képességű lányok céltudatosak, magabiztosak, ováljaik is kerekerek, gömbölyűek, és a racionalitás álló írásban is jelentkezik (**7.a minta**).

7.b minta

A fiúk írásában a felső zóna többségében megnyúlik, az írás vertikálisan hangsúlyossá válik, és kissé balra dől az értelemvezéreltség következtében. Rengeteg a tördelt, szakadozott, csomós betű, az ingadozó méret és irány. Sok a helyesírási és formázási tévesztés, javítás. Előfordul, hogy a folyóírást nyomtatott betűvel váltogatják, ami nagyon is beszédes jele a személyiség hiperváltozásainak. Látszólagos a kötődés, valójában kényszerkötések láthatóak. Még a jó szellemi képességű fiúgyermek írása is zaklatott, ellentmondásos. Számukra nem fontos az írás esztétikuma, mint a lányoknál, inkább a lényegre törő beállítódás jellemző **(7.b minta)**.

A hetedikes korú diszlexiás-diszgráfiás tanuló írása még csúnyább, még rendetlenebb, mint korábban volt. Rengeteg hibával írnak, helyesírási és betűszinten is. A belső feszültségről a rendszertelenül változó, de erős nyomaték árulkodik hullámzó sorvezetéssel. Szögesdrótszerű fel-le csapódó vonalvezetést látni, gördülékenységnek, rugalmasságnak nyoma sincs. Az írás egy sündisznóra hasonlít, maximális énvédelemmel, de rosszul elfojtott agresszióval. Betűszinten jellemző a betűelemek elhagyása, csonkolása. A szavakban változik a méret, egyik betű kisebb-nagyobb a másiknál. Sok a tévesztés, a ráírás, a firkálás. Igen gyenge kontrolltevékenység működik; a gyerek küszködik az írással, emiatt szeretne minél hamarabb túllenni rajta. A diszlexiás-diszgráfiás diákok számára óriási megkönnyebbülés, ezért megengedhető, hogy fogalmazásait Wordben készítsék el. Megszabadulva a „szépírás” számukra nyomasztó kötelezettségétől, felszínre kerülhet a kreativitásuk, ötletességük, fogalmazóképességük. Ahogy lazul az „írásfegyelem”, úgy nyílik meg a számukra az írásbeli közlésben rejlő pozitív lehetőség. Számtalan „diszes” diákom kapott így mankót, és szemmel láthatóan javult a teljesítménye **(7.c minta – hetedikes diszlexiás fiú írása)**.

mindenképpen emlékszem a...
 szeretnék a...
 jóindulatú...
 ...
 ...
 ...
 ...

7.c minta

Nyolcadik osztály

Elérkeztünk a **8. évfolyamba** járók, általában 14 évesek írásának elemzéséhez. De előbb, mint fentebb, ennek az életkornak is ismerkedjünk meg a pszichológiájával.

„A jobbára 14 éves korosztályra jellemző, hogy érzelmi folyamatai már a felnőttével azonos szinten működnek, de az egyéni fejlődés ütemében nagy eltérések lehetnek. Észlelésére nagy befolyást gyakorol az érdeklődése. A serdülő introvertálódik – függetlenül attól, korábban milyen személyiségtípusba tartozott –, azaz állandóan figyeli saját belső változásait, tulajdonságait, ami önismeretének és önértékelésének fejlődését segíti elő.

Képes a felbontásra, struktúrába szervezésre, hipotézisek felállítására. Ebben a korban alakul ki a kritikai gondolkodás; fejlett kritikai készséget mutat: sokat vitatkozik, érvel, és gyakran szembeszáll mások nézeteivel. Erkölcsi fejlődését a szubjektivitás jellemzi, hangsúlyt kapnak a saját énjéhez kapcsolódó értékek

1) Keletkezés: 1900-ban
 2) Teljesítő: Mónica gyereket, amelyben benne van a negatívumok
 3) Keresés kezdete, mert a mit elején és végén is az édesanyjáról, és az ő betegségeiről beszél. Móniós kompozíció
 4) Szöveg
 a) előzetesítés:
 - röviden összefoglalja a család helyzetét → édesapja foglalkozása, édesanyja betegsége
 - előtérbe
baldóls
 b) kompozíció:
 - bevezetés
 - 3 rész
 - kezdő részben elmondja a család negatívumait
 c) hibabiztosítás: **apró betűk**
 - kiegészít a történetet
 - végül felváltja a család negatívumait

8.a minta

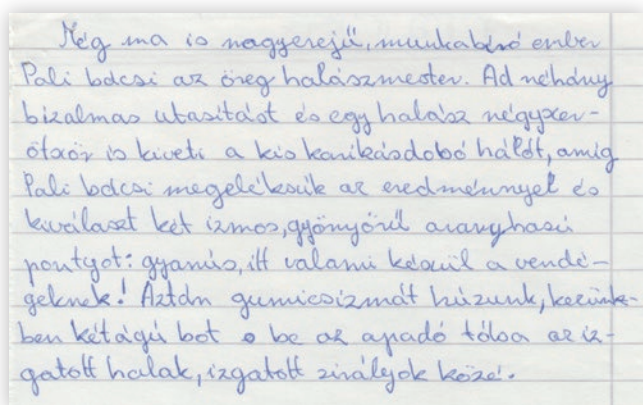
1) Cselekményesítés: előzetesítés: Mónica bemutatja a helyzetét és a családját, hogy mennyire szereti az édesanyját.
baldóls
kompozíció: Mónica ott van szöveg ezért elbeszéli szerelmét a barátjával.
apró betűk
Hibabiztosítás: **apró betűk**
Előzetesítés: 3-at kezdettel a gépíróban, 1-et az aluálműben, 1-et az Mónica apjánál a kábitéselőben, 1-et pedig Mónica anyjánál a kábitéselőben. Már csak 1 barátot keresek.

8.b minta

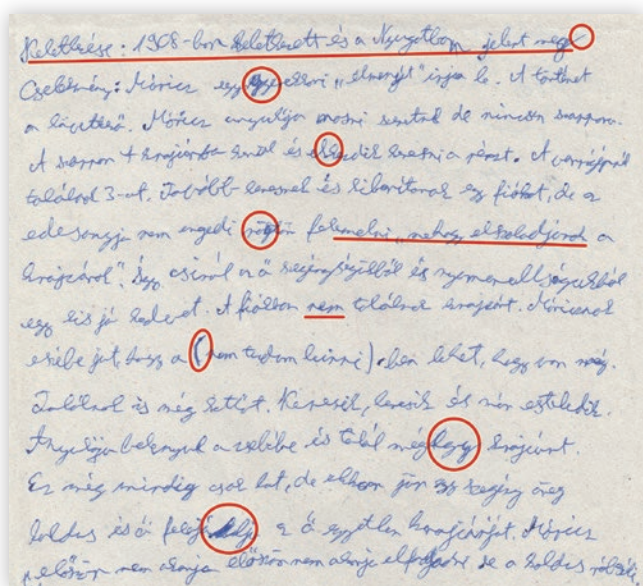
és az önmagukhoz viszonyított minősítések, értékelések. A serdülőkorhoz köthető a **harmadik miért-korszak**, melyben egyrészt önismereti érzékenysége miatt önmagára vonatkozó mértéket (milyennek látják a többiek?), másrészt a világ nagy dolgai, összefüggései után érdeklődő filozofikus tartalmú mértéket fogalmaz meg környezetére felé.

A kortárskapcsolatok még fontosabbá válnak, ezzel egy időben a serdülő érzelmileg leválik a szülőről, és egyes esetekben hosszabb-rövidebb ideig akár minden érzelmet megvonhat tőlük. Elutasítja a család által közvetített értékrendet, helyette más értékeket, ideálokat keres, melynek hátterében egyfajta szerepkísérletezés áll. Harcol az önállóságáért, a függetlenségéért, küzd a szülői utasítások, tilalmak ellen” (József 2011).

Kortárs közösségében is keresi a helyét. Ha megleli a neki megfelelő szerepet, megnyugszik, és következetesen hozza ezt a formát. Jellemzően a lányok ekkorra már higgadtabb, nyugodtabb személyiségek, mivel szociálisan és érzelmileg is érettebbek a fiúknál. Írásukban is ez a fajta érettség látszik. A jó szellemi képességű lányok akár évekkel idősebb korra jellemző írásformát használnak, szemmel láthatóan érettebb, kiforrottabb az írásképük (**8.a-b minta**).

8.c minta

8.d minta

A képen jól látható, hogy döbbenetesen hasonlít a két kislány írása. Egyformán gördülékeny, rugalmas, dinamikus. A sztenderdnél kisebb az írás mérete: ez egyfajta szerénységre és visszafogottságra utal. Az írás dinamizmusa, jó tagolása, áttekinthetősége lényegre figyelő, koncentrált személyiséget jelez. Tempós, határozott, céltudatos előrehaladást mutatnak a sorok, ami ebben az életkorban az érettség jele. Külön figyelmet érdemelnek az erős felső zónás hurkok, melyek a kiváló szellemi képességet mutatják.

Ugyanakkor a fiúk írása határozott eltéréseket mutat (**8.c-d minta**).

A felső minta kifejezetten nyugodt, kiegyensúlyozott írókat mutat, akinek gömbölyded, kerek, gördülékeny írása harmóniát sugároz. Ezzel szemben az alsó minta írója nyugtalan, feszült, szorongó. Jellemző a betűformálásra a horpadás, szűkülés, a csomósodás, ráírás vagy a kétszeri kezdés, a lecsapó alsó száraz szikár keménysége, szűk hurokképzése. A felső hurkok határozottan jó szellemi képességeket mutatnak, de az írás nyugtalansága érzelmi viharokra utal. Ez persze hatással van a teljesítményre is, így ez a fiú belső szorongásai, a kudarcától való elfojtott félelmei miatt nem tudja még kibontakoztatni képességeit. Kritikussága céltalan vagdalkozás, mert nincs mögötte egységes gondolkodás, ideológia, tényszerűség, illetve az ovál betűk nyomasztó torzulása önértékelésének és önbizalmának visszamaradottságát mutatja. Ezt a belső diszharmóniát kéne a pedagógusnak, szülőnek megfelelő reagálóképességgel, empátiával feloldani, csitítani, és továbblendíteni bátorítással, biztatással; megfelelő, felelősséggel járó feladatok adásával.

Felhasznált irodalom

- Az érzelmi intelligencia és az érett személyiség esete – Asszertivitás (2017): lelikikoto.blog.hu/.../az_erzelmi_intelligencia_es_az_ereit_szemelyiseg_esete_asszertiv (2018. 08. 27.)
- Bojti Andrea (2014): A kisiskoláskor pszichológiája. www.gyermekpszichologus.blog.hu/2014/08/07/a_kisiskolaskor_pszichologiaja (2018. 08. 27.)
- Fazekasné Visnyei Irma (2005): *Pedagógiai grafológia 2.* Komló: Regionális Grafológusképző és Szakértő Központ Bt.
- Izsó Ildikó (2008): *Az a BIZONYOS életkor... Életkori jellemzők 13–18 éves korban.* www.koloknet.hu/csalad/eletszakaszok/kamasz/eletkori-jellemzok-13-18-eves-korban (2018. 08. 27.)
- József István (2011): *Fejlődéspszichológia.* janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef.../a_puberts_posztpuberts_kor.html (2018. 08. 27.)
- Lelki változások a kamaszkorban. A kamaszkori lelki változások hatása a kamasz és családja életére. www.lelkititkaink.hu/lelkivalozasok_kamaszkorban.html (2018. 08. 27.)
- Mérei Ferenc et al. (1990): *A nevelés pszichológiai alapjai I–II.* Szöveggyűjtemény. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Polgár Petra Ibolya – Pohárnok Melinda (2017): Szégyen és büszkeség-párbeszéd vizsgálat az érzelmi tartalom mentén. *Impulzus – Szegedi Pszichológiai Tanulmányok*, 4. évf., 1. sz. www.pszich.u-szeged.hu/impulzus/wp-content/uploads/2017/11/7-polgar.pdf (2018. 08. 27.)
- Szabó Szilvia (2014): *Írni tudni kell!* www.azirastukreben.hu/irni-tudni-kell (2018. 08. 27.)
- Szigetfalvi Mariann: *Pedagógiai grafológia.* egylepesegyutt.blogspot.hu/2011/04/pedagogiai-grafologia.html (2018. 08. 27.)
- Völgyi Péterné (2006): *A grafológia alkalmazása a pedagógiában.* www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=208 (2018. 08. 27.)

Vezetők körében...

Vezetői klubok működtetése – egy alulról jövő kezdeményezés

Szöveg: **Barlai Róbertné** ügyvivő képviselő, Független Pedagógus Fórum (FPF)

Szakmai háttér

Az intézményvezetői munka, bárhonnan szemléljük is, más felkészültséget, más kompetenciákat igényel, mint a heti óraszámát megtartó, a gyermekekkel, fiatalokkal közvetlen kapcsolatban álló pedagógusoké. Az általános vezetés- és szervezelméletnek komoly tudományos háttere, hatalmas szakirodalma van. A vezetők folyamatos képzése és támogatása világszerte kiemelt figyelmet kap, és nagyon sokféle formában kínálnak kurzusokat, fejlődési lehetőséget a különböző vezetői tanácsadó cégek, coachok, fejlesztési tanácsadók – elsősorban a versenyszférában.

Mi a helyzet a köznevelés területén dolgozó vezetőkkel hazánkban?

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről meghatározza az intézményvezetői megbízás elnyeréséhez szükséges végzettséget és képzettséget. Ennek értelmében az intézményvezetői megbízás feltétele a pedagógus-szakvizsga keretében szerzett intézményvezetői szakképzettség. A szakvizsgás képzés olyan alapokat ad, amelyekkel a vezetők el tudnak igazodni az intézményre vonatkozó jogszabályi és tanügyigazgatási kérdésekben, illetve tanulmányaik során megismerik a szervezeti és vezetési modelleket, azok működését, a különböző motivációs elméleteket, valamint a különböző vezetési funkciókat. E képzések keretében az alapvető vezetői kompetenciák kialakítása a cél, így a közoktatási vezetőképzés jó alapot adhat az intézményvezetéshez. Nem tud azonban választ adni a gyakorlatban felmerülő számos kérdésre, ezért a képzés befejezése után a vezető számára nélkülözhetetlen a folyamatos tájékozódás, az adott intézmény eredményes vezetéséhez szükséges kompetenciák, képességek megerősítése és fejlesztése.

A Tempus Közalapítvány által koordinált, az Európai Bizottság által támogatott „Nemzetközi együttműködés az iskolavezetésért” című projekt keretében kialakították a Centrál5 elnevezésű keretrendszert, a Közép-európai Kompetencia Keretrendszert, amely az iskolavezetői kompetenciákat foglalja össze, és a mai kor iskolavezetőkkel szembeni elvárásait közvetíti. A Centrál5 jelenleg a vezetők külső (tanfelügyeleti) és belső (önértékelési) értékelésének alapja, és az alábbi területekre irányul:

- a tanulás és a tanítás operatív és stratégiai irányítása;
- a változás operatív és stratégiai irányítása;
- önmagunk operatív és stratégiai irányítása;
- mások operatív és stratégiai irányítása;
- az intézmény operatív és stratégiai irányítása.

A vezetői tanfelügyeleti ellenőrzés és a vezetői belső önértékelés országosan egységes rendszer, mely az itt meghatározott kompetenciaterületek, a területekhez kapcsolódó szempontok és az ezekhez kötődő elvárások mentén vizsgál, értékeli (lásd önértékelési és tanfelügyeleti kézikönyvek). Mindegyik kompetenciaterülethez öt kulcsjellemező tartozik, melyek megfoghatóbbá teszik a kompetenciák által megfogalmazott elvárásokat. Nagy szükség van arra, hogy a vezetők önreflexiója kiterjedjen ezekre az elemekre, és hogy az önfejlesztés során figyelembe vegyék az egyes ismeretek, képességek, attitűdök megváltoztatásának lehetőségét.

Honnan kap segítséget a vezető a feladatai ellátásához?

A fenntartó rendszeres vezetői értekezletet tart annak érdekében, hogy az intézmények törvényes működését támogassa. Ilyenkor sor kerül például a legfontosabb jogszabályváltozások közvetítésére, annak ismertetésére, hogy az intézmények hogyan járulnak hozzá a különböző fenntartói adatszolgáltatásokhoz, a bemeneti adatok felmeréséhez, továbbá a felmerült ad hoc problémák megbeszélésére, valamint az anyagi erőforrások intézményi lehetőségeinek megvitatására, kezelésére.

De ki foglalkozik a vezető kompetenciáinak fejlődésével?

Az önértékelési rendszer vezetőre vonatkozó elvárásai között számos olyan található, amelyet akár el is lehetne hagyni, mivel a fenntartó a vezetők kinevezése előtt nem is tekinti azokat fontosnak, a tanfelügyelőknek pedig sok esetben nincs alkalmuk meggyőződni a teljesülésükről az intézményben. Mégis ezeket tartjuk a szervezeti kultúrát, az iskola kívánatos légkörét leginkább befolyásoló tényezőknél. Tudjuk, hogy a szervezeti kultúra/klíma a pedagógusok, a gyermekek/diákok jóllétét nagymértékben befolyásolja, valamint azt is, hogy hozzájárulhat a jobb teljesítményhez és a kedvezőbb tanulási környezet megteremtéséhez. Az a mód, ahogyan a vezető tudása, képességei, szemlélete alapján a pedagógusok munkáját irányítja, értékeli átsugárzik a tantermekbe, csoportszobákba, a gyerekekre, tanulókra. Mindenki, akinek gyermeke, unokája bekerül a köznevelésbe, pontosan tudja, milyen fontos a pedagógus személyisége, hatása a család személfényére. A pedagógus munkáját, szakmai fejlődését pedig a vezető támogatja, segíti, de ehhez neki magának is folyamatosan fejlődnie kell.

Milyen elvárások jelennek meg a vezetőkre vonatkozó önértékelési rendszerben?

Néhány példa az összesen 62 elvárás közül:

- Irányításával az intézményben a fejlesztő célú visszajelzés beépül a pedagógiai kultúrába.
- A változtatást, annak szükségességét és folyamatát, valamint a kockázatokat és azok elkerülési módját megosztja kollégáival, a felmerülő kérdésekre választ ad.
- A vezetés engedi, és szívesen befogadja a tanulástanítás eredményesebbé tételére irányuló kezdeményezéseket, innovációkat, fejlesztéseket.

- A pedagógusok értékelésében a vezetés a fejlesztő szemléletet érvényesíti, az egyének erősségeire fókuszál.
- Ösztönzi a nevelőtestület tagjait önmaguk fejlesztésére.
- A feladatok delegálásánál az egyének erősségeire épít.
- Támogatja, ösztönzi az innovációt és a kreatív gondolkodást, az újszerű ötleteket.

A Független Pedagógus Fórum (FPF) pedagógusszakmai civil szervezet. Az Alapszabály szerint a szervezet célja, hogy a pedagógusok minél szélesebb rétegeinek véleményére építve elősegítse az oktatásügy jobbítását. Ennek érdekében figyelemmel kíséri az oktatásügy történéseit, az oktatáspolitikai döntések előkészületeit, amelyekről konzultál a pedagógusokkal; állásfoglalásait, javaslatait közvetlenül juttatja el a döntéshozókhoz. Ebből a szervezetből indult el az a kezdeményezés, hogy a vezetők számára egy-egy tanévben 5-6 alkalommal tegyék lehetővé az egymástól való tanulást. Célként fogalmazták meg a közös gondolkodás műhelyének biztosítását néhány órára, melyen a felkészült klubvezető-páros irányításával együttműködő tanulás valósul meg a közös problémák megoldásának érdekében, és jó gyakorlatok terjedhetnek. Ezek az alkalmak a fenti, nemzetközileg is elfogadott, korszerű elvárásoknak való minőségi megfelelés felé való elmozdulást is szolgálják.

Tanuló szakmai közösség

Számos nemzetközi tapasztalat (kutatások, sikeres oktatási rendszerek gyakorlata) és az OFI-ban lezajlott TÁMOP-3.1.1 projekt 2. alprojektjének 2. témájában tapasztaltak is azt mutatják, hogy létezik a pedagógusok együttműködésének olyan formája, amely biztosíthatja folyamatos szakmai fejlődésüket és ezáltal a gyerekek tanulásban való sikerességének növelését. Ez a forma a tanuló szakmai közösség (TSZK), amely a pedagógusok szakmai fejlődésének, folyamatos tanulásának hatékony fóruma. Legfőbb jellemzői a tanulásközpontúság, a csapatmunka és az eredmények eléréséért vállalt közös felelősség. Ebben a formában a közösség egyenlő módon garantálja a tanulás lehetőségét a résztvevők számára a közöttük megvalósuló tudásmegosztás révén. A tanuló szakmai közösségek három fő kérdésre fókuszálnak:

1. Miben szeretnénk, hogy a gyermekek fejlődjenek?
2. Honnan fogjuk tudni, hogy fejlődtek-e ezeken a területeken?
3. Mit teszünk, ha nem fejlődtek?

Ezek a megfogalmazások magukban foglalják a tervezés és tudatos értékelés, reflektálás szükségességét, mely mozzanatok a TSZK működésének már szerves részét alkotják, a hazai iskolai gyakorlatnak azonban még kevésbé.

A tanuló szakmai közösséggé válás új, változásra nyitott szemlélet kialakítását és bizalomra épülő együttműködést követel meg. A tanuló szakmai közösségi lét nem tekinthető kitűzött célnak vagy elérendő állapotnak, sokkal inkább egy változási folyamatnak, melynek egyik első lépése az uralkodó hiedelmek, szokások és berögződések tudatosítása, majd megváltoztatása. A folyamat lényeges szereplője a facilitátor, aki az adott intézményben segíti az önszerveződő folyamatokat. A facilitátori szerep megjelenhet a koordinálás, a kezdeményezés, illetve a folyamatos támogatás szintjén, de jelentheti az intézményben az egyes konkrét tanuló szakmai közösségekben végzett facilitátori tevékenységet is, tehát egy olyan szerepet, mely konkrétan az adott tanuló szakmai közösséget támogatja. Egy valóban jól működő tanuló szakmai közösséget felépíteni évekre telik, és nem kecsegtet gyors eredményekkel, ám a befektetett energia bőven megtérül, hiszen várhatóan a folyamatnak köszönhetően jelentős kultúraváltás megy végbe. A tanulási folyamatokra való tudatos fókuszálás pedig minőségi javulást hoz az iskola életében.

A fent említett TÁMOP-projekt keretében elkészült a tanuló szakmai közösségek létrehozását és működtetését segítő teljes módszertan. Ez adta az ötletet, hogy a kidolgozott módszertan alkalmazható a tervezett vezetői klubok esetében, vagyis idővel az iskolaigazgatókból is lehet tanuló szakmai közösséget alakítani, akik utána saját tantestületeikben is felhasználhatják ezt a bizonyítottan hatékony fejlesztő eszköztárat.

A vezetői klubok irányító csapata

Az FPF keretében 9 szakértő összefogásával született meg a vezetői klubok (VK) koncepciója. A csoport tagjai jelenleg is vagy korábban hosszú ideig intézményvezetői feladatokat ellátó és/vagy szakértőként tevékenykedő szakemberek (Barlai Róbertné, dr. Csontos Jánosné, Dobránszky Sándor, Kovács Anikó, Kristóf Lajosné, Magócs Éva, Málnási-Szász Myrtil, Sisa Péterné, Tóth Géza). A csoportnak összesen 138 év vezetői gyakorlat van a háta mögött.

A „Kilencek csoportja” egy éven keresztül önkéntes munkában elkészítette a vezetői klubok koncepcióját, tárgyaltak döntéshozókkal, megkeresték a lehetőséget a koncepció kipróbálására. A Klebelsberg Központ adott szabad utat ahhoz, hogy 8 tankerület igazgatói közössége számára meghirdethessük a vezetői klubokat.

Mindvégig nagyon hittünk ennek a szakmai fejlődési formának a bevalásában és hasznosságában.

A vezetői klubok koncepciója

A vezetői klubok működtetéséhez kettős fókuszot jelöltünk ki:

- a vezetőkkel szemben támasztott elvárásrendszernek való megfelelés szakmai támogatása;
- a TSZK építésének megkezdése és terjesztése a vezetők körében különféle csoportmódszerek, technikák alkalmazásával.

A klubot nem klasszikus vezetői továbbképzésnek képeztük el, sokkal inkább a tapasztalatcsere, a tudásmegosztás, az egymástól való tanulás, illetve a közös tudáskonstruálás fórumaként. Meggyőződésünk szerint ez a tanulási folyamat példaként szolgálhat arra is, hogyan lehet a vezetőknek a tanárokkal együttműködni az intézményi tanuló szervezet építése érdekében. Kitűzött alapelveink a nyitottság, önkéntesség, nyilvánosság és hasznosság voltak. Az elképzelés szerint a résztvevők az általuk birtokolt ismeretek, tapasztalatok megosztására törekszenek, azzal segítik a tanulást. Valódi vita zajlik az eltérő megoldások, gondolkodási módok mentén, amelyben a tagok nem minősítik a gyakorlati tapasztalatok ismertetőjét.

A vezetői műhelyeken a részvétel nem kötelező, ez a platform a tanulás különböző formáinak felhasználásával az önfejlesztés része. Az intézményi gyakorlatok, problémák megosztása önkéntes alapon történik. A résztvevők tanulási eredményessége elsősorban maguktól a résztvevőktől, de a klubfoglalkozást vezető személytől is függ. A nyilvánosság úgy érvényesülhet, hogy a foglalkozás szakmai megállapításai, az ott szerzett tapasztalatok felhasználhatók az egyes intézményi gyakorlatokban. A hasznosság azt jelenti, hogy a problémaközpontúság helyett a megoldásközpontúság a meghatározó. A saját intézmény működésének elemzése lehetőséget nyújt a szervezet és egyben a vezetői képességek fejlesztésére.

A megalapozás során fontosnak tartottuk ennek a szakmai fejlődési formának az eddig ismertektől való megkülönböztetését (1. táblázat).

Meggyőződésünk volt, hogy a vezetői klubok működése már rövid távon is hozhat eredményeket, melyek az összetartozás és a bizalom erősödésében, a közös felelősségvállalásban, az elkötelezettség erősödésében, valamint egymás tudásának kölcsönös elismerésében nyilvánul meg. Jótékony hatása azonban hosszabb idő, akár évek múlva mutatkozik majd meg, különösen akkor, ha a vezetői klubok mintájára a tantestületi munka is átalakul.

A vezetői klubok számára az alábbi célokat tűztük ki:

- a vezetők igényének felkeltése, erősítése az önfejlesztésre, az újdonságok megismerésére, kipróbálására, a változtatás megalapozott, bátor menedzselésére, a folyamatos tanulásra;
- a vezetői tudás bővítése, elmélyítése, együttműködések kialakítása, valamint a tagok (képességének, attitűdjének) és az általuk képviselt intézmények fejlődésének támogatása;
- TSZK építésének támogatása a *Módszertani útmutató. A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődéséhez hozzájáruló tanuló szakmai közösségek, szakmai tanulócsoporthozásának és működtetésének támogatására*¹ című kiadvány alapján.

¹ Írta: Horváth László, Kovács Anikó, Simon Tünde, Zentai Anita. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, 2015. www.ofi.hu/kiadvany/modszertani-utmutato-horizontalis-tanulas (2018. 09. 10.)

1. táblázat

Vezetői klub – mi nem az, és mi nem jellemző rá?	Vezetői klub – mi az, és mi jellemző rá?
értekezlet	irányítottan kötetlen műhely
jogszabályok ismertetése	továbbképzés
felülről jövő kommunikáció	tapasztalatcsere, egymástól való tanulás
panaszkezelés	egyéni és közös problémákra közös megoldás keresése
mellébeszélés	szakmai, elméleti háttérrel irányított beszélgetés
kötelező	önkéntes
klubvezetői előadás	a klubvezetés a háttérben marad – facilitálás
passzivitás, kényszerű ülés és jegyzetelés	aktív részvétel, közös gondolkodás, miközben mindenki jól érzi magát
megfelelés a fenntartónak	vélemények cseréje, ütköztetése, őszinte beszélgetés
médianyilvános beszélgetés	problémafelvetések lehetősége, az együttgondolkodás terepe
kívülállás érzése, kívülmaradás, külső szemlélődő attitűd	flow-élményt adó, vezetői öntudatot, önismeretet fejlesztő, motiváló és a felelősségérzetet erősítő műhely
nincs hatással a résztvevőkre	pozitív változást indít a résztvevők attitűdjében, új dimenziókat tár fel kompetenciáik fejleszthetőségében
személytelenség	kapcsolatépítés, bizalom
informatikai felületek bemutatása	tartalom- és gondolkodásfejlesztés, értelmezések megosztása
egyetlen helyes megoldás hangsúlyozása	jó gyakorlatok, adaptálható megoldások gyűjtésének lehetősége
kötöttség, merevség	módszertani sokszínűség, változatosság, rugalmasság
nincs maradandó hatása	a témák továbbgondolása, a foglalkozások utóélete a nevelőtestületben

A fejlesztési folyamat és a megvalósítás

Meghirdetett témák

A 8 kiválasztott tankerületben 3-3 vezetői klub megvalósítása került a tervbe, ehhez kellett kiválasztani azokat a témákat, amelyek aktualitásukkal leginkább felkeltik az érdeklődést, és segítik az igazgatók munkáját. A koncepciónak megfelelően a cél minden esetben a vezetés- és szervezetfejlesztés vezetői önértékelésen alapuló támogatása volt.

A témák/műhelyek tematikájának és a megvalósításhoz szükséges szakmai anyagoknak a kidolgozása folyamatos egyéni és együttes munkát igényelt a fejlesztő csoport tagjaitól. Ennek érdekében online kapcsolatban, illetve minimum havi rendszerességgel személyesen is találkozási formában dolgozott a csoport. Ez a munka témánként és egyénenként 10-15 órát vett igénybe.

A vezetői klubok számára felajánlott témák, amelyek igény szerint bővíthetők:

- A vezetői önértékelés, önfejlesztés gyakorlata;
- Az intézményi önértékelés, fejlesztés gyakorlata;

- Változás-változtatás;
- A tanulási folyamatok támogatása, fejlesztési lehetőségek a vezetői munkában – tanulásieredmény-alapú megközelítés;
- A tantestület/nevelőtestület mint csoport fejlesztési lehetőségei – belső tudásmegosztás, intézményen belüli együttműködések;
- A pedagógussal való egyéni bánásmód és a hatékony vezetési stílus: erősségek a fókuszban, fejlesztő értékelés, a motiváció és a kreativitás fejlesztése;
- Időgazdálkodás, munkamegosztás, delegálás;
- Döntés-előkészítés, döntéshozatal, a döntések megvalósítása;
- Szervezeti és vezetői belső és külső kommunikáció – hatékony értekezlet vezetése, szülőkkal való kapcsolat;
- Pályaorientáció, pénzügyi tudatosság, gazdálkodás.

A fejlesztői műhelyek akár egész, de legalább félnapos időtartamban – péntek délután, munkaszüneti napon, iskolai szünetekben – strukturált módon, de éles vitákkal, az ötletek cseréjével, kreatív légkörben zajlottak. A napi kapcsolatot e-mailen tartottuk, hogy a legfrissebb gondolatokat azonnal meg tudjuk osztani egymással. Folyamatosan közeledtünk egymáshoz szemléletben, felkészültségben. Őszinte szakmai, majd baráti

kapcsolat alakult ki a csoport tagjai között, és bár valamiféle hierarchiát is teremtettünk, ennek szükségességét elsősorban a külső támogatók megszerzésének tevékenysége váltotta ki, hiszen nem jelenhettünk meg mind a kilencen egy-egy oktatásirányítási kulcsszereplővel való tárgyalás során.

A 8 tankerületben összesen 25 klubfoglalkozást tartottunk kilencen, páros vezetéssel. Sok esetben 4-5 csoporttag is jelen volt egy-egy alkalommal, különösen, amikor új témát vezettünk be. A műhelyek befejezését követően még a helyszínen maradtunk, kiértékeljük, mi hogyan sikerült a közösen megtervezett programból. Két-három hetente, de legalább havonta egyszer saját műhelyt tartottunk a különböző témák kidolgozása céljából és a tapasztalatok megbeszélésére.

A vezetői klubok szervezése

Személyes szakmai kapcsolatok segítségével nyertünk meg 8 tankerületet a kipróbálás folyamatára. Igyekezünk az ország különböző részeire elmenni az ötletünkkel. A tankerületi igazgatók legtöbbször végig érdeklődéssel támogatta törekvéseinket, a vezetők büféellátásáról a tankerület vagy a klubnak helyet adó iskola igazgatója gondoskodott. Vidéki klubok esetében a távol lakó intézményvezetők útiköltség-térítésben is részesültek a tankerület részéről.

A meghívót minden esetben a tankerület küldte ki. A vezetők fontosnak tartották, hogy a tankerület helyesli és támogatja a részvételüket.

Mindvégig hangsúlyoztuk az önkéntességet, és ezt a tankerület-vezetők is tiszteletben tartották, sosem kértek tőlünk jelenléti ívet. A konkrét részvételi számokról, a résztvevők írásos visszajelzésének eredményéről folyamatosan tájékoztattuk a tankerületet. A műhelyeken átlagosan 20-22 fő vett részt.

Egy-egy vezetői klub rövid bemutatkozással, ráhangolódással kezdődik. Ezt követően rendszerint az adott téma rövid elméleti bevezetőjével folytatódik a program valamelyik klubvezető közreműködésével, mindössze 5-10 percben, hiszen ebben a szervezési formában nem cél a hosszas ismeretközlés, előadás. Ezután kisebb csoportokban folytatják a résztvevők az aktuális téma feldolgozását különféle gyakorlatok keretében. A gyakorlatokhoz igyekszünk minél több szabadon hozzáférhető kérdőívet, táblázatot és egyéb segédanyagokat használni, amelyek segítik az önreflexiót, és később a tantestületben is alkalmazhatók. Minden csoportban végzett tevékenységet teljes körben való megbeszélés követ, melynek során a csoportok megosztják a többi csoporttal következtetéseiket, és ilyenkor van tere az intézményi jó gyakorlatok megosztásának is. Jellegetől függően 2-3 gyakorlat elvégzésére van lehetőség egy-egy műhely során. Az alkalmak befejező mozzanata minden esetben a résztvevők reflexiója egy rövid visszajelző lapon. Közös tapasztalat, hogy a klubok jó hangulatban, megoldásfókuszú szemléletben zajlanak, ahol az esetleges problémák a közös megoldáskeresés kiindulópontjaként szerepelnek.

A pilot ideje alatt a 8 tankerületben általában 3-4 alkalommal sikerült egy-egy 2,5-3 órás műhelyt megszervezni, jellemzően havonkénti találkozással. A kluboknak voltak állandó résztvevők, de minden alkalommal csatlakoztak új vezetők is. Az első két alkalom témájáról minden esetben ugyanazt ajánlottuk: „A vezetői önértékelés, önfejlesztés gyakorlata” és „Az intézményi önértékelés, fejlesztés gyakorlata”. A 3. alkalomtól a résztvevők maguk választhattak a fenti témakínálatból.

Jellemző volt, hogy a foglalkozás előtt és után beszélgetőkörök alakultak, és a befejezést követően 15-30 perc elteltével távoztak csak az utolsó résztvevők. Mi magunk pedig ott helyben értékeltük a munkánkat, és megfogalmaztuk a tanulságokat. A klubok után a résztvevők megkapták a használt segédanyagokat e-mailben, így közvetlenül hasznosíthatták azokat saját környezetükben.

A résztvevők alkalmankénti reflexiói mellett szükségesnek tartottuk, hogy a legalább 3-4 alkalommal jelen lévő vezetők részletesebb véleményét is megismerjük a klubokkal kapcsolatban. Ennek érdekében megkértük néhányukat, hogy válaszoljanak kérdéseinkre, melyek a műhelyek tartalmának hasznosulására, kapcsolati hálójuk változására, részvételük vezetői munkájukhoz való hozzájárulására vonatkoztak.

A megkérdezett vezetők válaszaiból kiderült, hogy a vezetői klubok nélkül nem ismerték volna meg ilyen mértékben egymást és a tankerület más intézményeiben folyó szakmai munkát. Többen hangsúlyozták az együtt gondolkodás pozitív élményét, melyre más fórumokon nem adódott korábban alkalom, valamint a lehetőséget, hogy enyhítsék a vezetői munka magányosságát. Néhányan azt is kiemelték, hogy a vezetői műhelyek hatására kérdés, kétely esetén nagyobb bizalommal, könnyebben fordulnak egymáshoz segítségért, tanácsért, hiszen megtapasztalhatták a klubokban a kölcsönös nyitottságot.

A visszajelzések szerint a vezetői klubokon tanultakat, tapasztaltakat többen közvetlenül hasznosították a saját intézményükben. Aláhúzták a válaszadók azt is, hogy adaptálni tudják az irányított, de mégis kötetlen, oldott légkörű megbeszéléseket, feladatmegoldásokat, kihangsúlyozva, hogy tudatosult bennük, mennyire lényeges a pontos felkészülés és a jó hangulat megteremtése ahhoz, hogy a résztvevők megnyíljanak.

A válaszadók örömmel jelezték vissza, hogy kapcsolati hálójuk bővült, illetve korábbi kapcsolataik elmélyültek, gyakoribbá vált a párbeszéd a résztvevők között az eseményeken kívül is.

A kérdéseinkre válaszoló résztvevők az információcsere fontossága mellett azt tapasztalták, hogy a kluboknak köszönhetően vezetői kompetenciáik frissültek, és jobban tudatosult bennük az önreflexióra való képességük jelentősége is. Kiemelték a saját gyakorlatok másokéival való összehasonlítás lehetőségét, melynek során megerősítést és elbizonytalanodást egyaránt tapasztaltak.

A résztvevők visszajelzései

Mint korábban említettük, a vezetői műhelyeket jelentős mértékben a tanuló szakmai közösségek koncepciójára alapoztuk, így elengedhetetlen elemnek tartottuk, hogy az események végén a résztvevőktől visszajelzést kérjünk. Ehhez egy négy kérdésből álló visszajelző lap készült, amely elsősorban a műhely tanulási alkalomként való értelmezését támogatta.

A válaszadás egyrészt a résztvevők tudatos reflektálását segítette, másrészt fontos visszajelzéseket adott a fejlesztő csoportnak a koncepció, illetve a műhelyek tematikájának bevalására vonatkozóan. Három nyitott kérdést fogalmaztunk meg, végül a válaszadóknak lehetőségük volt bármilyen egyéb megjegyzést tenni. Természetesen nem minden esetben válaszolt minden résztvevő az összes kérdésre. A visszajelző kérdések így hangzottak:

- Mi volt a legtanulságosabb számodra a műhelymunka során?
- Mit gondolsz, a műhelymunka mely része volt az, amit fel tudsz majd használni a munkád során?
- Mivel tudnál hozzájárulni ahhoz, hogy a további műhelymunkák még hatékonyabbak legyenek?

1. ábra

Az egyes kérdésekre kapott visszajelzéseket összesítve szófelhőkben ábrázoltuk.

A legtanulságosabb elemek között a résztvevők a témák aktualitását és a tapasztalatcserét említették, illetve azt a felismerést, hogy nincsenek egyedül a problémáikkal. Kiemelték a közös gondolkodás hasznosságát és annak tudatosulását, hogy a folyamatos szakmai tájékozódás mennyire fontos. Tanulságos volt számukra az is, hogy a nyitott, bizalomteli légkörben a máskor csendes kollégák is megnyilvánulnak (1. ábra).

Ami a hasznosítható elemeket illeti, a résztvevők természetesen kiemelték a tanfelügyelettel kapcsolatos megosztott információkat és tapasztalatokat, de voltak olyanok is, akik azt jelezték vissza, hogy a klubokon elhangzottak összességében jól felhasználhatóak számukra. Figyelemre méltó, hogy a bizalommal kapcsolatos téma a konszenzusra való törekvés tudatosulása mint jól hasznosítható elem mennyire megragadta a résztvevőket. A „szakmázás” lehetőségének pozitív megítélése is jól megragadható a visszajelzésekben (2. ábra).

Fontosnak tartottuk a résztvevőkben tudatosítani, hogy a műhelyek minősége rajtuk is múlik, ezért tettük fel a harmadik kérdést, ami a további alkalmakhoz való saját hozzájárulásukat érintette. Legnagyobb örömünkre sokan jelezték vissza, hogy aktivitásukkal, illetve még aktívabb megnyilvánulásaikkal hajlandók hozzájárulni a klubok sikerességéhez. Többen hangsúlyozták, hogy szívesen megosztják tapasztalataikat, jó gyakorlataikat az épp aktuális témában. Mások felajánlották, hogy törekszenek a témákban való megelőző tájékozódásra is (3–4. ábra).

Az egyéb megjegyzések között sokszor szerepelt a „köszönet” és az, hogy a résztvevők nagyra becsülik a klubok elindításának ötletét. A részvételt hasznosnak találták, az alkalmakon jól érezték magukat, és szívesen szánták kevés idejüket egy részét arra, hogy aktívan jelen legyenek.

A reményteljes folytatás

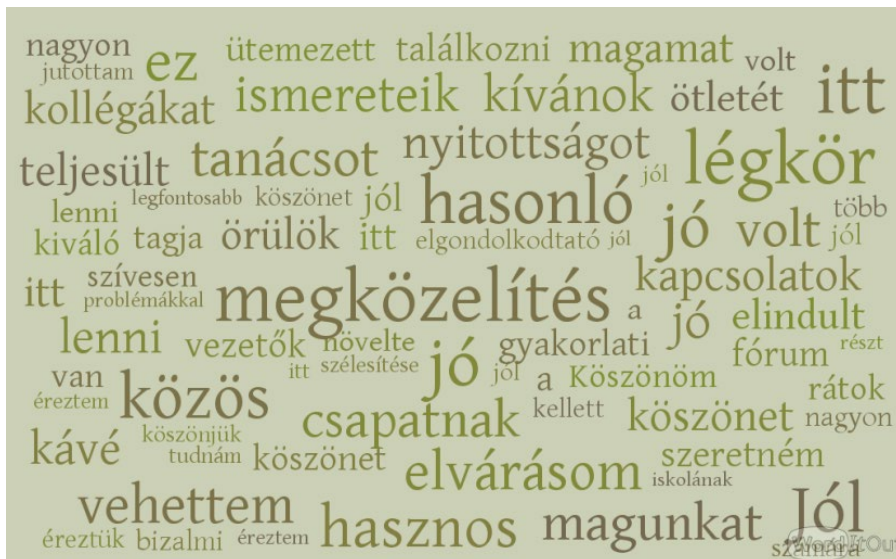
A tanév végéig 11 tankerületben 4-5 klubot tartottunk, és kaptunk díjazást a tankerületi igazgató döntése alapján. A 2018/19-es tanévben várjuk további tankerületek jelentkezését, immár 15 témával a tarsolyunkban. Reméljük, egyre több tankerületi igazgató ismeri fel, hogy a vezetőknek szükségük van rá, hogy folyamatosan foglalkozzanak a szakmájukból, vezetői szerepükből adódó kérdésekkel, a tapasztalatcsere, a közös gondolkodás lehetősége pedig az egymástól való tanulás helyszínévé is teszi ezeket a rendezvényeket.

2. ábra

3. ábra

4. ábra

Nyilvános a 2018-as ökoiskolai címpályázat eredménye

Szöveg: **Saly Erika**

A fenntarthatóságra nevelés leginkább előremutató gyakorlata az Ökoiskola Program, az egész intézményes fenntarthatóságra nevelés. Ennek tudatában az idei évben több mint 150-en nyújtottak be sikeres pályázatot az Ökoiskola címre, mert intézményükben a pedagógiai munka és az intézmény működtetése, mindennapi élete is a fenntarthatóság értékének hiteles képviselőjén alapul.

Öröm volt az előértékelés folyamata, a pályázatok olvasása, a sokféle előremutató vállalás, ami az intézmények fejlődését vetíti előre. A tudatos környezeti nevelési munka a helyi környezetre is hatással van, sokan együttműködnek az ökoiskolákkal.

Az Ökoiskola címpályázati felhívást évente az oktatásért felelős miniszter írja ki. Az Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetének ökoiskola-szakértői segítséget nyújtanak az Ökoiskola Hálózattal, a fenntarthatóságra neveléssel és a pályázattal kapcsolatos szakmai kérdésekben. 2018 szeptemberétől több mint ezer intézmény (többségében általános iskola, néhány művészetoktatási intézmény és kollégium, negyedrészen középiskola és szakiskola) viseli büszkén az Ökoiskola, illetve az Örökös Ökoiskola címet az országban. A diákok és a pedagógusok kb. 30%-a tanul-tanít ma ezekben az iskolákban.

Részletek: ofi.hu/okoiskolak-adatbazisa

A 2018. szeptember 1-jén Ökoiskola vagy Örökös Ökoiskola címmel rendelkező iskolákat frissítettük Magyarország térképén is, melyet az ofi.hu/hir/terkepen-az-okoiskolak oldalon lehet megtalálni. Látható, hogy sok ökoiskola van hazánkban, de még vannak fehér foltok. Vagyis a hálózat bővítése – a minél több, fenntarthatóságot szem előtt tartó intézménnyel való együttműködés – továbbra is feladatunk, hiszen hiteles, elkötelezett környezeti nevelők vezetésével a jövő generációja képessé válik fenntartható módon élni és annak megfelelően tudatos döntéseket hozni.

Az október 13-ra tervezett budapesti címátadón 48 iskola első címet, 54 újr pályázó iskola megújító címet kap, 56 iskola pedig Örökös Ökoiskola címet vehet majd át. Gratulálunk nekik!

A nemrég ünnepélyes keretek között átadott miniszteri elismerő okleveleket ezúttal olyan pedagógusok kapták, akik az Ökoiskola Hálózat életre keltésében és fenntartásában, valamint a környezeti és a fenntarthatóságra nevelés terén évek óta kiemelkedő pedagógiai munkát végeznek. Ezúton gratulálunk az elismerésben részesült pedagógusoknak, szakértőknek, nevelőtestületeknek. Kívánjuk, hogy a továbbiakban is ezen a területen tudjanak tevékenykedni, és eredményesen közvetítsék a fenntarthatóság értékeit tanítványaiknak és környezetüknek. A továbbiakban az egyik díjazottal készült interjúnkat olvashatják.

Megújuló örömforrás

Miként lehet tavat létesíteni egy városi iskolában? Lehet-e ökoiskolai tevékenység a pályázatírás? Miért fontos, hogy a pedagógusok ne csak tantermi környezetben találkozzanak diákjaikkal? Kérdéseinkre **Tóthné Timár-Geng Csilla**, a Lágymányosi Bárdos Lajos Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola nyugalmazott igazgatóhelyettese, a környezeti nevelés sokoldalú és elismert hazai szakértője válaszolt, aki augusztus végén miniszteri elismerő oklevelet vehetett át a környezeti és fenntarthatóságra nevelés terén elért kiemelkedő pedagógiai munkájáért.

Szöveg: **Maczák Ibolya**

Hogyan lett tanár? Miként került kapcsolatba a környezeti neveléssel?

Családi indíttatás vitt a pedagógusi pályára – nagypapám tanár, édesanyám tanítónő volt –, de környezeti nevelővé Havas Péter (környezeti nevelési szakértő, az ELTE docense) irányítása alatt váltam. 1975-ben kezdtem tanítani első és egyetlen munkahelyemen, a – mai nevén – Lágymányosi Bárdos Lajos Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában, ahol 43 évig dolgoztam, ebből csaknem 30 évig igazgatóhelyettesként is. Itt vettem részt kollégáimmal a nyolcvanas évek közepétől – hajdani igazgatónőnk, Tapolcai Lászlóné kezdeményezésére – Péter iskolai kísérletében. Ennek során a környezetismeret tantárgy megújítására kidolgoztuk a természetismeret tantárgy alapjait.

Hogyan alakult a közös munka?

Péter rengeteg elképzeléssel érkezett hozzánk, de mindig nyitott volt a mi ötleteinkre is – és ez szárnyakat adott a mi kreativitásunknak is. Iskolánk fő feladata az volt, hogy a gyakorlatban is kipróbáljuk, miként valósulhat meg a környezeti nevelés, és hogyan épülhet be egy intézmény mindennapjaiba. A munka során együtt dolgoztak az alsó és felső tagozatos kollégák – igen hatékony team alakult ki.

Számos újítást valósítottunk meg: kialakítottuk az iskolakertünket, tavat építettünk, és rendszeresen részt vettünk erdei iskolai programokon is. Úgy érzem, sikerült kihasználnunk azokat a lehetőségeket, amelyek révén városi körülmények között is hatékony ökológiai munkát végezhetünk – sőt, komoly tanulságot jelentett számunkra is, hogy nem csak vidéken vagy egy-egy kiránduláson érvényesülhet a környezeti nevelés, a fenntarthatóságra nevelés.

Melyik volt az a pillanat, amikor ténylegesen elkezdődött a környezeti nevelés mellett?

Nem tudom egyetlen konkrét eseményhez kötni, hiszen rengeteg projektet, témnapot szerveztünk már ebben az időszakban is, és ezek mind maradandó élményt jelentettek számomra. Nagy hatással volt rám az első erdei iskola is, amelyet szintén ebben az időszakban

szerveztünk meg. Nem túlzás tehát azt állítanom, hogy a környezeti nevelés kiemelt szerepet kapott iskolánkban – de minden újításra nyitottak voltunk. Fontosnak tartottuk múzeumpedagógiai programjainkat is, és kiváló kapcsolatot ápolunk az újbudai MU Színházzal is, amelynek programjain szintén gyakori vendégek vagyunk.

Fontos volt számomra, hogy ez a munka kreativitást igényelt tőlem, és nagyon jó volt megtapasztalni ötleteim megvalósulását. Nagy hatással voltak rám kollégáim, intézményvezetőim is: láttam ötleteiket, módszereiket, és jó volt megtapasztalni a közös munka örömét is. Mindig is vállalkozó szellemű voltam, és úgy gondoltam, hasznos lenne tudásomat továbbadni: ennek szellemében előadásokat, bemutatókat tartottunk, foglalkozásokat szerveztünk.

Kevés városi iskola kertjében található tavat...

A miénk 16 m²-es, és van olyan része, amelyik 2 méter mély, hogy áttelelhessenek a halaink. Valenta Ferencné kolléganőm (később igazgató is lett) vezetésével pályáztunk rá – hosszú évek, csaknem 10-15 év munkája nyomán jött létre. Az egyik évben kiástuk, majd egy másik alkalommal megvettük hozzá a fenekén lévő tófoliát – szép apránként. Sokat dolgoztunk vele. A halakat, növényeket a szülőktől kaptuk hozzá, sőt még csigánk és vadkacsánk is volt! Nincs benne vegyi anyag és vízforgató sem, ezért mindig is nagy munkát jelentett a tisztítása – rendszerint több napig végeztük ezt a segítő szülőkkal együtt. De nem csak erről nevezetes az iskolakertünk! Vannak veteményeink, virágaink és természetesen fáink is. Létesítettünk fűszer- és sziklakertet is. Egy időben még salamonpecsétet is lehetett látni nálunk! A kert gondozását, karbantartását természetesen mindig közösen végeztük tanulóinkkal. Nekik is sok élményük kapcsolódik a kerthez – szerencsére számukra is megújuló örömforrást jelent.

Iskolájuk az elsők között nyerte el az Ökoiskola címet...

Amikor 2004-ben meghírdették az ökoiskolai pályázatot, úgy gondoltam, hogy addigi munkánk szinte kötelező bennünket arra, hogy megpályázzuk. Ennek során

inkább az okozott gondot, hogy mi újat tudunk még ígérni, mi az, amit még nem valósítottunk meg addigi tevékenységünk során. Az elsők között kaptuk meg az Örökös Ökoiskola címet is 2009-ben.

Iskolánk 2010-ben ökoiskolai és múzeumpedagógiai program alapján dolgozó intézményként egyaránt előminősített referenciainstanzként lett. Erre egyedülként pályáztunk sikeresen Közép-Magyarországon! A környezeti nevelésben elért eredményeink elismeréseként a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSZ) 2012 szeptemberében Enikő-díjjal jutalmazta tevékenységünket.

Pályája során ön rendkívül sokféle feladatot látott el. Felidézne néhányat ezek közül?

1995 óta szakértőként is tevékenykedem, ilyen módon is segítve a különböző intézményekben folyó környezeti nevelést. Ezek során számos előadást tartottam magam is, és nagyon büszke vagyok rá, hogy az *Út az Ökoiskola felé* című kiadványt hárman írtuk két kollégámmal. Alapításától fogva a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület (KÖR) tagja vagyok, éppúgy, mint a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetségének (KOKOSZ).

Ezek a szervezetek szakmai megújulást és számos újabb ökoiskolai feladatot hoztak számomra, hiszen számos tanfolyam és továbbképzés szervezésében vettem részt. S talán nehezen hihető, de kifejezetten ökoiskolai tevékenység volt például a folyamatos pályázat. A különféle projekteken számos területen kipróbálhattam magam a pályázatírástól kezdve a segítő feladatokon át a koordinálásig. Különösen emlékezetes volt az a projekt, amelyben a zöld óvodákkal és az ökoiskolákkal kapcsolatos tevékenység „kiszélesítését”, iskolai adaptálását dolgoztuk ki. Itt az „iskolai munkacsoport” vezetője voltam.

Melyek voltak a legsikeresebb projektjeik?

Volt olyan pályázatunk, amelynek keretében ökoiskolák vehettek részt: a 10 kiválasztott intézménynek 10 – a környezeti neveléshez, a fenntarthatóságra neveléshez kapcsolódó – témakört kellett kidolgoznia és megvalósítania. A munka során számos izgalmas kérdéssel foglalkoztunk, amint az a témacímekből is kiderül: Cseppben a tenger; Almárium; Égig nőnek-e a fák?; Megszólal a hulladék... Az ezekhez kapcsolódó feladatok és segédletek számos pedagógus többheti munkáját segíthetik, hiszen ezek a világhálón jelenleg is elérhetőek. A „Cseppben a tenger” témakörhöz például 32 feladatlapot töltött fel a kollégánóm. Ezt a projektet én fogtam össze, segítettem a kollégáknak, amikor szükség volt rá.

2006-ban a TEMPUS Közalapítvány Comenius programjában koordináló intézményként egy hároméves nemzetközi projektet vezettünk katalán és német partnerekkel. Ennek során több külföldi partnerintézménybe is ellátogattunk, és tanulóink is együtt dolgozhattak a külföldi diákokkal. Nagyon szép témánk volt: A fa mint élőlény, nyersanyag és szimbólum. Vásárhelyi Tamás, a Magyar Természettudományi Múzeum

igazgatóhelyettesének szakmai támogatásával valósult meg. 2009-ben Nemzetközi Együttműködési Kultúráért dívját kaptunk érte, amely hatalmas elismerést jelentett számunkra. Azóta más szemmel nézem a fákat...

Pályája során számos elismerésben részesült. Melyikre a legbüszkébb?

2017-ben Lehoczky János-díjat kaptam, amelyet az Erdei Iskola Egyesület (EIE) adományoz. Olyan kollégákat jutalmaznak vele, akik meglátásuk szerint sokat tettek az ifjúság környezettudatosabb gondolkodásmódjának és magatartásának kialakulásáért, illetve hozzájárulnak az erdei iskolázás hagyományainak megőrzéséhez, fejlődéséhez, népszerűsítéséhez. Az elismerés azért volt különösen fontos számomra, mert általam tisztelt és nagyra becsült kollégák kapták meg előttem – nagy elismerést jelent ebbe a „csapatba” tartozni.

És a személyes emlékei közül melyik a legkedvesebb?

Nagyon jó visszaemlékezni vándor- és vízitáborokra, az erdei iskolákra! Az erdei iskola egy csoda! 1985-től kezdve minden évben megszerveztük, 10-15 éve pedig csaknem az egész alsó tagozat (esetenként 8-10 osztály) részt vesz rajta. Olyan hatalmas élmény minden évben, hogy erről napokig, hetekig tudnék mesélni! A tájak, a foglalkozások és az ott szerzett élmények egyaránt maradandó emléket jelentenek, ma sem tudok meghatottság nélkül emlékezni rájuk. Nagyon szerették a gyerekek is! Pedagógusként pedig külön élmény volt megtapasztalni, hogy az iskola falai közül kilépve a gyerekek is megváltoznak, és egész más oldalukról ismerhetjük meg őket. Ilyenkor a legfegyelmetlenebb és legproblémásabb gyerekek is szinte kicserélődtek – sokszor ők segítettek a legtöbbet.

A környezeti nevelés, fenntarthatóságra nevelés számos aspektusát ismeri. Mit tart benne a legfontosabbnak?

Minden általam tanított osztályban azt tapasztaltam, hogy azok a gyerekek is „kivirultak” az iskolakertben vagy a kirándulásokon, akik a tanteremben gyengébben teljesítettek. A megszokottól eltérő környezetben nekem is lehetőségem nyílt arra, hogy új oldalukról ismerjem meg őket. Ez hatalmas élmény volt! Ezért jó lenne minél több ilyen típusú programot szervezni a gyerekeknek – ehhez pedig elsősorban az szükséges, hogy az iskola nyitott szellemben működjön. Ilyenkor sok múlik az intézményvezetőkön is.

A környezeti nevelés tehát nemcsak a fenntarthatóságra nevelést jelent: számtalan lehetőséget rejt magában, a szociális tanulástól kezdve a művészeti nevelésig. Szerencsére ma már sok iskolában figyelnek erre a kollégák, és ez a szemlélet számos tantárgy esetében megjelenik – az énekóráktól kezdve a magyaron át a technikáig. Úgy gondolom, hogy a környezeti nevelést tükröző tevékenységekkel komplexen fejleszthetjük a gyerekeket. Csak nyerhetnek azok a diákok, akiknek ilyen élményekben lehet részük.

Irodalmi élményfoglalkozások

Irodalomterápia-alapú akkreditált továbbképzés pedagógusoknak

Szöveg: **Jókainé Molnár Katalin** szakmai referens, Eszterházy Károly Egyetem
Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet (EKE OFI)

Az EKE OFI pedagógiai fejlesztőjeként évek óta részt veszek a 2000-ben alapított, tehetséges középiskolás diákok hátránykompenzációját és esélyteremtését segítő tehetséggondozó, valamint a rá következő években megalakult kollégiumi és a kollégiumi-szak-középiskolai programokban. A három – Arany János nevét viselő – köznevelési programban oktató-nevelő pedagógusok, segítő szakértők és intézményvezetők fokozott erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a programok jelentős mértékben hozzájáruljanak a hátrányos helyzetű és rászoruló gyermekek társadalmi felemelkedéséhez. Osztálytermi és szabadidős tevékenységük túlmutat a hagyományos oktató-nevelő munkán, mivel a programok pedagógiai tevékenységrendszerre speciális feladatokat kíván a megvalósítótól. A prioritások között szerepel a személyre szabott nevelési szemléletmód, az egyéni fejlesztés igényeire épített tevékenységek, a tudásra ösztönzés, a kooperatív tanulásszervezés, a támogató és motiváló értékelés, az együttműködés a szociokulturális hátránykompenzáció célzó társadalmi és szociális tevékenységekben.

A programspecifikus önismeret- és személyiségfejlesztő foglalkozások eszköztárának bővítése, valamint az olvasás, a szövegértés és az irodalom szeretetének erősítése céljából a 2015/2016-os tanévtől irodalmi élményfoglalkozásokat tartok a programok kollégiumaiban élő középiskolás diákoknak. A csoportfoglalkozásokon a kiválasztott irodalmi szövegek szereplőinek és cselekményének megismerésével keressük a saját élethelyzetekben felhasználható mintákat és a személyes problémákhoz alkalmas javítókulcsokat. A biblioterápia¹ alkalmazásának elméleti tudnivalóit és a középiskolás diákfoglalkozásairól készített etikus jegyzőkönyvnek reflexióit építettem be a 30 órás, akkreditált pedagógus-továbbképzés tananyagába.

Az „Irodalomterápia speciális célcsoportok számára (önismereti foglalkozások eszköztárának gazdagítása

tehetséggondozó és hátránykompenzáló köznevelési programokban)” című képzés tartalma a köznevelés teljes vertikumában támogatja a pedagógusokat egyéni fejlesztőmunkájukban. Az irodalmi élményfoglalkozások újfajta megoldásokkal segítik őket tehetséggondozó, felzárkóztató és hátránykompenzáló oktató-nevelő tevékenységük során motivációra ösztönzéssel, identitáserősítéssel, konfliktuskezelő és vitarendező lehetőségek azonosításával. Az irodalmi szövegekre épített, sajátélmény-alapú csoportfoglalkozások segítik a tanulók érdeklődésének és motivációjának kialakulását és tehetségük sokoldalú feltárását. Kedvező csoportdinamikai interakciók alakulnak, és ez meghatározó jelentőségű a hatékony tanítási-tanulási folyamatban is. Az inspiráló módszerek a pedagógusok eszköztárát olyan újfajta megoldásokkal bővítik, amelyek növelik segítő munkájuk hatékonyságát. Az irodalmi élményfoglalkozások segítségével növekszik a tanulás eredményessége, ami minden oktatási szakember számára stratégiai feladat. A továbbképzés célja egyfelől a diákok személyiségfejlesztő foglalkozásainak megújítása és a pedagógusok felkészítése az innovatív csoportfoglalkozások tartalmi és technikai megszervezésére. A továbbképzés célja másfelől a biblioterápia sajátélmény-csoportban való meg tapasztalása, ahol irodalmi szövegek segítik a problémák azonosítását, és megoldást kínálnak a saját élmények megosztásával és a csoporttársak reflexiói nyomán.

A továbbképzés célcsoportjába azok a köznevelésben részt vevő pedagógusok és más, segítő feladatokat ellátó szakemberek tartoznak, akik hivatásukat a nehéz élethelyzetben lévő, hátrányos helyzetű és roma diákok között gyakorolják akár a tehetséggondozás, akár a lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás csökkentése, akár a szakmához juttatás céljából. A továbbképzés azoknak a pedagógusoknak is inspiráló lehet, akik a diákok esély-növelését és tehetséggondozását szokásos osztálytermi feladatuk keretében vállalják a tanulók képességeinek, személyiségének és érzelmi intelligenciájának fejlesztése érdekében.

¹ A biblioterápia (irodalomterápia) művészetterápiás módszer a személyiségfejlődés támogatására szövegek élményszintű felhasználásával. Bővebben lásd: www.irodalomterapia.hu (2018. 09. 01.).

ÉLMÉNY	Kedvező csoportdinamika	Minták felhasználása. A főhős és a cselekmény hatása	Őszinte reakciók átélése	Új viselkedésmintázat* alakul, és fejlődik a személyes készségek** rendszere.
CÉL	Jelenlét valós térben és valós időben	Személyes üzenetek	Átkísérés saját hidakon	Javított cselekvési tervek készülnek.
SZÖVEG	Beszélgetés alakul.	Összehasonlítás. Felismerés? Azonosulás?	A szöveg mint javítókulcs felkínálása	Személyes forgatókönyv-minták körvonalazódnak.
	CSOPORT	EGYÉN	TÁMOGATÓ MUNKA	SIKERKRITÉRIUM

* Pl. felelősségvállalás, mások elfogadása, őszinteség, motiváció, hangulat- és érzelemkezelés stb.

** Pl. reális önismeret, önbizalom és önbecsülés, az érzelmek felismerése és kezelése, társas kapcsolatok kialakítása.

Irodalmi élményfoglalkozások tehetséggondozó és hátránykompenzáló köznevelési programokban részt vevő diákok csoportjaiban

Az önismeret- és személyiségfejlesztő témájú foglalkozás különös színtere lehet a „másképp átélt irodalomnak”. Az irodalomórakkal „összehasonlítva más a cél és az eszközrendszer, hiszen az órai szituáció nem mindig tolerálja az őszinte rácsodálkozást, a saját élmény feltárását. Az önismereti foglalkozásokon pedig pont ezek a tevékenységek tartoznak a csoportvezető eszköztárába. Bár a tanulók az önismereti foglalkozásokon sem adják könnyen saját élményeiket, és a bizalmukat gyorsan meg kell szerezni, hamar megtapasztalják, hogy nem várható értékelés, helyreutasítás, hiszen nincs rossz válasz, nincs büntetés, és ez azonnal motiváló hatással van rájuk. Az irodalmi élményfoglalkozásokon irodalmi szövegek köre fűzött sajátélmény-alapú beszélgetések részesei vagyunk. A diákok érdeklődésének, motivációjának és tehetségének sokoldalú feltárása mellett a jól kiválasztott szövegek segítik a kedvező csoportdinamikai interakciók kialakulását is. A foglalkozásokon irodalmi műveket használunk javítókulcsként a saját élethelyzetekből adódó problémák megoldására, a megfelelni vágyás, identitás erősítés, megmutatkozás, közösségépítés, konfliktuskezelés, környezet- és egészségtudatosság, célok-életfeladatok témákban a diákok szükségletéhez igazodva. Beth Doll és Carol Doll fiatalokról szóló könyvükben írják, hogy a biblioterápia legegyszerűbb formája azt a személyes jellegű felismerést jelenti, amit a fiatal egy könyvből vagy egy filmből nyerhet.² Azért is alkalmas számomra ez a megközelítés, mert arra törekszem, hogy irodalmi csoportjaink valóban élményfoglalkozások legyenek.

² Doll, Beth – Doll, Carol: *Fiatalok biblioterápiája*. 2011. www.ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/biblioterapia_gyermekeknek_es_serduloknek.pdf (2018. 09. 01.)

A diákok reakciói egyértelműen arra adtak pozitív visszajelzést, hogy értékeli a figyelmet és a türelmet a csoportfoglalkozások során. Irvin Yalom írja a csoportokról szóló könyvében, hogy a kamaszok kapcsolódását saját referenciacsoportjukhoz semmivel sem lehet helyettesíteni. „A csoporttagság, az elfogadás és a helyeslés döntő fontosságú az egyén fejlődésében. A gyermekkori kortárs csoportokhoz, a kamaszklubbokhoz, a diákszövetséghez vagy a saját társadalmi csoportokhoz tartozás jelentőségét aligha lehet túlbecsülni.”³ A csoport helyesítő és elfogadó hatását létszükségletnek érzik a diákok, a kirekesztés pedig súlyosan traumatizáló lehet. Ezekből a hatásokból is kitűnik, hogy a diákok csoportja több dimenzióban is fontos szerepet tölt be a csoporttagok személyiségformálódásában. A Z-generáció számára az internet világában a barátság és a kapcsolatok minősége átértékelődött, de a virtuális csoportok nem pótolják a valódi közösségeket.

Ahhoz, hogy a terápiás hatás elérhető legyen, az olvasó azonosulhat a főhőssel, a szereplőkkel és a történet eseményeivel annak érdekében, hogy a sajátjához hasonló élethelyzeteket és viselkedésmintákat tudjon ellesni a szövegből. Katarzis élhető át, ami akkor lehetséges, ha az olvasó beleélte magát a mű cselekményébe, érzelmi-leg kötődik a történethez, és érzelmi köteléket teremt a főhőssel. Megélhető a rálátás pillanata, amikor ki lehet lépni a hibás viselkedésmintából. Új, hatékony viselkedési minták alakulhatnak a régi, nem megfelelő viselkedés helyett. Néhány téma, ami a viselkedést jó irányba módosítja: élnifogadás, rossz szokások megtörése, az emberek közötti különbségek elfogadása, a kritika kezelése, barátok megtartása, a későn érők megerősítése, a másság és külső jegyek elfogadása, annak belátása, hogy legyünk kedvesek, annak belátása, hogy különlegese vagyunk, az egyéni különbségek felmérése és méltánylása, a konfliktuskezelés fontossága és megoldásai, „új gyerek”-szindróma, testvérféltékenység, testvérharc, cukkolások.

³ Yalom, Irvin D.: *A csoportpszichoterápia elmélete és gyakorlata*. Budapest: Animula, 1995; idézet: 53.

Miközben létjogosultságot nyert az irodalmi élményfoglalkozás⁴ az önismereti foglalkozások tematikájában, aközben elkészült a hatásmátrix is. Annak érdekében, hogy az önismereti foglalkozások megtartására az irodalomterápia alkalmas módszer legyen, ugyanakkor a szakmai tartalom is megmaradjon, instant és összetett élmények átélését kell modellezni a foglalkozások tervezésekor. Ehhez és a hatékony foglalkozásívek kereteinek megtartásához nyújt segítséget a *tevékenység- és hatásrendszerként* meghatározott, 12 cellára bontott feladatrendszer, ahol a feladatok közötti kapcsolatot és a továbblépés irányát a beszélgetések dinamikája határozza meg.

A sorokban az irodalmi élményfoglalkozások tevékenységterületei *környezeti tényezőként* jelennek meg a megismert szövegtől a feladatokon át az átélt élményekig. Az oszlopokban a foglalkozások *csoporthatására és csoporttagokra gyakorolt hatása* található kiterjesztve még két hatásterületre: a támogató szerepére és a célérés fokára.⁵

A mátrix az alapja a csoporttagok által a foglalkozás végén beadott, önértékelésen alapuló kilépőkérdések összeállításának és értékelésének is. A kilépőlapokon olvasható reflexiók segítenek a pedagógiai célhoz megfelelő szöveg kiválasztásában, a szöveg és a célok harmonizációjának megteremtésében, a kiegészítő tevékenységek alkalmasságának megítélésében és a csoportfoglalkozás hatásának értékelésében.

Az „Irodalomterápia speciális célcsoportok számára (önismereti foglalkozások eszköztárának gazdagítása tehetséggondozó és hátránykompenzáló köznevelési programokban)” című, 30 órás, akkreditált pedagógus-továbbképzés kontaktórái között a biblioterápiás alapismeretek és a diákok irodalmi élményfoglalkozásainak módszertani bemutatása mellett irodalomterápiás csoportfoglalkozásokra kerül sor az adott modul szakmai tartalmával harmonizáló témában.

A továbbképzés során a résztvevők az 1. modulban megismerik az *irodalmi élményfoglalkozások elméleti hátterét, az irodalmi és művészeti alkotások befogadáselméletét, a biblioterápia fogalmát*. Tapasztalatot cserélhetnek a mindennapi és a művészeti kommunikációról, a kommunikációs csatornákról, a megismerés folyamatáról. A 2. modulban a *szöveg és a verbális reflexiók szerepe, a szimbólumok és a szabad asszociációk személyes interpretációja* kapcsán szóba kerülnek a szimbólumok, a szabad asszociációk és a szövegre épülő, személyes interpretációk. Megfogalmazódik az „itt és most” tapasztalata, a csoportok dina-

mikus viszonya és a társas kompetenciák jelentősége. A 3. modulban a *terápiás célok és a foglalkozástémák illeszkedésén* keresztül többek között arra a kérdésre keressük a választ, hogyan lesznek képesek a segítő csoportban részt vevők a személyes, saját út megtalálására, hogyan csökkenthető a szorongás saját élmények megbeszélésével és egymás bátorításával. Megvitatjuk az alkalmas szöveg kiválasztásának szempontjait és az olvasmányok hatását a tükröfunkciótól akár a hagyománykövetítésig. A 4. modulban a továbbképzés résztvevői információt kapnak a *meseterápiáról és a fiatalok biblioterápiájáról*, a meseolvasás jelentőségéről, a hatékony történet módszeréről, a segítő megtalálásáról. Az 5. modul *csoportszervezésre vonatkozó háttér-információit* olvasásszociológiai kitekintést adnak a szövegértés, szövegfeldolgozás, funkcionális analfabetizmus, PISA-vizsgálatok kérdései mellett olyan speciális köznevelési területekre, mint az esélyegyenlőség növelése, a hátránykompenzáció, a tehetséggondozás, a korai iskolaelhagyás mérséklése, továbbá más, speciális célcsoportok számára releváns feladatokra is. A továbbképzés sikeres elvégzése saját foglalkozás-forgatókönyv bemutatásával történik, ami egyben *jógyakorlat-gyűjtemény* is az aktuális csoport résztvevői számára.

A diákok irodalmi élményfoglalkozásainak módszertanával kapcsolatban a résztvevők megismerik a személyiségfejlődési ív hatásmátrixának nézőpontjait, az irodalmi élményfoglalkozások forgatókönyvének és jegyzőkönyvének tartalmi-formai elemeit, az etikus jegyzőkönyvek elkészítését és felhasználását, valamint a diákok foglalkozásainak értékelését és hatásmérését.

⁴ A pedagógusok és az oktatáspolitikusok ismerik a kompetenciamérések számszerű eredményeit az olvasás és szövegértés területén. Minden tevékenységnek, ami fejlesztő hatással bír, illetve ami népszerűsíti az olvasást és az irodalmat, pozitív hatása van ezeken a kompetenciaterületeken.

⁵ Jókainé Molnár Katalin: Személyiségfejlesztő irodalmi foglalkozások középiskolásoknak az Arany János Tehetséggondozó Program keretében. *Könyv és Nevelés*, 2017, 19. évf., 2. sz. olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/szemelyisegfejleszto_irodalmi_elmennyfoglalkozasok_az_arany_janos_programok_kozepiskolasaival (2018. 08. 31.)

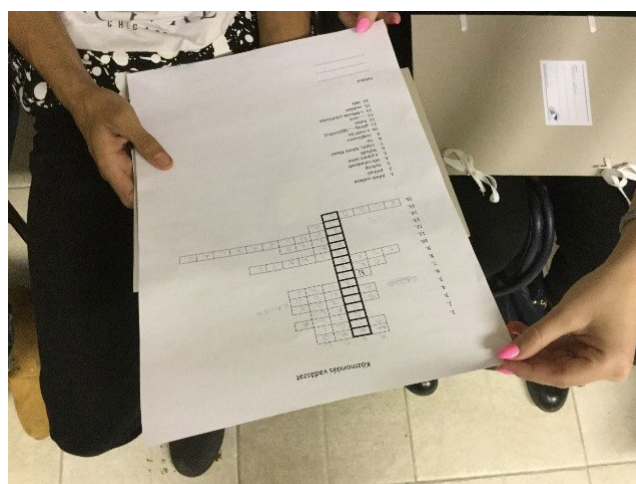
Irodalmi élményfoglalkozások az Arany János Programok kollégiumaiban a 2017/18-as tanévben

Az előző tanévben három, az Arany János Kollégiumi Programot megvalósító intézményben nyílt lehetőségem irodalmi szövegekkel dolgozó önismeret- és személyiségfejlesztő foglalkozássorozatot megtartására a programban részt vevő diákok számára. Baktalórántházán, Nagykanizsán és Püspökladányban olvastunk és beszélgettünk az Arany János Kollégiumi Programban tanuló diákokkal. A témák: Útnak indulás és csapatépítés; A közösség bölcsességétől az egyéni viselkedésmintázatokig; Agresszió- és konfliktuskezelés; Önbizalom és önbecsülés erősítése; Saját utak, személyes forgatókönyvek tervezése; Élethelyzetek, szociális és személyes konfliktusok, megküzdési megoldások; Adventi csodavárás. A témákat és célokat, a műveket-műpárokat, az irányító kérdéseket és a csoportvezető reflexióit tartalmazó forgatókönyvekből dolgozunk a foglalkozásokon. A három foglalkozássorozaton kívül más helyszínen is szerveztünk filmes foglalkozásokat: Egerben az AJTP- (Arany János Tehetség gondozó Program) programhétvégéjéhez kapcsolódva, illetve Nyírbátorban az AJKSZP- (Arany János Kollégiumi-Szakközépiskolai Program) filmklub keretei között.

Folytatódott a harmadik éve hagyományosan megtartott *Decemberi ölelés* című rendezvény is három kollégiumban – Kiskunfélegyházán, Nyírbátorban és Veszprémben – pedagógusoknak és diákoknak a karácsonyi ünnepkör helyi programjaihoz illesztve. A diákok körében – a kilépőkártyákon megfogalmazott önértékeléses reflexiók szerint – népszerűek a „másképp beszélgetünk” jegyében zajló foglalkozások. A pedagógus kollégák részéről pedig érdeklődés kíséri a fejlesztést, mert a szövegek reflektív olvasásával és a beszélgetések reflektív vezetésével az önismeret- és személyiségfejlesztés mellett frissíthető a motiváló módszertan- és témagyűjtemény, fejleszthető a tanulók szövegértése, és népszerűsíthető az irodalom.

A 2018/2019-es tanévben kollégiumi nevelőtanárok csoportjában elkezdődött az első – fent bemutatott, 30 órás, akkreditált – pedagógus-továbbképzés Kiskunfélegyházán.

Az Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet képzéseiről a www.ofi.hu/kepzesek-listaja-es-az-akkreditalt-kepzesek-ismertetoje oldalon tájékozódhatnak az érdeklődők.

Vértess László

▶ 1914. november 3. – 1968. augusztus 20.

Szöveg: **Farkas György,**

a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatának tagja

Vértess László (1914–1968) ősrégész neve nem csak a Kárpát-medence őskori története iránt érdeklődő szélesebb olvasóközönség számára cseng ismerősen. Munkásságának nyomát láthatja a Bükkben túrázó, mikor az istállóskői ősemberbarlangot keresi fel, vagy a Vértesszőlőre kiránduló, ha ellátogat az előember egykori lakhelyét bemutató szabadtéri múzeumba. De ha valaki a Magyar Nemzeti Múzeum állandó kiállításán az istállóskői ősember ideszállított 30 ezer éves tűzhelyét tekinti meg, akkor is a régész és múzeumi vezető Vértess munkájának eredményeivel találkozik.

Változatos és izgalmas pályafutás volt az övé. „Alig több mint három évtized alatt az amatőrökből a világ tudományos életének élvonalába küzdötte fel magát” – írja róla kortársa, Dénes György geográfus.

Vértess László (jobbra) Vértesszőlőn, 1960

Már gimnazista korában elhatározta, hogy régész lesz, érettségi után mégis az orvosi egyetemre iratkozott be. Két szemeszter elvégzése után az 1930-as évek derekán tanulmányait anyagi gondok miatt félbe kellett szakítania, s ezt követően alkalmi munkákból élt. Gyűjtőszennedélye már ekkor megmutatkozott: az ásványok mellett főleg az egzotikus néprajzi anyagok érdekelték. Mindemellert lelkes barlangkutató is volt: Kadió Ottokár, horvát származású magyar geológus, paleontológus vezetésével a solymári barlangfeltáráson dolgozott, s már ekkor megfordult Istállóskőn is.

A világháború után szeretne volna elkezdni régészeti tanulmányait, ám az egyetem oktatójának kérte fel, s a két szerepkört nem akarta párhuzamosan vállalni. Így aztán rengeteg munkával – és nem kevés tehetséggel – önerőből pótolta az egyetemi alapképzés hiányát, s jutott el a történettudományok doktora címig.

Saját bevallása szerint 1947-ben végezte első szakszerű, tudományos igényű ásatását az Istállóskői-barlangban. Az itt feltárt felső paleolitikus kori tűzhelyet Budapestre, a Magyar Nemzeti Múzeum Őskőkori Gyűjteményébe szállíttatta, melynek 1951-től vezetője is lett.

Vértess László legnagyobb visszhangot kiváltó ásatása 1963 és 1968 között zajlott Vértesszőlőn. Az 1965. augusztus 21-én kiasott és Thoma Andor antropológus által *Homo erectus seu sapiens paleohungaricus* néven meghatározott előemberi nyakszirtecsont egykori viselője mintegy 350 000 éves, s a köztudatban Sámuel néven él. A közhiedelemmel ellentétben a vértesszőlői lelet nem azért kapta a Sámuel nevet, mert augusztus 21-én, a megtalálás időpontjában épp Sámuel-névnap volt. Vértess László visszaemlékezése szerint még az ásatás kezdetén mondta neki félig-meddig tréfásan Futó Jenő, a kutatást segítő brigád tagja, hogy ha végre emberi maradványt találnak, azt nevezik Sámuelnek. A névadás tehát már eleve elrendeltetett, s az csak véletlen egybeesés, hogy a naptár is igazodott a világhírű lelet megtalálásához.

Vértess László lelkesedésének és kitartásának köszönhetjük, hogy a kutatás helyszínén szabadtéri múzeum létesült. A fellelt értékes régészeti anyag egy részét „in situ” tanulmányozhatja a látogató. A mésztufa által megőrzött állati lábnyomok, az előember tűzhelye és eszközei, a bemutatott környezet, a védőtető alá helyezett régészeti kultúrrétegek hitelesen és átélhetően kalauzolnak az alsó paleolitikum előemberének hajdanvolt világába. A mélyebb megértést segíti az ásató régész halála előtt befejezett *Kavicsösvény* című könyve, mely tudományos igénnyel, mégis közérthető, élvezetes stílusban vezeti be az olvasót a régészet rejtelmeibe.

Az ásatási eredményeket összegző monográfia megírása és a további vértesszőlői kutatások elé azonban váratlan akadályt emelt a sors: 1968. augusztus 20-án, három évvel Sámuel megtalálása után Vértess László tragikus hirtelenséggel elhunyt. Félbeszakadt munkáit egykori kollégái és tanítványai folytatták tovább.

Szent-Györgyi Albert

▶ 1893. szeptember 16. – 1986. október 22.

Szöveg: **Rózsavölgyi Gábor**,
a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatának tagja

125 éve, 1893. szeptember 16-án született Budapesten a 20. század jelentős magyar alakja, Szent-Györgyi Albert.

Vajon mit tudnak róla a mai diákok? Azt, hogy Nobel-díjat kapott a C-vitamin felfedezéséért. Többen tudják, hogy ő az egyetlen Nobel-díjas tudós, aki magyar állampolgárként nyerte el a legmagasabb tudományos elismerést. Azt is számos diák tudja, hogy élete utolsó évtizedeit az Amerikai Egyesült Államokban töltötte. Történelemből tanulták, hogy a második világháború idején és közvetlenül azután politikai szerepet is vállalt. 1978-ban Cyrus Vance amerikai külügyminiszter oldalán „hazahozta” a Szent Koronát és a koronázási ékszereket.

A névjegyén ez szerepelhetne: Nagyrápolti Szent-Györgyi Albert Imre Nobel-díjas magyar orvos, biokémikus, a magyar, a szovjet és az amerikai tudományos akadémia tagja, nemzetgyűlési képviselő. A Szent-Györgyi Albert-díj és korábban a Szegedi Orvostudományi Egyetem névadója. Számos kitüntetés, köztük a Lasker-díj birtokosa, neves egyetemek díszdoktora.

Anyai ágon a történelmi Lenhossék orvosprofesszori dinasztia, apai ágon az erdélyi Szentgyörgyi nemesi család sarja. Szülei különélése miatt – apja Kiskérpusztán gazdálkodott – nagybátyja, Lenhossék Mihály hisztológus, az MTA alelnöke nevelte. A három fiú közül ő volt az, akit semmi sem érdekelt, nem tanult jól. Egyik fontos intelme volt időskorában a pedagógusoknak, hogy nem szabad túl korán véleményt alkotni a gyerekekről.

Nagybátyja polcán fedezte fel Ramón y Cajal *Az agy* című írását. Ettől kezdve folyamatosan olvasott, tanult. Jeles érettségét tett. Hadiorvosként szolgált a háborúban, de 1916-ban saját magát megsebesítve leszerelt. Budapesten szerzett orvosi diplomát 1917-ben, majd Hollandiában és Németországban kutatózott.

1927-ben Minnesotában (USA) az ottani vágóhídkról kapott több ezer font súlyú mellékveséből nyert 28 grammnyi redukáló hatású anyagot, amit hexuronsavnak (C₆H₈O₆) nevezett el. Tanulmányozására ösztöndíjat kapott Cambridge-be.

Klebsberg Kunó hívására Szegeden vállalt tanszékvezetést. Az 1930-as évek elején itt izolálta a C-vitaminszerű anyagot, majd a citrátciklus három tagját (P-vitamin), és munkatársaival együtt áttörést ért el az izomműködés

biokémiájának megértésében. Munkásságát 1937-ben orvosi és élettani Nobel-díjjal ismerték el. Maga is elmesélte több interjúban, hogy az általa nem szeretett paprika evését úgy tudta a felesége előtt szabotálni, hogy a feltálat paprikát bevitte a laboratóriumába megvizsgálni. Kiderült, hogy jelentős mennyiségben tartalmaz hexuronsavat (aszorbinsavat), az állati mellékvesében található sokszorosát. 1940-ben a Horthy Miklós Tudományegyetem (a mai Szegedi Tudományegyetem) első rektora lett. Szent-Györgyi Albert együtt sportolt, kirándult, teázott a tanítványaival.

Aktív szerepet játszott az ellenállási mozgalomban. A kiugrás előkészítésének egyik vezetője volt. Kállay Miklós miniszterelnök tudtával Isztambulban tárgyalt a szövetségesekkel Magyarország átállításáról. Gondoltak rá későbbi miniszterelnökként is. A német megszálláskor bujkálnia kellett. A háborút követően, bízva egy új, demokratikus Magyarország létrehozásában, közéleti szerepet vállalt. Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem biokémiai tanszékének vezetője lett, 1947-ig a Nemzetgyűlés tagja, az Országos Köznevelési Tanács elnöke volt, megalapította a Magyar Tudományos Akadémiától független Magyar Természettudományi Akadémiát, majd a két akadémia egyesülése után az MTA másodelnöke volt.

A bekövetkező antidemokratikus fordulat miatt 1947-ben Amerikába emigrált, Woods Hole-ban (Massachusetts) telepedett le. Létrehozott egy alapítványt, amelynek keretében eleinte az izomműködés biokémiáját, majd a rák kialakulását kutatta. Itt hunyt el 1986-ban.

Emléke köztünk él.

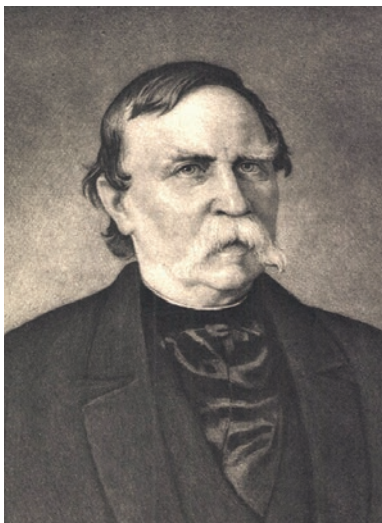
Irodalom

- Nagy Ferenc: *Szent-Györgyi Albert és a magyar Nobel-díjasok*. Budapest: MTE SZ, 1993.
- Szent-Györgyi Albert: *Válogatott tanulmányok*. Budapest: Gondolat, 1988.
- Tasiné Csúcs Ildikó: Szent-Györgyi Albert. In: Estók János (szerk.): *Nemzeti évfordulóink 2018*. Budapest, Külgazdasági és Külügyminisztérium, 2018, 4–7. www.balassiintezet.hu/images/institutes/budapest/Documents/2018/Nemzeti_evforduloink_2018.pdf (2018. 09. 04.)

Deák Ferenc

► 1803. október 17. – 1876. január 28.

Szöveg: **Katona András**,
a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatának tagja

Talán utolsó olyan nagy alakja történelmünknek, akinek megítélésében szinte teljes az egyetértés, nem dúlnak körülötte terméketlen viták. Egyik legnagyobb tisztelője, Kossuth a haza bölcsének nevezte. A 19. századi politikai és jogi gondolkodás egyik legjelentősebb alakja volt. Páratlan jogi tudása, kikezdhetetlen logikájú szónoklatai, támadhatatlan erkölcsisége révén már a reformországgyűléseken az ellenzék egyik vezéralakja lett. Szinte természetes, hogy ő volt az első felelős magyar minisztérium igazságügy-minisztere, majd a szabadságharc leverését követően a passzív ellenállást is ő vezette. Legnagyobb történelmi tette azonban a kiegyezés volt. Bár a romantika korában élt, nem lett sem hős, sem vértanú, és – bár megtehetette volna – nem állt vezérként tömegek élére, sőt a népszerűséget sem kereste. A hazájáért élő, nemzetéért felelősséget viselő Deák nyugalmából kizökkenthetetlen volt minden helyzetben. Soha nem engedte, hogy érzelmei elragadják, a kölcsönös engedményekre építő, kompromisszumos politika híve volt.

A zalai köznemesi származású fiú korán árvaságra jutott. Nagybátyja gondoskodása révén 20 évesen jogi végzettséget szerzett, majd 10 év vármegyei tevékenységet követően – volt ügyvéd, alügyész, jegyző, alispán – tagja, majd hamarosan vezére is lett a magyar rendi országgyűlés alsóházának. Tekintélyével elérte Kossuth és Lovassy László szabadon bocsátását, a felségsértési perek felfüggesztését. 1842-től visszavonult a politikától – a Védegyletben és az *Ellenzéki Nyilatkozat* megszövegezésében azért részt vett –, de a forradalmat követően ismét visszatért oda, miniszter és képviselő lett. 1848 és 1849 fordulóján – ekkor már nem volt miniszter – kísérletet tett a Habsburgok megbékítésére, majd visszatért kehidai birtokára. A „nemzet prókátorát” – aki 1854-től a pesti Angol Királynő Szálloda (a mai Deák Ferenc u. 1. helyén lévő ház, ahol emléktábla őrzi Deák emlékét) állandó vendége lett, maga köré gyűjtve a korszak magyar értelmiségét – az önkényuralom idején a császári udvar is tisztelettel kezelte. 1865-ös híres „húsvéti cikke” elindította a kiegyezési tárgyalásokat, aminek eredménye a bő fél évszázadig létező Osztrák–Magyar Monarchia lett. Bár „engedett a negyvennyolcból” – és így Kossuthal is éles vitába keveredett –, ezzel biztosította hazánk Európához való felzárkózásának kereteit. Hivatalt nem vállalt. Utolsó éveit az Egyetem téri Hadik-házban (a mai Egyetem tér 2. helyén lévő ház, ahol szintén emléktábla van) töltötte gyámleányával, Vörösmarty Ilonkával és annak férjével, a későbbi miniszterelnök Széll Kálmánnal.

„Meghalt. El is temettük. A nemes szív a földé, a nagy lélek az örökkévalóságé. Ki tudná helyét betölteni? Deákhoz képest mindenki második a hazában” – tudósított a temetéséről a *Vasárnapi Újság*. Kossuth ugyan fenntartotta a kiegyezéssel szembeni bírálatát, de a feltámadás jelképét, egy cipruságot küldve fejezte ki gyászát. Deák mauzóleuma – Kossuthé közelében – a Fiumei Úti Sírkert egyik legnagyobb ékessége, mellyel a nemzet fejezi ki hálóját nagy fiának.

„Az embereket pusztá eszközöknek soha ne tekintsd, bármilyen alant álljanak is. Tiszteld mindenkiben az emberi méltóságot” – szól az egyik deáki bölcsesség. Máig tartó érvényessége vitán felül áll, miként Deák Ferenc helye nemzetünk történetének legnagyobb alakjai közt.

ArtPad – Drámával és játékkal a korai iskolaelhagyás ellen

Július 10–11-én a Rogers Személyiségközpontú Alapítvány egyik projektjének tréningjén vettünk részt. Az *ArtPad – Drámával és játékkal a korai iskolaelhagyás ellen* című, az Európai Unió Erasmus+ programja keretében megvalósuló projekt célja a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatal felnőttek formális és nemformális oktatási formák iránti elkötelezettségének növelése és ezáltal a korai iskolaelhagyás megelőzése.

Besze Barbara beszámolója

A reziliencia – a megküzdési képesség fejlesztése

A 2015-ben indult, hároméves projektben tanárokat és ifjúsági munkásokat segítenek abban, hogy különböző dráma- és játéktechnikák alkalmazásával javítsák munkájuk hatékonyságát, és vonzóbbá tegyék a tanulási környezetet a diákok számára mind a tanteremben, mind azokon kívül. A partnerség tagjai: University of Gloucestershire (Egyesült Királyság); Rogers Alapítvány (Magyarország); University of Gdańsk (Lengyelország); UWEZO (Németország); Hafelekar (Ausztria). A projekt keretében kifejlesztett tréning és a hozzátartozó segédanyagok a játék és dráma alkalmazásában erősítik a tanárok és ifjúsági vezetők kompetenciáját, segítve ezzel végső soron a gyermekek rezilienciájának erősítését és az iskolában való benmaradást.

Több kutatás megerősítette, hogy a gyermekek iskolai bevonódása megakadályozhatja az oktatásból való lemorzsolódást. Azok, akik később lemorzsolódnak, már korábban is kevesebb házi feladatot írnak, kevesebb erőfeszítést tesznek az iskolában, kevésbé aktívan vesznek részt az iskola életében, és több magatartási problémát mutatnak. Más tanulmányok is megerősítettek, hogy van kapcsolat az alacsony bevonódási szint és a hiányzás, iskolakerülés, felfüggesztés és késés között. A kutatások eredményeit összegezve a gyerekeknek és a fiataloknak számos okuk lehet az alacsony iskolai bevonódásra és az esetleges iskolakerülésre:

- túlságosan magas vagy túlságosan alacsony szellemi kihívás;
- szociális problémák (pl. barátok hiánya);
- szorongás vagy magatartási problémák (pl. teljesítményszorongás, bukástól való félelem);
- a személyes fejlődési célok és az észlelt iskolai lehetőségek közötti kapcsolat hiánya;
- az oktatás értelmességének, hasznosságának a megkérdőjelezése;
- a szülői elkötelezettség hiánya a gyermek oktatásával és tanulásával kapcsolatban;

- kaotikus otthoni környezet;
- otthoni szegénység, a gyermek számára biztonságot nem nyújtó otthoni környezet;
- a tanárok és gyerekek közötti konfliktusok;
- az iskola észlelt filozófiája, elvei, módszerei és a gyerekek igényei közötti kapcsolat hiánya;
- más helyek (pl. ifjúsági központok, városközpontok) iskolánál vonzóbb volta;
- a város, az iskola tágabb környezetének ingerszegénysége;
- demográfiai, gazdasági problémák, társadalmi erőszak.

A játék és a dráma olyan érzelmi és szellemi beállítottságot segít kifejleszteni a gyerekekben és fiatalokban, amely aztán bátorítja őket a viszontagságokkal és kihívásokkal való megküzdésben, vagyis rezilienssé teszi őket.

A reziliencia az a képesség, amellyel az egyén alkalmazkodik a nehézségekhez és a stresszhez, megküzd velük, legyőzi őket. A reziliencia az egyén ellenálló képessége a különböző kockázati tényezőkkel és akut vagy krónikus stresszfaktorokkal szemben. Az alacsony rezilienciaszint hátterében sokféle, az egyén fejlődésére ható gyermek- és fiatalkori helyzet és/vagy környezeti tényező állhat. Széles körben gondolják, hogy azok a gyerekek és fiatalok, akiknek alacsony a rezilienciájuk, olyan viselkedésmintázatokat mutathatnak, amelyek hátrányosan befolyásolják a tanulásukat és egész szocializációjukat.

Az alacsony rezilienciájú gyerekek körében sok időt vehet igénybe egy-egy gyerek csoporton belüli magatartásának kezelése, ami sokszor az adott gyerek csoportból való kizárásával végződik. Minél nagyobb egy pedagógus készségkészlete, amit a gyerekek csoportfolyamatokba való bevonására használhat, annál nagyobb az esély, hogy segíteni tudja a gyerekeket és a csoportot magát is, hogy mind a gyerekek egyéni szintjén, mind közösségi szinten erősödjön a csoporthoz tartozás érzése.

A sérülékeny, kevésbé reziliens gyerekeknek biztonság-ra van szükségük a tanuláshoz megfelelő lelkiállapot eléréséhez. A dráma rendszeres használata – a csoporton belüli különböző kapcsolódásokra érzékeny pedagógiai attitűd mentén – segíti a biztonságos légkör és a tanulás iránti nyitottság kultúrájának kialakulását egy gyermekközösségben.

A tréning

A tréning két napján a projekt néhány drámajátékát vettük sorra és játszottuk végig. Az első napon, kedden a drámapedagógiában használatos ismerkedési bemelegítő körök után a pozicionális dráma, majd a szerepjáték lehetőségeit elemeztük.

A pozicionális drámában a játékvezető (Turóczy Levente) különféle tárgyakat osztott ki a pároknak, majd ezekről a tárgyakra kellett sorban kitalálnunk, hogy vajon kié lehet, lehetett. Az így létrejött karaktereknek külső-belső tulajdonságokat találtunk ki, majd azt is ki kellett agyalnunk, ki legyen a történet főszereplője – merthogy a tárgyaktól karakterek, a karakterek között viszonyrendszer alakult ki elég hamar, s kiderült, hogy szinte mind egy nagycsalád tagjai. A kapcsolati háló boncolgatása után megalkottuk a helyszínt, az időjárást, a napszakot, az illatokat, majd ennek megfelelő élőképbé kellett állnunk, ahol minden szereplő az lehetett, aki akart (volt, aki nem akart szerepelni). A főbb szerepek mellett a nap, a szellő, a birkák, a hangya, illetve egy kutya bőrbe bújt szereplő is részt vett az élőképbé, amely attól függően változott, hogy mi a történet vége. A pozicionális dráma lehetővé teszi, hogy – ideális esetben – mindenki bevonódjon, majd az alapszituációt improvizatív módon továbbgondolva, megkeresse a maga helyét, és átérezze, hogyan változott meg a viszonya a saját és mások karakteréhez a szituáció változásának hatására. A jelenet végén a játékvezetővel megbeszéltük a résztvevők viszonyát a karakterükhöz és az egész jelenethez. Izgalmas volt látni, hogyan jutottunk el néhány tárgytól – egy rózsaszínű kendő, egy szem dió és egy parafa dugó, egy faládika, egy gyöngyökkel kirakott toll, térképek, látszó és egy rézkupa – egy komplett történetig izgalmas szereplőkkel, viszonyokkal, családi konfliktussal, miközben a család múltjáról is tudni véltünk már egyet s mást. Az egyszerű eszközökkel egy-egy nagyobb csoport minden tagja bevonható a játékba, miközben szabadon asszociálhat, fantáziálhat.

A szünet után, néhány mozgásos játékot követően a szerepjátékot gyakoroltuk. A szerepjáték során két

csoportra oszlottunk: a nézők és a játszóknak csoportjára. A játszóknak először ki kellett találniuk, milyen csoport részesei, majd lassanként kialakult a történet: egy vándorszínész-társulat érkezik Gödöllőre, ahol a polgármester fogadja őket. A társulatnak van egy titka: ittak a halhatatlanság vizéből. Több évszázada úton vannak, időnként meg kell újítaniuk a halhatatlanság varázsát. Ezért őrzik a kelyhet, amely mindig másnál van. Megalkottuk a társulati tagok személyiségét, a közöttük fennálló viszonyrendszert, amelynek alapján kiderült, hogy csak a titkos kehely az, ami összetartja a kis közösséget, alapjában véve már nagyon unják egymást. A polgármester asszony hiába próbálkozik azzal, hogy titokban igyon a kehelyből, a társulat kiveti magából. A jelmezként csak egy-két sállal jellemzett szereplők a helyszínen improvizáltak, a cselekményt időnként megszakította egy-egy beugró szereppel a játékvezető (Oborny Beáta), de volt, hogy azért álltunk meg, hogy továbbgondoljuk a cselekményt és a karakterek közötti kapcsolatokat.

A másnapi tréning elméletibb jellegű volt, de drámajátékokat is tartalmazott. A délelőtti folyamán a szakértői színházról volt szó. A foglalkozásvezető Szekeres Eszter pszichológus egy esetpéldán keresztül mutatta be a szakértői színház módszerét. A módszer lényege, hogy a gyerekek egy projekt keretében olyan feladatot kapnak, amelyben ők lehetnek a szakértők (kutatók, elemzők, menedzserek stb.). A módszer mind a természet-, mind a humán tudományokban nagyszerűen alkalmazható: a gyerekek kutatóként terveznek, elemeznek, hipotéziseket állítanak fel, miközben észrevétlenül tanulnak az adott témakörrel, és fejlődik gondolkodási és tanulási képességük.

Kora délután néhány drámajátékot, mozgásszínházi technikát ismertünk meg: séta a térben különböző sebességgel; gesztusutánzás; vakvezetés; „hegyi és völgyi trollok” – konfliktushelyzet torz nyelvű kommunikációval; szerepcseré mozgással. A nap végére megismert drámatechnikai eszközök növelhetik az elfogadás, a befogadás esélyét a gyerekeknél, ezáltal nagyobb önbecsülésük lehet, szívesebben járnak az iskolai közösségbe.

A nap további részében a korai iskolaelhagyásról beszélgettünk, rizikófaktorokról, veszélyeztetett korosztályról, illetve a projekt egy másik kiemelt módszeréről, a szabad játékról és lehetőségeiről.

Forrás, további részletek, illetve drámapedagógiai workshopok: www.rogersalapitvany.hu

Marton Árpád Régiségbolt

Kedvenc boltom az ószeres,
hol minden holmi tízszeres
áron kerül forgalomba,
mintha mind színarany volna:
vésett neoreneszánsz
zsebóra és vele lánc.
Kristálypohár. Ólom, metszett
– dédanyánknak ó, hogy tetszett –,
szalvéták is számatlan,
batiszttükrös selyempaplan,
alpakka redőnyfogantyú,
meisseneni bütyköshattyú,
kártyapakli, sakktábla,
huszárszobor fél lába,
cilinder és glazékesztyű,
táncoló zeneszerkentyű,
festett sörényű, bús faló,
nyárfanyelű húsklopfoló,
repedt bakelitlemezek
– az ilyesmi ma keresett –,
s díszhelyen feszít a pulton
aranyozva egy sor Bourbon.
Hány kincset érő ódon holmi,
lehetetlen felsorolni,
tulajdonosa méltán büszke
az ütött-kopott szabóbüsztre,
mázsányit tart régi lakatból,
és kiveszi a kirakatból
a megnémult kakukkosórát.
Ez a pruszlik éppen jó rád!
Párját vesztette, csámpás sámfa,
cikornyás agg esernyő vászna
mind ódon illatot lehel,

megdobban tőlük a kebel.
Itt bárki olcsón vásárolhat
családfát, pedigret, hősi múltat,
széles körben magasztalt
barokk fésülködőasztalt,
biedermeier zsúrkocsit,
bár nyikorog egy kicsit,
éjjeliedényt porcelánt,
füle törött, de jól bevált,
ezüstgombos sétapálcát,
maszkot, álcát, üvegtálcát,
alig repedt vázákat,
petróleumlámpákat,
nyakéket, hajtűt és brosst,
sujtásos brokátbroszt,
hernyóselyem legyezőt,
fakurblival hegyezőt,
molylyuggatta estélyit,
mit üvegyöngysor ékít,
füles ruháskosarat,
grünspannos rézmozsarát,
torontáli szőnyeget,
lenyalt enyvű bélyeget,
s ami telitalálat:
avitt falinaptárat.
Legtöbb árunak semmi haszna,
de jól mutat egy úri lakba',
egy től egyig finom holmi,
elég kicsit kipucolni –
háromkarú kristálycsillár
régii fényt és rangot kínál,
s beláthatjuk, épp ránk fér a
nagypolgári atmoszféra.

Marton Árpád SMS-vers

koltok neked egy SMS-verset
tolts vele egy-ket kellemes percet
s bar szivem erzese fektelen
SMS-versem ektelen

sim-kartyamra uj rimeket toltok
ilyenkor minden kolto boldog
harom des, uj applikacio
lenyugoz az akklamacio

koltoi lazam laza es kerge
igen am, de nem fer fejembe
hogy is fer majd el versem lelke
szazhatvan kurta karakterbe

Marton Árpád Szerenád

Holdsugár, holdsugár,
fürdik benne tág határ:
aszalódó cseresznye,
költők kihűlt szerelme,
nyújtózkodó horizont,
elhúzódo melegfront,
mélán billegő batár,
zord hegyormon árva vár –
Holdsugár!

Holdsugár, holdsugár,
sápadt magamutogató,
álmos lámpagyújtogató,
négyhetente hazajár,
nem fröcsköli be a sár.
Bolygóközi pislá fény,
töklámpás ég tengerén,
tájékunkra jössz-e már,
Holdsugár?

Holdsugár, holdsugár,
fennvirrasztó kalauz,
felhőrojtban meglapulsz,
gongütésre előbújsz,
éji csodák tárt bazárja,
varázst szórsz a szemhatárra,
Udmurtföld és Zanzibár
téged bámul, téged vár,
Holdsugár.

Marton Árpád A rímkereskedés

Fűzfa utca kilenc U-ban
megnyílt a rímesbolt.
Poétáknak könnyebb dolguk
a világon még nem volt.
Fordulatképp, szótárul
száz hangzatos szót árul,
aranygombos fiókból
válogathatsz sok jóból.
Lehetetlen kérés nincsen,
meg is látszik a szókinccsen.
Szín pompás a költői szótár,
mindenre akad egy jó szópár:
érdemérem érdemekre,
érvértezet érsekekre.
Muranóba muréna,
hiénára sziréna.
Sporttársaknak sporttáska,
postásbálba ostábla,
Igáslóra divatló,
hivalkodó hidalgó.
Áldomást az óborra,
igyunk kóbor sógorra.
Csöngettyűre pörgettyű,
sós heringre herkentyű,
versel, mint egy versenymű
eme elmés szerkentyű.
Ami sok lenne prózába,
ráköti rímes pórázra:
idegekre zsineget,
költőkínra rímeget,

a kalózt a palócra,
darócot martalócra.
Horizontra Barbizont,
vagabundra darabont,
másvilágra mákvirágot,
átkos sárba sátortábort,
sóhivatalra hózivartart,
Kiss Tivadarnak nagy diadalt.
A vevőt nem lasszóval:
megfogjuk egy asszóval.
Palatábla darabárba
rogyásig áll a raktárba.
Akad minden gusztusra
elpuskázott csasztuska,
csöppet sem baj, hogyha csak dísz
makacsul csöpögő csapvíz,
és mert gondoltunk önökre:
törzsvevőknek bőrbe kötve
– ó, üdvözlégy, Márai –
Cégünk egész évi rendes,
laktóz-, glutén- s áfamentes
szolid rímfelárai.
Látogatják is e tékát
alanyi s fűzfapoéták.
Nálunk mindent megtalálsz:
a vers úri pasziánsz.
Házsor végén üde színfolt
eme békebeli rímbolt:
tömve versszósszal, szóssorral,
szatócsbolt teli hóberttal.

Marton Árpád Ha

Az est leszálltát festeni ha lehetne,
ha volna festő, kinek bűvös ecsetje
fölinná, amidőn átfordul lilába
az alkony, és az éj leszáll a világra,
ha tetten érhető lenne az átmenet,
mely érvénytelené tesz órát-perceket,
ha befogná az éji folyó illatát,
s kezébe venné az est első csillagát,
ha volna, ki a változást megragadja –
tán érthetővé válna a lét kalandja.

Marton Árpád Talán

Talán az est.
Talán az ablakon benéző villanypóznák
matató fénye. Talán morajló
tevés-vevés összemosódó neszezése:
mosogatásé, serpenyőbe ejtett hús sercegése
szomszédos konyhák mélyén:
megannyi fölfedezhetetlen kozmosz
karnyújtásra, mégis a világ végén.
Talán hogy most egy percnél töredékén
nem bánt a távolság legyőzhetetlensége.
Talán a csönd, talán a pillanatnyi béke.
Talán az órák bölcs, komótos ketyegése.
Talán a sötétbe néző képek
csillanó üvegfénye faladon.
Talán hogy egy-két pillanatra
lelked túlszárnyalt torzó magadon.
Talán a sötétből el sem váló,
száz kedves apróság:
krajcáros életmorzsák.
Talán a boldogság.

Iránytű

Összeállította: **Besze Barbara, Indri Dániel** | Forrás: EMMI, kormány.hu

Jövőre félmilliárd forinttal támogatják a roma szakkollégiumi hálózatot

Az idei 140 millió forintról jövőre 550 millió forintra emelkedik a roma szakkollégiumi hálózat költségvetési támogatása – mondta az Emberi Erőforrások Minisztériumának szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat tanévnyitó konferenciáján. Fülöp Attila hozzátette, a felzárkózás intézményrendszerének stabil alapokra helyezéséért 2019-ben 2,5 milliárd forintos értékben először kap a magyar költségvetésből támogatást a tanodahálózat, mely a szakkollégiumok előszobájának tekinthető. Az államtitkár szolt arról is, hogy minden évben egyre több a roma szakkollégisták száma, 2018-ban 325 hallgató kezdte meg tanulmányait. A statisztikák szerint a szakkollégiumok segítségével diplomát szerzők kilencven százaléka stabil állásban dolgozik.

627 ezer gyermek étkeztetett ingyen vagy kedvezményesen a múlt tanévben

2010 előtt az ingyenes vagy kedvezményes gyermekétkeztetésben kevesebb mint 260 ezren vehettek részt, ez azt jelenti, hogy mostanra 150 százalékkal bővült a kedvezményezett köre. A bölcsődékben és óvodákban ingyenes gyermekétkeztetésre jogosultak a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermekek és testvéreik,

valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők, továbbá azok a gyermekek, akik olyan családban élnek, ahol az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér nettó összegének 130 százalékát, 119 301 forintot.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyerekek az általános iskolákban ingyenes, a középiskolákban félárú étkezésre jogosultak. Szintén 50 százalékos kedvezményt kapnak az általános és középiskolákban a tartósan beteg vagy fogyatékos tanulók, valamint a három vagy több gyermeket nevelő családok.

A rendszernek nincs felső korlátja, tehát ha valaki jogosult az ingyenes vagy kedvezményes gyermekétkeztetésre, akkor igényelheti, és meg is fogja kapni.

Pozitív a magyar oktatásról kiadott OECD-jelentés

Pozitív jelentést adott ki az OECD a magyar oktatás helyzetéről, a jelentésben foglalt megállapítások nem okoztak meglepetést az oktatási kormányzatnak – mondta a köznevelésért felelős helyettes államtitkár. Maruzsa Zoltán a jelentés magyar vonatkozásáról szót ejtve elmondta, hogy az OECD kiadványa dicsérően szól a kormány kisgyermekkorai nevelés terén tett intézkedéseiről. A jelentés kiemeli, hogy Magyarországon kiemelkedően sok gyermekek jár óvodába (és bölcsődébe), és hangsúlyos az állami szerepvállalás és finanszírozás is. A köznevelés területét érintve az államtitkár szerint a kiadvány adataiból egyértelműen kiolvasható, hogy 2013-tól jelentősen emelkedtek a pedagógusfizetések, bár megjegyezte, ezek egyelőre alacsonyabbak a nemzetközi szintnél.

Már több mint tízezer fiatalnak térítettek vissza nyelvvizsgadíját

Már több mint tízezer fiatalnak térítette vissza a sikeres nyelvvizsga díját az állam – közölte az Emberi Erőforrások Minisztériuma. Novák Katalin emlékeztetett, a kormány korábbi döntése nyomán idén január elsejétől az állam minden 35 év alatti fiatalnak megtéríti egy, legalább komplex középfokú nyelvvizsga díját. Az államtitkár arra hívta fel a figyelmet, hogy minden 35 év alatti fiatal számára elérhető az ingyenes nyelvvizsga, ezért arra bátorítják őket, hogy éljenek a lehetőséggel. Mészáros József, a Magyar Államkincstár elnöke azt közölte, hogy a beadott igénylések száma lassan eléri a húszezret. A visszatérítés akkor is igényelhető, ha már több nyelvvizsgával rendelkezik valaki. A legfeljebb 34 500 forintos visszatérítést az Államkincstárnál kell kérni.

Budapest Science Camp

2018. október 28. – november 3.,
Budapest

Immár második alkalommal rendezi meg nemzetközi tudományos táborát a Kossuth Klub Budapesten. Az idei év témája: Let's make a startup! Az egyhetes táborban a résztvevők 10 sikeres innovatív magyar céget ismerhetnek meg. Olyan 15–20 év közötti fiatalok jelentkezését várják, akik különös figyelemmel fordulnak a technológiai fejlődések iránt.

www.tehetseg.hu/tabor/budapest-science-camp-kossuth-klub

Újgenerációs tankönyvekhez kapcsolódó módszertani felkészítések pedagógusoknak

2018. október 3-tól folyamatosan,
Budapest

A kiscsoportos keretben, interaktív formában megvalósuló felkészítések a következő témák köré csoportosulnak:

- az egyes Újgenerációs tankönyvek koncepciójának, szerkezetének műhely keretében történő bemutatása, módszertani segédletek (kézikönyvek, témazárók stb.) használata (4 óra terjedelemben);
- az adott tankönyvekhez kapcsolódó, elkészült digitális fejlesztések módszertani lehetőségeinek műhely keretében történő bemutatása, alkalmazása, a használatukhoz kapcsolódó gyakorlati ismeretek és tanácsok átadása (2 óra terjedelemben).

A felkészítések egyik fontos célja – melyhez a képzés műhelyjellege kifejezetten hozzájárul –, hogy a részt vevő pedagógusok minél nagyobb jártasságot szerezzenek az Újgenerációs taneszközök (papíralapú és digitális) gyakorlati, tanórai alkalmazásában.

www.ofi.hu/hir/ujgeneracios-tankonyvekhez-kapcsolodo-modszertani-felkeszitesek-pedagogusoknak

ISKOLÁNK SZENZÁCIÓS ÖRÖKSÉGE

MÚZEUMOK ŐSZI FESZTIVÁLJA 2018 ALKOTÓPÁLYÁZAT

Nyerjétek meg jövő tavaszi osztálykirándulásotok különleges programhelyszínét még idén ősszel!

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK) alkotópályázatot ír ki két korcsoportban általános iskolai osztályok számára a 2018. október 1. és november 11. között megvalósuló Múzeumok Őszi Fesztiváljához kapcsolódóan.

Korcsoportonként a 3 legtöbb látkot elért alkotást beküldő osztály a Szabadtéri Néprajzi Múzeum által felajánlott nyereményekben részesül. A nyertes osztályok számára múzeumpedagógiai foglalkozást biztosítunk a szentendrei Skanzenben, az osztályok utazását a Pegazus Busz jóvoltából külön busszal segítjük.

A pályamunkákat a MOKK a Mezőgazdasági Múzeumban 2018. november 5–6-án megrendezendő X. Országos Múzeumpedagógiai Konferencián is bemutatja, és a konferenciaközönség szavazatai alapján a konferencia különdíjában részesül két osztály.

Az elkészült pályázati anyagokat **2018. október 20.**, péntekig kérjük e-mailben beküldeni a következő címre: iskolank.szenzacios.oroaksege@gmail.com

A rajzokat és a kitöltött, aláírt adatlapot kérjük postai úton is elküldeni 2018. október 20-ig (postai bélyegző dátuma) a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK) részére az alábbi címre: 2001 Szentendre, Pf. 63. A borítékra kérjük ráírni: Iskolánk szenzációs öröksége MÖF 2018 alkotópályázat

A pályázatban részt vevő személyek

Egy osztály maximum három alkotással (rajz, illetve videó) pályázhat. Lehetőleg a pályázó osztály minél több tagja vegyen részt a mű (vagy művek) elkészítésében.

Két korcsoportban hirdetjük meg a pályázatokat:

- 1. korcsoport: 1–4. osztály
- 2. korcsoport: 5–8. osztály

A pályázat témája, a pályaművek formátuma

A pályázat témája az 1. korcsoport számára:

Készítsetek rajzolt illusztrációt az iskolátok kulturális örökségéről, arról, hogy milyen szokások, tradíciók, ünnepek vannak jelen az intézményben. Mutassátok be az iskolátok épületét, az iskola névadóját, egy híres embert, aki az iskolába járt, vagy az iskolátok gyűjteményét.

A rajzokat **A/4 vagy A/3 méretben** kérjük elkészíteni, **szabadon választott technikával**. A rajzot kérjük beszkenyelni vagy lefotózni, és jpg- vagy png-formátumban (min. 300 dpi felbontásban) megküldeni postai és elektronikus úton. A file elnevezését az alábbiak szerint kérjük: `oktatási intézmény neve_ osztály neve_MÖF2018`.

A pályázat témája a 2. korcsoport számára:

Készítsetek videót iskolátok kulturális örökségéről, arról, hogy milyen szokások, tradíciók, ünnepek vannak jelen az intézményben. Mutassátok be az iskolátok épületét, az iskola névadóját, egy híres embert, aki az iskolába járt, vagy az iskolátok gyűjteményét.

A maximum 2 perces (nem interlaced) videót kérjük a YouTube-ra feltölteni, a feltöltésnél szerepeljen, hogy Múzeumok Őszi fesztiválja 2018, a videót készítő osztály és iskolájának neve. A videófelvétel YouTube-linkjét kérjük e-mailben elküldeni.

Kérjük, nagyon figyeljetek arra, hogy személyi adatok ne jelenjenek meg a bemutatott anyagokon, mert az a jótékből való kizárást vonja maga után! A videofilmekhez használt hanganyagok esetében a szerzői jogi előírásokra fokozottan figyeljetek!

További információ:

- www.mokk.skanzen.hu/sunis-jatekok.html
- www.oszifesztival.hu/szavazz,-like-olj-es-segitsnyerni-altalanos-iskolai-osztalyoknak.html

Lapszámainkat elolvashatja online a folyoiratok.ofi.hu oldalon.

TanTrend

OKTATÁSI PORTÁL

Pedagógusokról, pedagógusoknak! Interjúk, hírek, cikkek, beszámolók. Maradjon trendben velünk!
tantrend.hu

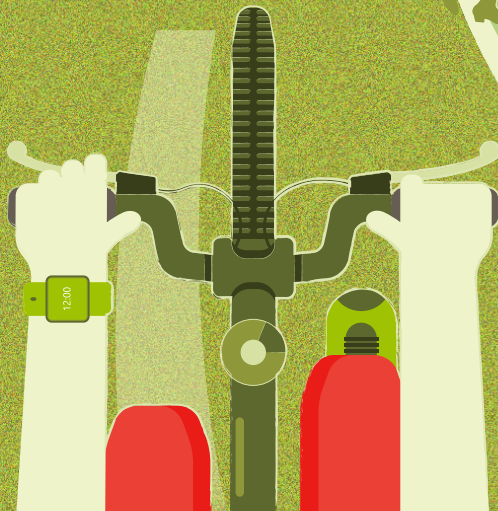

MÚZEUMOK ŐSZI FESZTIVÁLJA

október 01.
↑ november 11.
2018

**SZENZÁCIÓS
ŐRÖKSÉGÜNK**

www.oszifesztival.hu

PARTNEREINK:

